

Programma Water Nijkerk 2024-2028

16 april 2024

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	4
2	Inleiding.....	6
2.1	Het vroegere GRP krijgt een nieuwe vorm.....	6
2.2	Zorgplichten.....	7
2.3	Omgevingsvisie	8
2.4	Omgevingsplan.....	8
2.5	Totstandkoming	8
2.6	Geldigheidsduur	8
2.7	Leeswijzer	8
3	Stand van zaken	9
3.1	Terugblik	9
3.2	Ons areaal	12
4	Werken aan de toekomst	16
4.1	Doel	16
4.2	Succes voortzetten	16
4.3	Thema's	16
4.4	Speerpunten	17
5	Gezondheid, leefbaarheid en veiligheid.....	18
5.1	Gezondheid in de fysieke leefomgeving.....	18
5.2	Volksgezondheid en water	19
5.3	Duurzaamheid	20
5.4	Leefbaarheid.....	20
5.5	Veiligheid	22
5.6	Activiteiten	22
5.7	Budgetten	23
6	Duurzaamheid	24
6.1	Energie	24
6.2	Klimaatverandering.....	25
6.2.1	Afkoppelen.....	26
6.2.2	Terugdringen van wateroverlast.....	27
6.2.3	Verminderen gevolgen van droogte	29
6.2.4	Verminderen gevolgen van hitte	30
6.2.5	Verantwoordelijkheid	31
6.3	Activiteiten	32
6.4	Budgetten	33

7	Wonen, werken en recreatie	34
7.1	Woningbouwopgave	34
7.2	Gebiedsgerichte ontwikkeling en realisatie	34
7.3	Bereikbaarheid	34
7.4	Activiteiten	35
7.5	Budgetten	35
8	Communicatie	36
8.1	Communicatie en participatie	36
8.2	Voorlichting, campagnes en samenwerkingen	37
8.3	Activiteiten	39
8.4	Budgetten	39
9	Beheer	40
9.1	Reguliere beheer – en onderhoudsactiviteiten	40
9.2	Planvorming, onderzoeken en overige activiteiten	43
10	Personele middelen	44
11	Financiële middelen	45
11.1	Uitgangspunten	45
11.2	Exploitatielasten	46
11.3	Voorziening groot onderhoud	47
11.4	Investeringen	47
11.5	Kostendekkingsberekening rioolheffing	50
11.6	Tariefegalisatievoorziening	51
11.7	Conclusie	51
	Bijlage 1 Communicatie- en uitvoeringsplan	52
	Bijlage 2 Reactie Waterschap Vallei en Veluwe	53
	Bijlage 3 Begrippenlijst	54

1 Samenvatting

Gemeenten hebben drie watertaken. Ze zijn in de eerste plaats verantwoordelijk voor de inzameling van afvalwater. Ook het transport van afvalwater is een gemeentelijke taak. Tot slot heeft de gemeente een zorgtaak voor hemelwater en grondwater. De zorg voor het oppervlaktewater, zowel op het gebied van waterkwaliteit als op het gebied van waterkwantiteit, ligt vooral bij de waterschappen en valt buiten de scope van het Programma Water.

Tot nu toe beschreef gemeente Nijkerk in een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) hoe het die taken invult. Voor de komende jaren is een Programma Water opgesteld. Dat past beter bij de brede taken op watergebied. Daarnaast sluit het Programma Water aan bij Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Het doel is om in 2050 Nederland en de gemeente Nijkerk klimaatbestendig en waterrobuust te hebben ingericht.

Een goede uitvoering van de watertaken kost geld. Inwoners en bedrijven betalen daarom rioolheffing. Deze heffing is nodig om het beheer en onderhoud van de riolering te bekostigen. Dat geldt zowel voor het vuilwaterriool als voor het hemelwaterriool. Bij hevige regenval krijgt het vuilwaterriool zo veel water te verwerken, dat het gaat overstorten. Hierdoor stroomt vuil water in het oppervlaktewater. Om dat te voorkomen koppelen we zo veel mogelijk hemelwaterriool af van het vuilwaterriool.

De heffing wordt ook gebruikt voor bijvoorbeeld de aanleg van wadi's en groene daken, of voor subsidie voor regentonnen en het aanleggen van waterdoorlatende verharding. Deze klimaat adaptieve maatregelen zorgen voor een betere infiltratie en berging van het water. Om hittestress tegen te gaan, planten we zo mogelijk meer en grotere bomen in de wijken.

Ten opzichte van vergelijkbare gemeenten is de rioolheffing in de gemeente Nijkerk laag te noemen. Dat willen we zo houden. We kiezen daarom voor doelmatig beheer: repareren en renoveren in plaats van vervangen. Zo houden we de kosten beheersbaar en hoeft de rioolheffing beperkt te stijgen, terwijl Nijkerk toch klimaatadaptief is ingericht.

Ook willen we het energieverbruik en -kosten van het rioolstelsel zo laag mogelijk houden. Bij het vervangen van pompen in het riool, worden er daarom energiezuinige exemplaren geplaatst. Dit is nodig, omdat de inkoop van energie nu veel onvoorspelbaarder geworden en de kosten hoger. De energiekosten van ons rioolstelsel zijn relatief gering ten opzichte van de kosten voor het vastrecht.

Daarnaast wil de gemeente een stimulerende rol spelen bij het beperken van het drinkwaterverbruik door de bewoners en bedrijven. Water wordt immers steeds schaarser, waardoor nieuwe aansluitingen van huizen en bedrijven in onze gemeente in gevaar komen. Vitens is hierbij de trekker.

Blikken we terug over de voorgaande periode? Dan zien we dat de gemeentelijke watertaken tussen 2018 en 2022 naar behoren zijn uitgevoerd. Nijkerk voldoet aan zijn waterzorgplichten. Het beheer is goed op orde en door het uitvoeren van inspecties heeft de gemeente volledig inzicht in de kwaliteit van ons rioolstelsel en de gemalen. De kwaliteit daarvan is goed. Ook bleek dat de technische levensduurverwachting van de vrijvervalriolering bijgesteld kon worden van 60 naar 80 jaar. De ondergrond van de gemeente Nijkerk is namelijk vooral opgebouwd uit zand. Daardoor is er minder kans op bodemdaling en zettingen en dus ook op breuken en scheuren in de riolering.

Het Programma Water geeft een beeld van waar we staan, waar we heen willen of moeten op watergebied. Ook zijn de kaders van deze watertaken en de bijbehorende kosten benoemd. De succesvolle lijn, die we afgelopen planperiode hebben ingezet, zetten we ook in de komende planperiode voort.

Dit Programma Water Nijkerk loopt van 2024 tot en met 2028. In deze looptijd gaat de nieuwe Omgevingswet in, namelijk per 1 januari 2024. Het Programma Water sluit daarom aan bij de brede maatschappelijke thema's en bij de doelen en ambities van de Omgevingsvisie van onze gemeente.

Er is daarom gekozen om de indeling van deze Omgevingsvisie over te nemen:

- gezondheid, leefbaarheid en veiligheid (hoofdstuk 5)
- duurzaamheid (hoofdstuk 6)
- wonen, werken en recreatie (hoofdstuk 7)
- communicatie (hoofdstuk 8)

Onze focus ligt op een verdere optimalisatie van het stedelijk watersysteem. Als gemeente gaan we hierbij inzetten op:

- afkoppelen
- water en bodem sturend
- wijkgerichte aanpak
- participatie
- samenwerking

2 Inleiding

Het wordt steeds belangrijker om goede beleidsafwegingen te maken als het gaat om beheer van de openbare ruimte, bescherming van de bodem en de waterkwaliteit, en de zorg voor het totale watersysteem. Ook is er behoefte aan duidelijke regelgeving op dit gebied. Daar moet de nieuwe Omgevingswet voor zorgen.

Gemeenten maken voor hun eigen grondgebied een Omgevingsvisie. Die visie vormt de basis voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeentegrenzen. In de Nijkerkse visie staan kwaliteit, verbinding en duurzaamheid centraal. Het beleid om doelen en ambities uit de Omgevingsvisie te realiseren, wordt uitgewerkt in programma's.

Het Programma Water is zo'n programma. Met het Programma Water geven we een concrete invulling aan de speerpunten op het gebied van water. Het geeft een beeld van waar we nu staan, maar meer nog waar we heen willen of soms moeten.

Water is een breed thema. Op rijksniveau speelt het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en op lokaal niveau is het klimaatbestendig maken van onze straten en buurten een belangrijk thema. Om overzicht te creëren staan hieronder de onderdelen van het watersysteem die we in het Programma Water behandelen:

- afvalwater
- hemelwater
- grondwater

De onderdelen van het watersysteem zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Toch gaan verschillende instanties over de afzonderlijke onderdelen. Deze instanties moeten dan ook intensief met elkaar samenwerken. De gemeentelijke watertaken richten zich vooral op het afvalwater, het hemelwater en het grondwater. De zorg voor het oppervlaktewater, zowel op het gebied van waterkwaliteit als op het gebied van waterkwantiteit, ligt voornamelijk bij de waterschappen, zij dragen zorg voor de afvoer en aanvoer van voldoende zoetwater en werken in algemene zin aan het behalen van de KRW (kader richtlijn water) doelen. Deze doelen raken ook aan de activiteiten in het Programma Water, denk daarbij aan het verminderen van overstorten vanuit het riool door, bijvoorbeeld het afkoppelen van hemelwater. De zorg voor het drinkwater ligt bij de drinkwaterbedrijven.

2.1 Het vroegere GRP krijgt een nieuwe vorm

Het Programma Water is breder dan het traditionele Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP). We hebben voor deze bredere aanpak gekozen om alvast voor te sorteren op de invoering van de Omgevingswet. In de Wet milieubeheer (artikel 4.22) is opgenomen dat gemeenten een GRP moeten hebben, met regels voor de fysieke leefomgeving op het beleidsterrein water. We geven invulling aan deze verplichting door de verplichte inhoud van het GRP integraal op te nemen in het Programma Water. Een belangrijk onderdeel van het Programma Water is dus de verplichte inhoud van het GRP, maar nu in een nieuw jasje.

Water en de Omgevingswet

De Omgevingswet bundelt en moderniseert alle wetten voor de leefomgeving in één nieuwe wet. Vanaf 1 januari 2024 treedt de nieuwe wet in werking. Het doel van de wet is om alle onderdelen van de fysieke leefomgeving met elkaar in samenhang te brengen. Met ruimte om lokale initiatieven mogelijk te maken en oplossingen op maat te creëren. In de Omgevingsvisie leggen gemeenten de lijnen voor de lange termijn vast. De doelen die in de Omgevingsvisie staan, worden geconcretiseerd in programma's.

Een programma is een flexibel, veelal thematisch beleidsinstrument om invloed uit te oefenen op de fysieke leefomgeving. Een programma verbindt verschillende sectorale belangen. Denk bijvoorbeeld aan de gebieden mobiliteit, water, groen, milieu en duurzaamheid. Een programma heeft een beleidsmatige kant en een uitvoerende kant. In het programma staan concrete maatregelen genoemd en er is aangegeven hoe normen of gebiedsgerichte doelstellingen gehaald worden.

Het programma heeft een zelfbindend karakter. Dit betekent dat alleen het vaststellend bestuursorgaan zelf gebonden is om het plan tot uitvoering te brengen. Door dit zelfbindende karakter is er geen bezwaar en beroep mogelijk. Wel is inspraak mogelijk, zodat de kwaliteit van de voorbereiding is geborgd.

Uiteindelijk leiden de gemeentelijke Omgevingsvisie en de verschillende programma's samen tot één Omgevingsplan. De regels van het Omgevingsplan gelden voor iedereen. Inwoners, bedrijven en overheidsinstanties moeten zich bij het uitvoeren van activiteiten in de fysieke leefomgeving aan de regels van het Omgevingsplan houden. De gemeente is bevoegd voor toezicht op- en handhaving van de regels in het Omgevingsplan.

Het Omgevingsplan gaat hierbij uit van een evenwichtige toedeling van functies. Als onderdeel van de Omgevingswet krijgt ook het thema water een plek in het Omgevingsplan. Denk hierbij aan waterkwaliteit, waterhoeveelheid (waterkwantiteit) en waterveiligheid.

2.2 Zorgplichten

Het beschermen van de volksgezondheid is het primaire doel van de riolering. Door het inzamelen, transporteren en zuiveren van het (huishoudelijke en bedrijfs-) afvalwater voorkomen we dat mensen in aanraking komen met ziektekiemen die in het afvalwater zitten. Sinds in Nederland met de aanleg van riolering is gestart, zijn nagenoeg alle watergerelateerde ziekten uit ons land verdwenen.

De zorg voor het beschermen van de volksgezondheid is wettelijk vastgelegd. Gemeenten hebben drie zorgplichten vanuit de Wet milieubeheer en de Waterwet:

- Wet milieubeheer:
 - **zorgplicht afvalwater (artikel 4.22):** voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater (huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater).
- Waterwet:
 - **zorgplicht hemelwater (artikel 3.5):** voor doelmatig inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater (regenwater, hagel, sneeuw, en dergelijke).
 - **zorgplicht grondwater (artikel 3.6):** voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen om structurele nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

De afvalwatervoorzieningen in de gemeente Nijkerk zijn goed geborgd. Ze voldoen in hoge mate aan de geldende richtlijnen. In het Programma Water staat hoe wij aan de zorgplichten blijven voldoen, welke kosten daarmee zijn gemoeid en welke inzet van financiële en personele middelen nodig is. Samen vormt dat de juridische basis voor de rioolheffing. De onderbouwing van de hoogte van de rioolheffing is een belangrijke uitkomst. Naast de drie zorgplichten gaan we in het Programma Water ook in op thema's zoals droogte, hittestress, leefbaarheid, veiligheid, duurzaamheid en participatie.

2.3 Omgevingsvisie

In de Omgevingsvisie Gemeente Nijkerk 2040 (vastgesteld op 24-11-2022) zijn opgaven, kernwaarden, ambities en thema's benoemd. Deze zijn gebruikt als basis voor het Programma Water. We hebben de opgaven, kernwaarden, ambities en thema's, samengebracht tot vier maatschappelijke thema's. Deze zijn vervolgens gebruikt als titel voor een aantal hoofdstukken.

De vier maatschappelijke thema's zijn:

- Gezondheid, leefbaarheid en veiligheid
- Duurzaamheid
- Wonen, werken en recreatie
- Samenwerking en participatie

2.4 Omgevingsplan

Eén van de uitgangspunten van de Omgevingswet is dat decentrale overheden al hun regels over de leefomgeving bijeenbrengen in één gebiedsdekkende regeling. Voor de gemeente is dit het Omgevingsplan. In dit Programma Water hebben we een aantal tekstkaders opgenomen. Deze kaders vormen te zijner tijd de water-input voor het Omgevingsplan dat nog komen gaat.

2.5 Totstandkoming

Bij het tot stand komen van het Programma Water is er afstemming geweest tussen de gemeente en het Waterschap Vallei en Veluwe. Vóór vaststelling door de gemeenteraad is het concept van het Programma Water officieel voor commentaar gezonden naar het genoemde waterschap. Het waterschap is verantwoordelijk voor de verdere afhandeling en opvang van vuilwater (waterzuivering) en oppervlaktewater. Zij heeft dus een belang bij goed stedelijk waterbeheer. Het Programma Water heeft immers de status van een "Gemeentelijk Rioleringsplan". De reactie van het waterschap is te vinden in bijlage 2.

2.6 Geldigheidsduur

De gemeente stelt zelf de geldigheidsduur van het Programma Water vast. De geldigheidsduur is vijf jaar: van 2024 tot en met 2028. Alle genoemde bedragen zijn op prijspeil 1 januari 2023. Evaluatie van de voortgang en eventuele tussentijdse bijstelling van het Programma Water vindt plaats als er zich grote veranderingen voordoen. De verwachting is dat de huidige crisis (met name t.a.v. stikstof) vertragingen bij de bouw van woningen en wegen opleveren en daarmee ook bij de uitvoering van de taken die we gepland hebben voor de komende vijf jaar in dit Programma Water. Desalniettemin blijven we voornemens het plan zo optimaal mogelijk uit te voeren.

2.7 Leeswijzer

Het Programma Water heeft een andere opbouw dan het traditionele GRP. De wettelijk vereiste inhoud staat er echter allemaal in. In hoofdstuk 3 evalueren kort het huidig beheer, maar we richten ons vooral op de toekomst. Het Programma Water sluit aan bij de brede maatschappelijke thema's en bij de doelen en ambities van de Omgevingsvisie. In hoofdstuk 4 is met name beschreven hoe de gemeente Nijkerk vanuit het Programma Water bijdraagt aan de thema's en de acties bij de ambities invult. In hoofdstuk 5 t/m 11 vindt u de regels voor de fysieke leefomgeving die vanuit het beleidsveld water gelden, detailgegevens en de personele en financiële onderbouwingen.

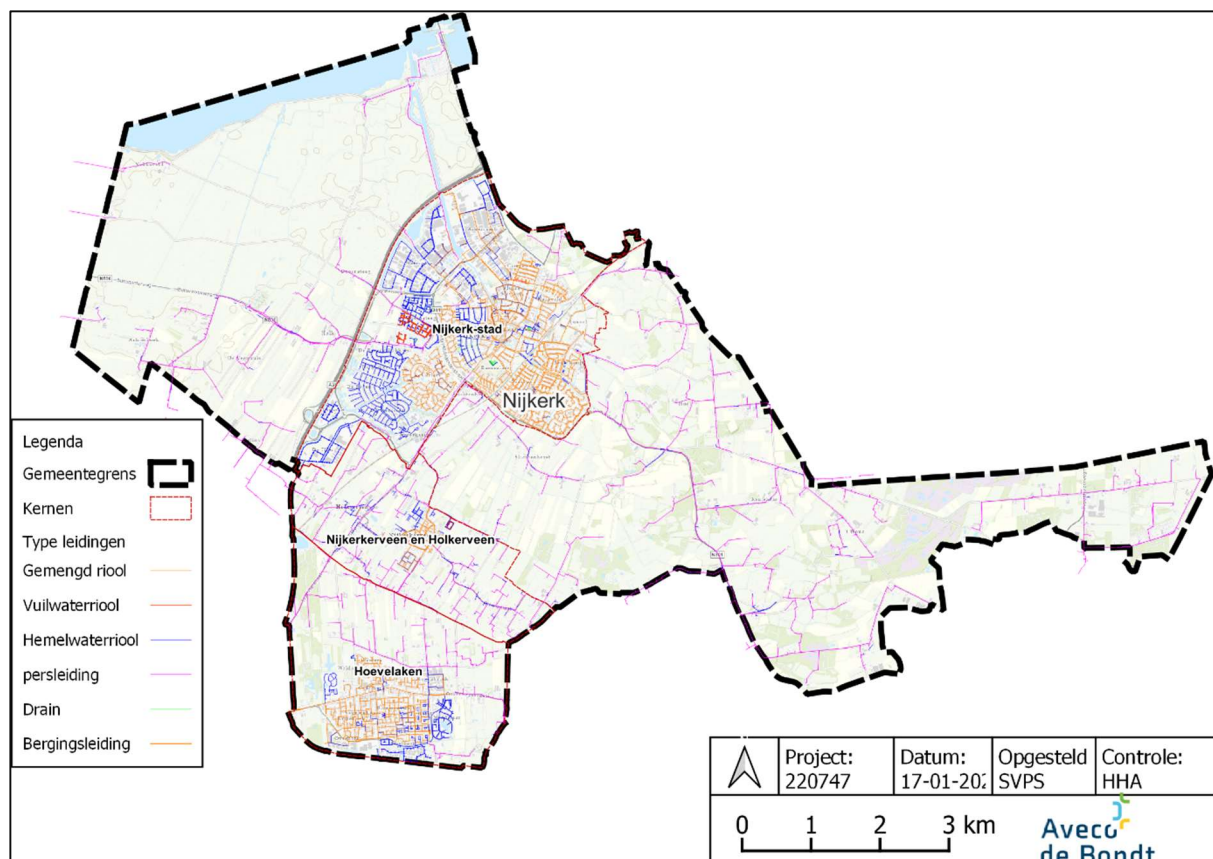
Vaktaal

Het Programma Water is een gemeentelijk plan waar de gemeenteraad zich over moet uitspreken. Het is echter niet alleen voor de politiek geschreven, maar ook voor afstemming en overleg met de vakinhoudelijke mensen van bijvoorbeeld onze buurgemeenten en het waterschap. Dit heeft tot gevolg dat in dit document vaktaal wordt gebruikt. Er is daarom een uitgebreide begrippenlijst opgenomen in bijlage 3.

3 Stand van zaken

3.1 Terugblik

De gemeente Nijkerk presteert goed op het beleidsveld water. We voldoen aan de waterzorgplichten. Ook onze rioolvoorzieningen voldoen aan de eisen en richtlijnen. Het personeel en de organisatie is toegesneden op de taken en het huidige takenpakket. Het onderhoud en de vervanging houdt het bestaande stedelijk watersysteem in stand en de financiële middelen dekken de kosten voor de gemeentelijke watertaken. Wij willen deze situatie graag zo houden. De kwaliteit van onze stedelijk water infrastructuur is prima op orde.

Figuur 3.1 Overzichtskaart totale rioolstelsel gemeente Nijkerk

Er is binnen de gemeentelijke organisatie veel kennis over de lokale omgeving aanwezig. We kennen het hele gebied en weten hoe het water stroomt, zowel in de rioolbuis en in de sloot als in de ondergrond. We weten wat er in de organisatie speelt en welke projecten er op de agenda staan.

Onze werkwijze is *nuchter, pragmatisch, eerlijk en doelmatig*. We clusteren werkzaamheden in het openbare gebied zoveel mogelijk om overlast voor omwonenden en gebruikers van de openbare ruimte te beperken. Regelmatig zitten de collega's van wegen, groen, water, riolering en netbeheerders bij elkaar om de korte- en langetermijnplanningen op elkaar af te stemmen en meekoppelkansen te verzilveren.

De Nijkerkse werkwijze

We bekijken de omgeving integraal. Als een riool moet worden vervangen kijken we ook naar de onderhoudstoestand van de weg erboven en naar de behoefte om de openbare ruimte anders in te richten, bijvoorbeeld vanuit verkeersperspectief. We stemmen ook af met de netbeheerders. We houden in de gaten dat de verschillende functies elkaar niet beperken. Waar riool ligt, planten we bijvoorbeeld geen bomen. Waar we bomen willen planten, leggen we geen riool.

De lijnen tussen het bestuur en de ambtenaren zijn kort en typeren zich door een open dialoog. Daarbij wordt gezocht naar de beste balans tussen politiek, beleid, ontwikkeling en beheer. We werken het beste als we samen eenzelfde doel nastreven. Participatie met onze inwoners is ook een standaard onderdeel van onze werkwijze, zodat we onze taken met een zo groot mogelijk draagvlak kunnen uitvoeren.

Plannen maken we met een bepaalde visie. We gaan daarbij uit van een capaciteit aan personeel en beschikbaarheid van adviesbureaus om ons te ondersteunen. We streven er altijd naar zoveel mogelijk activiteiten uit te voeren en een stap te zetten in de toekomstbestendigheid van ons watersysteem. Door nieuwe inzichten of beperkte middelen, lukt dit helaas niet in alle gevallen. In dit hoofdstuk zetten we uiteen wat er in de afgelopen beheerperiode 2018-2022 is uitgevoerd en waarom bepaalde activiteiten niet zijn uitgevoerd.

Beheer en onderhoud riolering

In de afgelopen beheerperiode hebben we een grote stap gezet in de inspectie van onze riolen. De riolering in de drie woonkernen van de gemeente Nijkerk is nu tussen de 40 en 70 jaar oud. We moeten daarom nauwlettend in de gaten houden of de riolen blijven werken. Zo kunnen we op tijd onderhoud, renovaties of vervanging uitvoeren.

Afgelopen periode zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- circa 180 km riolering is geïnspecteerd
- circa 400 stuks inwendige reparaties werden uitgevoerd
- naar aanleiding van rioolinspecties is circa 2.500 meter riolering gerelined
- circa 32 km nieuwe riolering is aangelegd

Er zijn drie overstorten in de gemeente Nijkerk die rechtstreeks overstorten op het oppervlaktewater. Ze liggen aan 't Hazeveld, de Nachtegaalsteeg en de Van Dijkhuizenstraat. In de afgelopen planperiode is gestart met het meten van deze overstorten. Er zijn de afgelopen planperiode geen klachten geweest dat na een flinke regenbui sprake was van (stank)overlast of drijvend wc-papier in de watergangen. In de komende planperiode gaan we op basis van de meetresultaten beoordelen in hoeverre vervolgonderzoek of maatregelen noodzakelijk zijn.

Activiteiten GRP 2018-2022

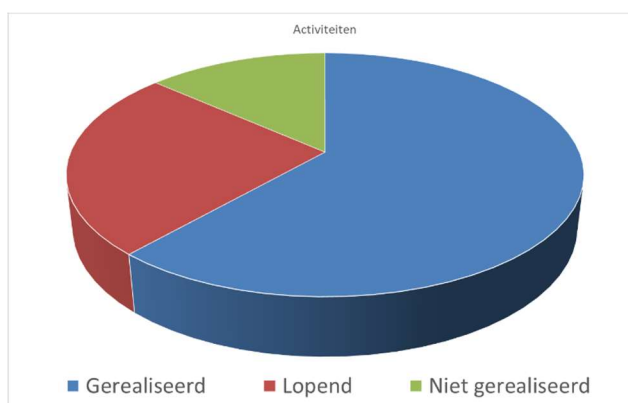
Op basis van het aflopende GRP is een lijst opgemaakt met de activiteiten die zouden worden uitgevoerd in de afgelopen planperiode. In onderstaand overzicht is terug te lezen welke activiteiten zijn uitgevoerd, welke activiteiten nog lopen en welke activiteiten niet gerealiseerd zijn, inclusief een toelichting.

Activiteit	Status	Toelichting
Opstellen checklist 'klimaatbestendig inrichten openbare ruimte'	Gerealiseerd	
Opstellen Masterwaterplan Hoevelaken	Gerealiseerd	
Groene daken realiseren d.m.v. subsidieregeling	Gerealiseerd	
Lidmaatschap "Operatie Steenbreek"	Gerealiseerd	
Risicogestuurd reinigen en inspecteren	Gerealiseerd	
Educatie	Gerealiseerd	Campagnes Stichting Rioned
Klein onderhoud Beulenkamp	Gerealiseerd	
Groot onderhoud Beulenkamp	Gerealiseerd	
Klein onderhoud Paasbos	Gerealiseerd	
Groot onderhoud Paasbos	Gerealiseerd	
Vervanging riolering Oranjebuurt	Gerealiseerd	
Onderzoek functioneren persleiding	Gerealiseerd	
Inzicht overstorten	Gerealiseerd	
Afkoppelen "hofjes" Corlaer	Gerealiseerd	
Afkoppelen Emmaschool (Camperbuurt)	Gerealiseerd	
Afkoppelen parkeerterrein begraafplaats	Gerealiseerd	
Diverse acties BRP Hoevelaken	Gerealiseerd	Optimaliseren hydraulisch functioneren
Diverse acties BRP Nijkerkerveen	Gerealiseerd	Optimaliseren hydraulisch functioneren
Verv. riolering elektr-mech 2018	Gerealiseerd	
Verv. riolering elektr-mech 2019	Gerealiseerd	
Verv. riolering elektr-mech 2020	Gerealiseerd	
Verv. riolering elektr-mech 2021	Gerealiseerd	
Verv. riolering elektr-mech 2022	Gerealiseerd	
Afkoppelen Kleterstraat	Gerealiseerd	Onderdeel herinrichting Centrum
Afkoppelen Spoorstraat	Gerealiseerd	Onderdeel herinrichting Centrum
Afkoppelen Langestraat, Verlaat, Kloosterstraat e.o.	Gerealiseerd	Onderdeel herinrichting Centrum
Afkoppelen Plein, Singel, Bagijnenstr, Nieuwstr. e.o. (1)	Gerealiseerd	Onderdeel herinrichting Centrum
Afkoppelen Vrijheidslaan, gedeelte Torenstraat	Gerealiseerd	Onderdeel herinrichting Centrum
Afkoppelen Venestr., Kerkstr., Gasthuisstr.	Gerealiseerd	Onderdeel herinrichting Centrum
Afkoppelen Van Reenenpark	Gerealiseerd	
Hemelwaterstructuurplan	Gerealiseerd	
Meeleggen drainage of maatregelen grondwateroverlast	Gerealiseerd	Uitbreiding van het grondwatermeetnet
Afkoppelen prioritaire gebieden in wijken met gemengd stelsel	Lopend	Diverse locaties (Corlaer & Hoevelaken zuidoost)
Klimaatadaptief inrichten van openbare ruimte	Lopend	Standaard onderdeel van projecten
Groen voor grijs in de openbare ruimte (o.a. verkleinen brede stoepen)	Lopend	Diverse kleinschalige projecten
Grondwateroverlast beperken	Lopend	Pilot Strijland
Wijkgerichte aanpak grondwateroverlast	Lopend	Standaard bij herinrichting
Bestaande drainagestelsel verbeteren	Lopend	Is gestart
Inhaalslag drainage inventarisatie en onderhoud (extra budget)	Lopend	Is gestart
Duurzaamheidscoach	Lopend	Betreft inhuur (klimaatkamer en projecten)
Optimalisatie BBB's en onderzoek duurzaamheid BBB's	Lopend	Is gestart
Diverse acties BRP Nijkerk	Lopend	Gedeeltelijk, nu vervolg (Paasbos)

Activiteit	Status	Toelichting
Klimaatbestendig inrichten centrum	Lopend	Onderdeel herinrichting Centrum, grotendeels uitgevoerd op Kerkplein en Havenkom na
Waterhuishouding Nijkerkerveen	Lopend	Is gestart
Afkoppelen riolering bij herinrichtingsprojecten	Niet Gerealiseerd	Campenbuurt en Rensselaer doorgeschoven (Covid-19 & nuts)
Beperken verharding tuinen door onderzoek naar mogelijkheid dit vast te leggen in bestemmingsplan	Niet Gerealiseerd	Vervolg in het Programma Water
Afkoppelen Torenstraat	Niet Gerealiseerd	RWA riool gelegd, afkoppelen bij herinrichting maaiveldniveau
Maatregelen Renselaer/Campenbuurt/Nijkerkerveen Centrum	Niet Gerealiseerd	Campenbuurt en Rensselaer doorgeschoven (Covid-19 & nuts)
Torenstraat - Callenbachstraat	Niet Gerealiseerd	RWA-riool gelegd, afkoppelen bij herinrichting maaiveldniveau
Kerkplein	Niet Gerealiseerd	Het kerkplein is nog niet heringericht vanwege stagnatie van de ontwikkeling bij de voormalige Jumbolocatie
Havenkom/ Koetsendijk	Niet Gerealiseerd	Wordt nu onderdeel van de ontwikkeling Stadshaven
Opstellen rioleringsprogramma 2024 - 2028	Gerealiseerd	

Conclusie

87% van onze geplande activiteiten zijn gerealiseerd of lopen nog. De 13% niet-gerealiseerde activiteiten zijn vooral gekoppeld aan algemene herinrichtingen, die in de komende jaren gepland staan of als gevolg van COVID-19 vertraagd zijn. We hebben dus een juiste inschatting gemaakt van de uit te voeren activiteiten en hebben ervoor gezorgd dat Nijkerk weer een stapje toekomstbestendiger is geworden.

3.2 Ons areaal

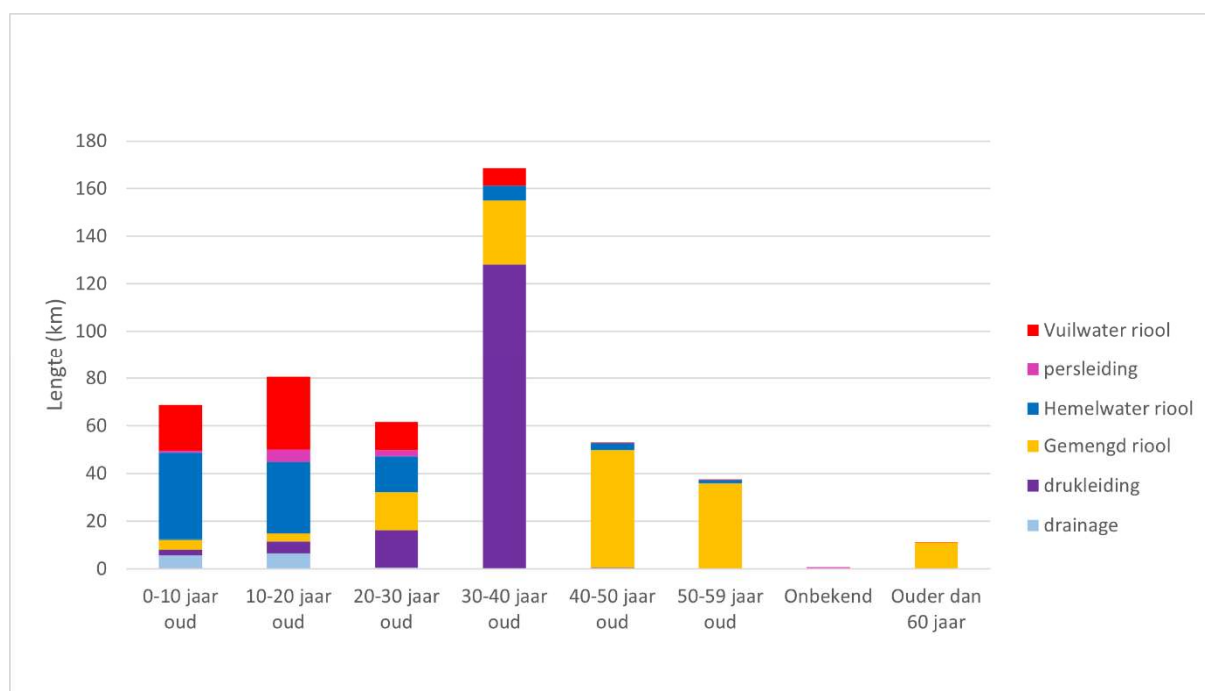
Hieronder volgt een korte beschrijving van de bestaande voorzieningen voor het reguleren van hemelwater, grondwater en afvalwater, die bij gemeente Nijkerk in beheer zijn. De grafieken, diagrammen en tabel in deze paragraaf geven een samenvatting van de gegevens die in onze beheersystemen zitten. Het beheersysteem bevat alle benodigde detailgegevens van de watervoorzieningen die we beheren. Deze gegevens houden we up-to-date. Ze vormen de basis voor onze analyses.

Voorzieningen	Totaal	Eenheid
Riolering	309	km
- Gemengd (incl. verbeterd gescheiden stelsel)	146	km
- DWA (vuilwaterafvoer)	69	km
- HWA (hemelwaterafvoer)	93	km
Inspectieputten	9.000	stuks
Rioolgemalen	36	stuks
Bergbezinkbassins (BBB)	12	stuks
Straat- en trottoirkolken	19.800	stuks
Druk- en persleidingen	165	km

Voorzieningen	Totaal	Eenheid
Pompputten	825	stuks
IBA's	1	stuks
Helofytenfilters	2	stuks
Tunnelgemalen	7	stuks
Drainage horizontaal	13	km
Overstorten gemengd systeem	15	stuks
Overstorten HWA-systeem	18	stuks
Hemelwateruitlaten	243	stuks
Digitale regenmeters	6	stuks

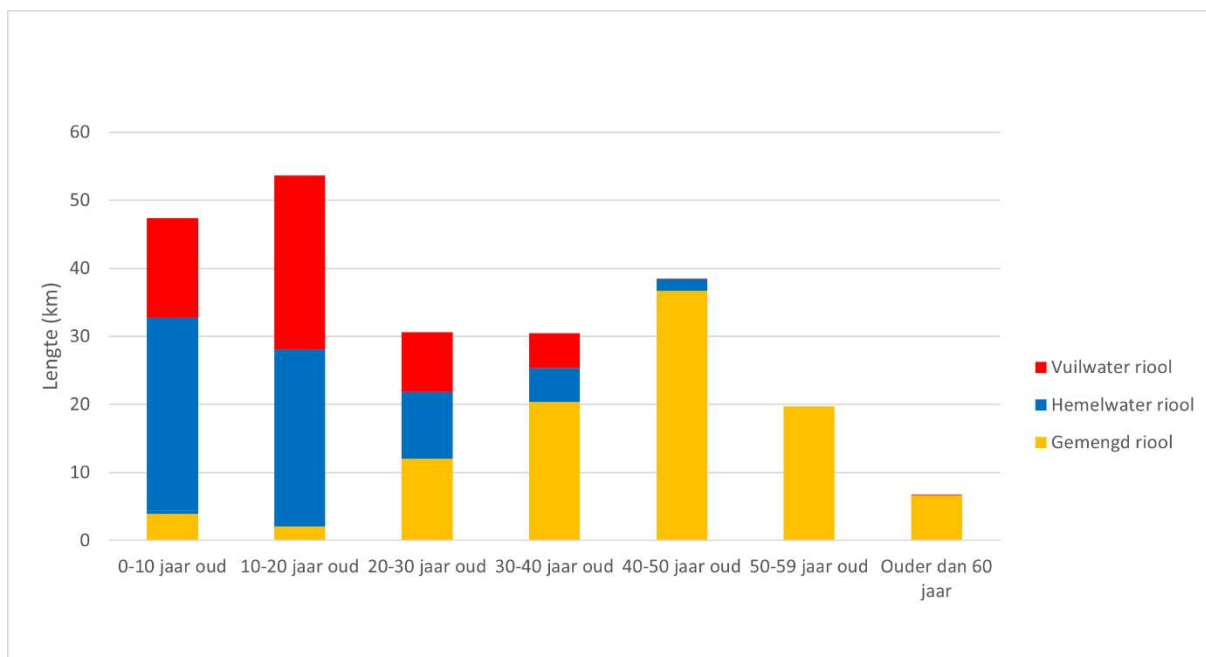
Tabel 3.1 Overzicht totale areaal gemeente Nijkerk

In figuur 3.2 is per leidingtype gevisualiseerd hoe oud de betreffende leidingen zijn. 44% van de leidingen is jonger dan 30 jaar, 33% is 30-40 jaar oud, 20% is 40-60 jaar oud en 2% is ouder dan 60 jaar. In Nijkerk hanteren we een technische levensduur van 60 jaar. Afgelopen 20 jaar is bij herinrichtingen van wijken het bestaande stelsel gerenoveerd en/of vervangen. Ook is hemelwater afgekoppeld van het gemengde stelsel door de aanleg van een aanvullend hemelwaterriool.

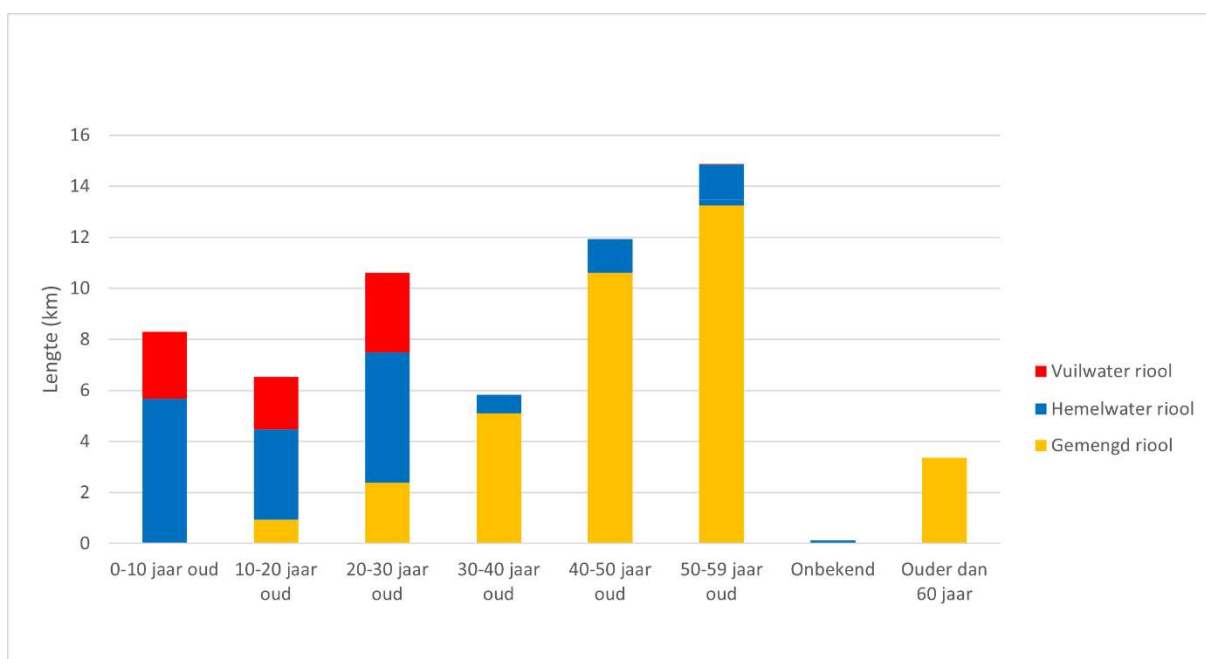

Figuur 3.2 Totale lengte aan leidingen versus ouderdom

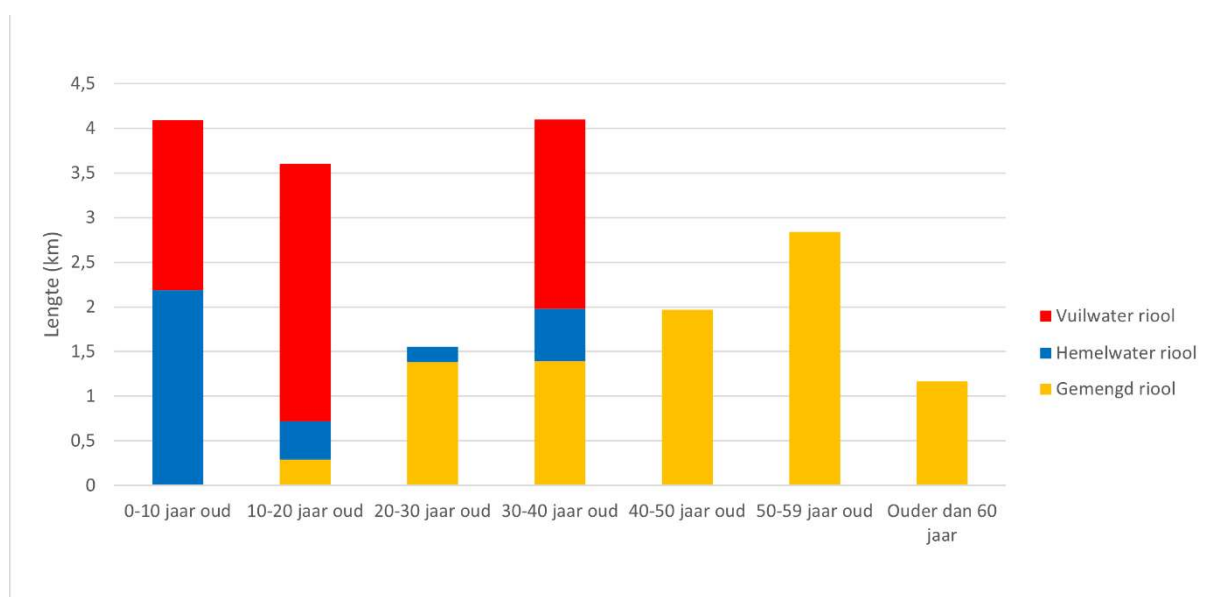
Figuur 3.3 t/m 3.5 geeft per woonkern de lengte van (riool)leidingen weer. Ook is per kern en leidingtype inzichtelijk hoe de ouderdomsverdeling van deze leidingen is.

Figuur 3.3 Totale lengte aan leidingen versus ouderdom in de kern Nijkerk

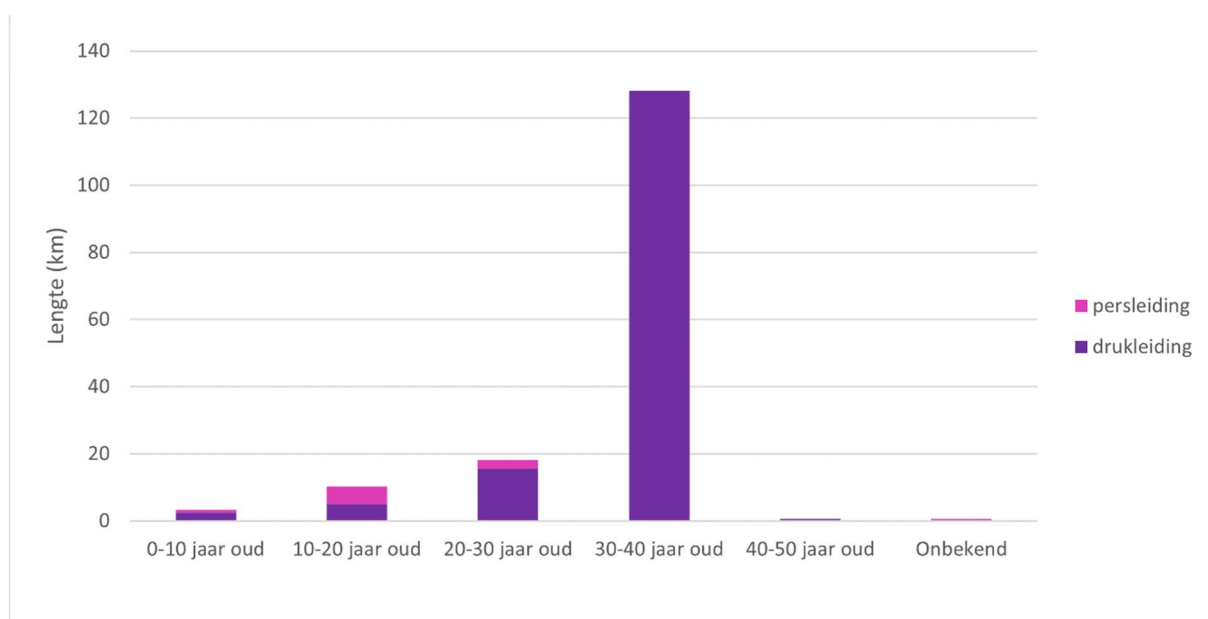

Figuur 3.4 Totale lengte aan leidingen versus ouderdom in de kern Hoevelaken

Figuur 3.5 Totale lengte aan leidingen versus ouderdom in de kern Nijkerkerveen

In figuur 3.6 is een overzicht weergegeven van de ouderdom en lengte van de pers- en drukleiding, drainage en duikers die de gemeente Nijkerk beheert. We hanteren een technische levensduur van 60 jaar voor drukleidingen. Voor de komende planperiode staat alleen het regulier onderhoud op het programma.

Figuur 3.6 Totale lengte leidingen versus ouderdom in het buitengebied

Aansluitingen

Onze afvalwaterzorgplicht geldt voor het hele beheergebied van de gemeente. In onze gemeente hebben we 20.220 aansluitingen van percelen op het rioolstelsel. Dit zijn woonhuizen en woonboten (18.054 woonhuizen en 9 woonboten) en niet-woningen (189 woningen met bedrijf en 1.783 niet-woningen, zijnde bedrijven).

Nagenoeg alle bebouwde percelen die in onze gemeente liggen, zijn aangesloten op de riolering (99,99%). Drie percelen zijn niet aangesloten (0,01%). Twee van deze percelen hebben een helofytenfilter en één perceel heeft een IBA (individuele behandeling afvalwater).

4 Werken aan de toekomst

4.1 Doel

In 2050 is de gemeente Nijkerk klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. Hiermee sluit de gemeente aan bij de landelijke doelstelling vanuit het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie.

4.2 Succes voortzetten

Nijkerk heeft in de afgelopen planperiode extra aandacht gegeven aan de thema's klimaatverandering en duurzaamheid. Dat gebeurde bijvoorbeeld door hemelwater van de gemengde riolering af te koppelen. Hiermee voorkomen we dat relatief schoon hemelwater tijdens buien naar de zuivering wordt afgevoerd. Daarnaast is succesvol ingezet op communicatie en participatie, waar ook de komende planperiode in geïnvesteerd wordt. Denk hierbij aan de klimaatkamer, regenwateradviseurs, Operatie Steenbreek, groene daken en regentonnen. Deze succesvolle lijn willen we ook de komende planperiode voortzetten.

4.3 Thema's

Het Programma Water sluit aan bij de brede maatschappelijke thema's en bij de doelen en ambities van de Omgevingsvisie. In het Programma Water beschrijven we hoe de gemeente Nijkerk vanuit het beleidsveld water bijdraagt aan de thema's, welke activiteiten en middelen nodig zijn om hier invulling aan te geven. Het Programma Water draagt bij aan de volgende maatschappelijke thema's:

- Gezondheid, leefbaarheid en veiligheid (hoofdstuk 5)
- Duurzaamheid (hoofdstuk 6)
- Wonen, werken en recreatie (hoofdstuk 7)
- Communicatie (hoofdstuk 8)

We hebben de thema's gebruikt als titel voor de hoofdstukken en de doelen komen terug als paragrafen.

Thema's	Doelen
Gezondheid, leefbaarheid en veiligheid	▪ Gezondheid in de fysieke leefomgeving ▪ Volksgezondheid en water ▪ Duurzaamheid ▪ Leefbaarheid ▪ Veiligheid
Duurzaamheid	▪ Energie ▪ Klimaatadaptatie
Wonen, werken en recreatie	▪ Woningbouwopgave ▪ Bereikbaarheid ▪ Recreatie en sport
Communicatie	▪ Voorlichting ▪ Samenwerking ▪ Participatie

4.4 Speerpunten

Naast de bijdrage die wij leveren aan de bovengenoemde maatschappelijke thema's leggen we de focus op het verder optimaliseren van het stedelijk watersysteem om te zorgen dat Nijkerk in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht. De manier waarop we dit als gemeente willen bereiken hebben we vertaald in vijf speerpunten:

1. Afkoppelen

Onze afkoppelambitie is hoog, maar er is geen versnelling nodig. Er is in de gemeente Nijkerk namelijk relatief beperkt sprake van wateroverlast. Er is dan ook geen urgentie om wegen open te maken om bijvoorbeeld een regenwatersysteem aan te leggen. We combineren de aanleg van zo'n systeem met rioolvervangingen en wegconstructies. Afkoppelen is een maatregel met een tweeledig doel. Enerzijds is het een efficiënte manier om regenwater in goede banen te leiden en hiermee de werking van het (afval)watersysteem te verbeteren. Anderzijds is afkoppelen een duurzaamheidsmaatregel. Door afkoppeling vloeit het regenwater namelijk terug naar het grondwater of oppervlaktewater. Het raakt dus niet meer verontreinigd doordat het mengt met vuil rioolwater, waarna het eerst verpompt en gezuiverd dient te worden.

2. Water en bodem sturend

De ruimte in de openbare ondergrond wordt steeds schaarser. De aanleg van warmtenetten, uitbreiding van het elektriciteitsnet en aanleg van data- en communicatiekabels vraagt om ook ondergrondse ruimte. Ook klimaatmaatregelen zoals bijvoorbeeld aanleggen van hemelwaterleidingen (afkoppelen) en infiltratievoorzieningen. Op vrijdag 25 november 2022 heeft het ministerie van I&W een kamerbrief inzake Water en Bodem aan de Tweede Kamer gestuurd. In deze brief staan de vele aspecten van het gebruik van water en bodem genoemd en een aantal voorstellen met betrekking tot de ruimtelijke ordening en sturing daarvan.

3. Wijkgerichte aanpak

We gaan in de komende planperiode werken volgens een wijk- en buurtgerichte aanpak. Dat betekent dat we de opgaven voor de openbare ruimte zo veel mogelijk per wijk of buurt bekijken. Dat doen we integraal. We kijken dus niet alleen naar de vervanging van het riool en het afkoppelen van hemelwater, maar ook bijvoorbeeld naar hoe we een buurt of wijken kunnen vergroenen of de biodiversiteit kunnen vergroten. Op die manier kunnen we de openbare ruimte in een wijk of buurt op de meest efficiënte manier verbeteren en beperken we overlast voor bewoners, omdat we werkzaamheden combineren.

4. Omgevingsgericht werken

We kijken verder dan het openbaar terrein alleen, want ook de inrichting van private terreinen heeft invloed op onze wateropgaven. We zetten daarom in op participatie met bewoners, ondernemers en andere eigenaren van private terreinen. Samen kunnen we komen tot nog betere gebiedsoplossingen en de impact van maatregelen vergroten. Als we bijvoorbeeld afkoppelen in het openbaar gebied, kunnen we waar mogelijk ook woningen afkoppelen. Onze ervaring is dat bewoners enthousiast meewerken aan het afkoppelen.

5. Samenwerking

De opgaven die we hebben, stoppen niet bij de grenzen van onze gemeente. Daarom kijken we met het afvalwaterteam (AWT) naar deze opgaven. Dit team bestaat uit de gemeenten Amersfoort, Leusden en Bunschoten, Waterschap Vallei en Veluwe en de provincie Gelderland. Ook nemen we actief deel aan het samenwerkingsverband Platform Water Vallei en Eem (PWVE). Binnen dit platform kijken we naar de regionale waterketen. Daarnaast willen we ook de samenwerking intensiveren met de veiligheidsregio, woningcorporaties, bedrijven en inwoners.

5 Gezondheid, leefbaarheid en veiligheid

Bij het nemen van bestuurlijke besluiten en het maken van plannen voor de fysieke leefomgeving, is het belangrijk om na te denken over de gezondheid, leefbaarheid en veiligheid. De nieuwe Omgevingswet en de Wet Publieke Gezondheid bieden hier wettelijke kaders voor. Ze helpen ons bij het beschermen en bevorderen van de volksgezondheid, leefbaarheid en veiligheid via de leefomgeving.

Interventies in die fysieke leefomgeving kunnen op verschillende manieren bijdragen aan gemeentelijke ambities op het gebied van gezondheid en welzijn. Ze vullen interventies via de publieke gezondheidszorg en het sociaal domein aan. Hoe beter de samenhang tussen interventies, hoe groter het effect.

In de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 zijn opgaven op het gebied van gezondheid en welzijn vertaald naar vier ambities:

- Gezondheid in de fysieke (en sociale) leefomgeving
- Verkleinen gezondheidsachterstanden
- Druk op het dagelijks leven jeugdigen en jong volwassenen
- Vitaal ouder worden

Het Programma Water draagt bij aan het realiseren van deze ambities. In de volgende paragrafen gaan we daarop in.

5.1 Gezondheid in de fysieke leefomgeving

We gebruiken de openbare ruimte steeds intensiever. De manier waarop we dat doen verandert. Zo verschuift de manier waarop we sporten en recreëren, wonen we tot op latere leeftijd zelfstandig en werken we meer thuis. Deze ontwikkelingen vragen om een passend antwoord in de openbare ruimte, waarbij rekening wordt gehouden met kwetsbare groepen en aspecten als beweegvriendelijkheid, speelgelegenheid, duurzame mobiliteit en recreatiegroen, dat gezondheid in positieve zin bevordert.

In Nijkerk willen we dat bewoners hun leefomgeving als prettig en toegankelijk ervaren. Daarom besteden we er veel aandacht aan bij de (her)inrichting. We weten dat in sommige wijken daarvoor meer nodig is dan in andere wijken. Een aantrekkelijke buitenruimte en goede sportaccommodaties dragen bij aan vitaliteit. We stimuleren daarmee een gezonde leefstijl voor jong en oud en ontmoetingen tussen inwoners. Ook versterken we er de veerkracht en de mentale gezondheid van inwoners mee. Daarbij is de buitenruimte onze grootste sportaccommodatie. We maken gebruik van de kansen van andere maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld klimaatadaptatie, om buurten groener en

Figuur 5.1 Regionale visie Publieke Gezondheid Gelderland Midden 2021-2025

aantrekkelijker in te richten, woningen gezonder te maken en hittestress bij kwetsbare groepen te voorkomen.

Naast groen is water ook een belangrijke component. Water in de leefomgeving is goed voor onze gezondheid en we voelen er ons prettig bij. Onderzoek laat zien dat mensen die in de buurt van water wonen, of uitzicht hebben op water, over het algemeen gezonder zijn. Ook ervaren zij minder psychische problemen en zijn ze meer tevreden vergeleken met mensen die hier niet wonen. Daarnaast zijn goede voorzieningen voor afvalwater, regenwater, oppervlaktewater en grondwater onmisbaar. De aanleg van riolering heeft bijvoorbeeld een enorme bijdrage geleverd aan het verbeteren van de volksgezondheid. We helpen graag bij het beantwoorden van vragen voor het verduurzamen van de waterhuishouding en het klimaatbestendiger maken van het eigen terrein.

Vitaal ouder worden

Bij ingrepen in de openbare ruimte (bijvoorbeeld rioolvervangingen) kijken we integraal naar (het verbeteren van) de leefbaarheid van een wijk. Hoe houden we bijvoorbeeld de groeiende groep kwetsbare inwoners vitaal? En hoe kunnen we ervoor zorgen dat kwetsbare groepen minder last hebben van hittestress? We ondersteunen inwoners zodat ze zoveel mogelijk kunnen meedoen in de samenleving, zo lang mogelijk veilig zelfstandig kunnen wonen en een zinvolle levensinvulling ervaren. Hierbij is een toegankelijke en veilige fysieke leefomgeving van groot belang.

5.2 Volksgezondheid en water

Drinkwater & Afvalwater

De gemeentelijke afvalwaterzorgplicht komt voort uit de wens om de volksgezondheid duurzaam te beschermen. Riolering en schoon drinkwater leveren daaraan een grote bijdrage. Vroeger waren er regelmatig epidemieën van cholera, tyfus en builenpest. Door beschikbaarheid van schoon drinkwater en door aanleg van riolering is de hygiëne sterk verbeterd en de gemiddelde leeftijd met tientallen jaren omhoog gegaan. De zorg voor drinkwater ligt bij het drinkwaterbedrijf Vitens.

Riolering zit onder de grond en is dus ook niet direct zichtbaar voor onze inwoners. Meldingen van wateroverlast of verstoppingen worden snel verholpen. Het is zo vanzelfsprekend dat de riolering altijd goed functioneert, dat vrijwel niemand meer stilstaat bij het belang ervan. Veel mensen beseffen dan ook niet dat het een grote inspanning vergt om de riolering in stand te houden en voor te bereiden op de toekomst. De Nederlandse gemeenten besteden jaarlijks anderhalf miljard euro aan stedelijk waterbeheer. En daar komen de investeringen door particulieren, bedrijven en waterschappen nog bij.

Ons afvalwater wordt gezuiverd door het waterschap Vallei en Veluwe. Bij calamiteiten op de afvalwaterzuivering (en in het afvalwatertransportsysteem naar de afvalwaterzuiveringen) is het waterschap de partij die de calamiteiten aanpakt. Het waterschap is tevens de waterkwaliteitsbeheerder van het oppervlaktewater. Zij komen in actie bij zaken zoals olieverontreiniging en vissterfte door een tekort aan zuurstof in het water.

Extreme neerslag

Extreme neerslag heeft in toenemende mate impact op de leefbaarheid en veiligheid van onze openbare ruimte. We richten het openbare gebied dusdanig in dat water zo goed mogelijk wordt opgevangen en afgevoerd. Tegelijkertijd is het onvermijdelijk dat er bij hevige buien wel eens water op straat kan staan. We accepteren dit, zolang dit niet leidt tot overlast en schade. Paragraaf 6.2.5 (pag. 31 en 32) beschrijft de richtlijnen hiervoor. Concreet zorgen we voor droge voeten door gebouwen hoger dan de straat te bouwen, zodat het water van de gebouwen wegstroomt.

Waterkwaliteit

We letten goed op mogelijke foutaansluitingen binnen onze gemeentegrenzen. Te denken valt aan vuilwaterlozingen op regenwaterafvoer of regenwater dat naar de drukriolering en vuilwaterriolering stroomt. Hierdoor wordt het watersysteem onnodig belast. Ook gaat dit ten koste van de waterkwaliteit. We controleren in alle nieuwbouwwijken of er dergelijke foutaansluitingen aanwezig zijn. Alle nieuwbouwwijken met gescheiden riolering die vanaf het jaar 2000 zijn gebouwd, zijn al onderzocht. De aangetroffen foutaansluitingen zijn verholpen.

5.3 Duurzaamheid

De aanwezigheid van water en groen bevordert de leefbaarheid van onze gebouwde omgeving en het buitengebied. Ook dragen water en groen bij aan een grotere biodiversiteit in flora en fauna. We willen de openbare ruimte daarom zo duurzaam en circulair mogelijk inrichten en beheren. Dat geldt ook voor het afvalwatersysteem. We zetten in op het scheiden van schoon en vuil water. Daardoor blijft schoon water schoon en hoeft alleen het vuile water gereinigd te worden op de afvalwaterzuivering. We werken ook aan energiebesparende maatregelen voor watersturende voorzieningen en wegen de levensduurverwachting mee bij de keuze voor nieuwe assets.

Biodiversiteit

We streven naar een duurzame en toekomstbestendige leefomgeving met een hoge ruimtelijke kwaliteit. Een leefomgeving met een goede balans tussen een gezonde leefomgeving en het juiste beheer. Om zo'n leefomgeving te realiseren is samenwerking nodig met inwoners en andere belanghebbenden. Dieren en planten (en water) houden zich nou eenmaal niet aan eigendomsgrenzen en voor een gezonde biodiversiteit zijn verbindingen tussen gebieden noodzakelijk. Door samen de juiste omstandigheden voor flora en fauna te creëren, ontstaan nieuwe ecosystemen. Bij herinrichtingsprojecten gaan we hier samen met de inwoners en experts mee aan de slag.

Figuur 5.2 bron: <https://www.duurzaam-nijkerk.nl/beleid-duurzaamheid/biodiversiteit/>

Schoon en vuil gescheiden

We richten de openbare ruimte zo in dat we hemelwater en afvalwater gescheiden kunnen inzamelen en afvoeren. Hiervoor leggen we ondergronds regenwaterafvoeren aan. Daarmee stroomt regenwater dat op straten, stoepen, pleinen en wegen valt niet meer naar het gemengde rioolstelsel. In vaktermen heet dit afkoppelen. Ook de regenpijpen van de voorste dakvlakken van woningen die langs de weg liggen, koppelen we tijdens reconstructies van wijken af. Om dit mogelijk te maken, stellen we hemelwaterverordeningen op. De gemeente betaalt de kosten voor het afkoppelen van de regenpijpen en legt ook de benodigde nieuwe hemelwaterleidingen op particulier terrein aan.

5.4 Leefbaarheid

Een goede uitvoering van watertaken draagt bij aan de leefbaarheid in onze gemeente. Voorzieningen voor drinkwater, afvalwater, regenwater, oppervlaktewater en grondwater zorgen in elk huishouden voor comfort. We vinden het vanzelfsprekend dat er water uit de kraan komt en ook weer wegloopt als we het gebruikt hebben. Onder de douche, in de keuken, de wasmachine of het toilet, maar juist ook op straat.

Maar de bijdrage aan onze leefbaarheid gaat verder dan alleen deze technische kant. Een samenleving is een netwerk dat we samen vormen en we leveren allemaal een bijdrage aan de

leefbaarheid. Vanuit het Programma Water willen we dat op een brede manier doen. Bij ingrepen in openbaar gebied (bijvoorbeeld rioolvervangingen) kijken we bijvoorbeeld samen met andere beleidsvelden, zoals wegen, groen, gezondheid en vastgoed, hoe we integraal de leefbaarheid kunnen verbeteren. En als we scholen renoveren, kijken we meteen naar het afkoppelen van regenwater en vergroening van schoolpleinen en zetten we in op educatie. Samen met scholen ontwikkelen we lesmateriaal, waarbij we aandacht vragen voor thema's als klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Subsidie voor groendaken

Inwoners van de gemeente Nijkerk kunnen subsidie krijgen voor het vergroenen van het dak van hun huis of schuur. Een groendak werkt isolerend, fungeert als een buffer voor regenwater en geeft verkoeling tijdens warme dagen. Je creëert een groendak door bijvoorbeeld mossen, vetplanten, kruiden en grassen op het dak te laten groeien. In de periode tussen 2019 t/m 2022 zijn 250 aanvragen gehonoreerd (zie tabel 5.3). In totaal is er 250.000 euro aan subsidie verstrekt. Vanwege het succes krijgt de regeling een vervolg in de komende planperiode.

Planjaar	Aantal aanvragen
2019	15
2020	86
2021	52
2022	97
2023	42
Totaal	292

Tabel 5.3 Subsidieaanvragen groene daken

In 2024 wordt de subsidieregeling groene daken herzien tegelijkertijd met de vaststelling van het Programma Water, waarbij de bijdrage per m² groendak is gereduceerd van €40,- naar €30,- per m² en het beschikbare jaarlijkse budget wordt verhoogd van €50.000 naar €75.000.

Natuurinclusief bouwen

Groen en water dragen bij aan een gezonde leefomgeving. Bij rioolvervang en herinrichting van openbaar gebied zetten we in op het afkoppelen van verhard oppervlak en het vasthouden van schoon regenwater in wadi's of groenstroken. Waar het kan en doelmatig is, realiseren we nieuw groen in combinatie met waterbergingen. Groen (bomen) speelt ook een grote rol in het

Figuur 5.4 (Be)leefgroen in de straat (bron: WUR)

tegengaan van hittestress. Groene daken dragen bij aan waterberging, beleving en duurzaamheid. Het vergroten van de biodiversiteit, bijvoorbeeld door middel van bloemen, kruiden en nestkasten, zorgt voor meer soortenrijkdom. Om dit te kunnen borgen, toetsen we de plannen voor bouwen of gebiedsontwikkelingen aan verschillende kaders. Bij het toetsen houden we rekening met de

biodiversiteit en wettelijke afspraken zoals zijn vastgelegd in de “*Natuurbeschermingswet en de Bomenverordening Nijkerk*”.

5.5 Veiligheid

De nieuwe Omgevingswet heeft ook consequenties voor de veiligheidsregio's. De belangrijkste wijzigingen hebben vooral betrekking op het begin van de veiligheidsketen. Zo zal er meer risicogericht in plaats van regelgericht worden geadviseerd, met een bredere scope voor veiligheid. Ook bij toezicht en handhaving verandert er veel. Informatie over risicovolle activiteiten wordt niet meer vanzelfsprekend (via het vergunningentraject) aangeleverd. Er is meer deskundig en risicogericht toezicht nodig. De veiligheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) heeft als doel om zijn kennispositie te versterken en dus ook de informatievoorziening. Om cruciale informatie bij elkaar te brengen en op een toegankelijke manier te ontsluiten is de samenwerking tussen de veiligheidsregio en de gemeenten van essentieel belang. De komende planperiode voeren we samen met VGGM de onderstaande activiteiten uit:

- Inzicht krijgen in de kwetsbare infrastructuur en vitale objecten in relatie met klimaatextremen.
- Verkennen alternatief voor bluswater, bijvoorbeeld gebruikmaken van het hemelwaterriool of onttrekken van grondwater.
- Opstellen van kaartmaterialen met essentiële informatie voor hulpdiensten, bijvoorbeeld locatie van het riool, gemaal en eventueel kwetsbare objecten.
- Opstellen risicoprofiel bij overstromingen.
- In Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) van de gemeente verwijzen naar de adviesleidraad van VGGM.

Op het gebied van water is onze gemeente veilig. De drinkwatervoorziening en de inzameling van afvalwater zijn goed geregeld. Van extreme regenval hebben we weinig overlast en het risico op overstromingen is klein. We weten bovendien hoe we moeten handelen als er zich calamiteiten in het gemeentelijk watersysteem voordoen, zoals een verstopping, het bezwijken van een rioolbuis of stroomuitval. In zulke situaties stellen we eerst de aard, ernst en het risico van de calamiteit vast. Vervolgens wegen we oplossingen af en plannen we maatregelen, op basis van urgentie en complexiteit. De gevolgen van een calamiteit aan de gemeentelijke watervoorzieningen blijven door deze werkwijze meestal beperkt.

5.6 Activiteiten

Om invulling te geven aan het thema gezonde en veilige leefomgeving worden in de planperiode 2024-2028 de onderstaande activiteiten uitgevoerd:

- We richten een meetnet in om hittestress in kaart te brengen.
- We monitoren jaarlijks de mate van hittestress.
- We zetten extra regenwateradviseurs in en benaderen inwoners actief met informatie over het vergroenen van hun tuin.
- We dragen met subsidie bij aan de aanleg van groene daken door particulieren.
- We werken nauw samen met de veiligheidsregio Gelderland-Midden, waterschap Vallei en Veluwe en drinkwaterbedrijf Vitens op het gebied van veiligheid en gezondheid.
- We leveren een bijdrage aan het hitteplan in samenwerking met provincie Gelderland.

5.7 Budgetten

De bovenstaande activiteiten worden bekostigd uit de onderstaande budgetten:

Activiteiten	2024	2025	2026	2027	2028
Exploitatie					
Inrichten meetnet hittestress	35.000	-	-	-	-
Jaarlijks beheerkosten meetnet hittestress	-	3.500	3.535	3.570	3.605
Jaarlijks monitoren van hittestress	5.000	5.050	5.100	5.150	5.200
Bijdrage groene daken	75.750	76.500	77.250	78.000	78.750
Voorlichting, participatie, communicatie en samenwerking	118.675	119.850	121.025	122.200	123.375
Nauwere samenwerking met de veiligheidsregio Gelderland-Midden, waterschap Vallei en Veluwe en drinkwaterbedrijf Vitens op het gebied van veiligheid*	-	-	-	-	-
Bijdragen leveren hitteplan in samenwerking met provincie*	-	-	-	-	-
Investerings					
n.v.t.	-	-	-	-	-
<i>*Wordt bekostigd uit de personele middelen (uren)</i>					
<i>Alle bedragen in €</i>					
<i>Kosten worden jaarlijks verhoogd i.v.m. areaaluitbreiding</i>					

In tabel 9.4, pagina 43, vindt u een overzicht van alle activiteiten voor de komende planperiode en voor welke thema's deze activiteiten ingezet worden.

6 Duurzaamheid

6.1 Energie

Europa wil in 2050 CO₂-neutraal zijn. Dit doel is vastgelegd in een klimaatwet en uitgewerkt in de routekaart Nijkerk Energie neutraal 2050. Er is een ingrijpende transitie nodig om dit doel te bereiken. Denk bijvoorbeeld aan het grootschalig opwekken van duurzame energie door wind en zon en het aanscherpen van het CO₂-emissiehandelssysteem (ETS). Maar ook aan kleinere bijdragen, zoals terugdringen van energieverbruik of het toepassen van duurzame materialen met een lagere CO₂-footprint. Nederland heeft zich verbonden aan de Europese klimaatdoelen en werkt volop aan de energietransitie. De gemeente Nijkerk levert daar haar bijdrage aan, ook via het watersysteem. Hieronder beschrijven we hoe we dat doen.

Energie en grondstoffen uit afvalwater

Door afkoppelen voeren we steeds minder regenwater af naar de rioolwaterzuivering. Regenwater is immers schoon als het valt en we kunnen het prima gebruiken in ons (grond- en oppervlakte)watersysteem. Bovendien geldt: hoe geconcentreerder het afvalwater, hoe beter we het kunnen gebruiken om biogas van te maken of grondstoffen terug te winnen. Zo zetten we ons afval om in energie of grondstoffen. We hoeven daardoor minder fossiele brandstof (bijvoorbeeld aardgas) in te zetten en beperken daarmee de CO₂-uitstoot.

Energiebewust ontwerpen

Bij het ontwerpen van watervoorzieningen houden we rekening met duurzaamheid. We kiezen voor duurzame materialen waarbij we per project kijken welke nieuwe ontwikkelingen er zijn, zowel qua techniek als materiaal. Waar mogelijk kiezen we voor het materiaal met een zo klein mogelijke milieu-impact. We ontwerpen bovendien energiebewust. Zo kiezen we bij voorkeur voor watertransport onder vrij verval in plaats van transport via gemalen en persleidingen. Bij aanbestedingen wegen we duurzaamheid mee in onze keuze voor een uitvoerende partij. Dit doen we door eisen te stellen aan materiaalgebruik, het circulair inzetten van materialen die verwijderd worden, het aantal transportkilometers en duurzaam transport. Ook wordt er gekeken naar de bedrijfsvoering van de uitvoerende partij.

Energiebesparing bij onderhoud

Bij het onderhouden en vervangen van gemalen en pompen kijken we hoe we energie kunnen besparen. Ook besteden we aandacht aan de levensduur, storingsgevoeligheid en noodzakelijke capaciteit van voorzieningen. De komende planperiode gaan we onderzoeken hoe we energiezuinige pompen kunnen toepassen, bijvoorbeeld in combinatie met zonnepanelen die de benodigde stroom voor de pompen op duurzame wijze opwekken.

Ruimte in de ondergrond en bovengrond

Het inpassen van de voorzieningen en systemen die nodig zijn voor de energietransitie vergt aandacht. In stedelijk gebied is de beschikbare ruimte in de ondergrond beperkt. Er liggen namelijk al volop rioolbuizen, stroomkabels, waterleidingen en andere nutsvoorzieningen. Dat betekent dat we bij het uitbreiden van de capaciteit van systemen of het toevoegen van nieuwe voorzieningen onder de grond vooruit moeten denken en integraal moeten samenwerken. We pakken dat op bij onze waterwerkzaamheden in de openbare ruimte.

Circulaire economie

Onze ambitie is om op termijn energieneutraal, klimaatneutraal en circulair te werken aan het Nijkerkse watersysteem. Om circulair te werken, moeten we zo min mogelijk grondstoffen verspillen en de materiaalkringloop sluiten. Hierdoor neemt de CO₂-uitstoot af en blijft de waarde van grondstoffen en producten langer behouden. We volgen nauwgezet de ontwikkelingen rondom materiaalpaspoorten. Dit biedt de mogelijkheid om vraag en aanbod van beschikbare materialen (in tijd, locatie en kwaliteit) tussen verschillende partijen beter af te stemmen en te beoordelen. Doordat meer informatie wordt vastgelegd over bestaande materialen en constructies, wordt duidelijk hoe duurzaam deze zijn en welke CO₂-voetafdruk ze hebben.

6.2 Klimaatverandering

Het klimaat verandert. Dat merken we ook op het gebied van water. We krijgen vaker te maken met hevige zomerse buien die ervoor zorgen dat het reguliere watersysteem overbelast raakt. Langere periodes van droogte gaan ook vaker voorkomen volgens de klimaatscenario's van het KNMI. We moeten ons aanpassen aan deze veranderingen en staan voor de opgave om de gevolgen van klimaatverandering te beheersen. Het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) geeft hiervoor handvatten.

Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie

Het DPRA is in 2018 aangenomen en vloeit voort uit het Bestuursakkoord Water. De kern van deze deltabeslissing is dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht is. Het DPRA behandelt 4 thema's:

- Wateroverlast
- Droogte
- Hitte
- Overstroming

Het DPRA is opgebouwd rond 7 ambities en 3 werkfases: weten, willen en werken.

Aanpak klimaatadaptatie

Onze aanpak sluit aan bij de fasering van het DPRA. De fases 'weten, willen, werken' zijn vertaald in 4 stappen:

- Stap 1: Knelpunten in beeld
- Stap 2: Prioriteit vaststellen
- Stap 3: Oplossingsrichtingen bepalen
- Stap 4: Maatregelen uitvoeren

Via deze stappen hebben we een concreet maatregelenpakket vastgesteld. We voeren deze maatregelen de komende planperiode ook uit.

Stap 1: Knelpunten in beeld

De eerste stap op weg naar een klimaatbestendige inrichting is inzicht krijgen in de knelpunten voor vitale en kwetsbare functies. Hiervoor voeren we bijvoorbeeld periodiek een klimaatstresstest uit en monitoren we de grondwaterstanden.

Stap 2: Prioriteit vaststellen

De volgende stap op weg naar klimaatadaptatie is het prioriteren van de knelpunten. Om deze afweging te kunnen maken, hebben we overleg gehad met andere vakdisciplines, sectoren en andere overheden. Deze risico-dialoog heeft een lijst met aandachtspunten en -locaties opgeleverd. De lijst bepaalt onze klimaatopgave voor de komende periode.

Stap 3: Oplossingsrichtingen bepalen

We gaan in gesprek met vertegenwoordigers van partijen die te maken krijgen met de gevolgen van klimaatverandering. Het gaat bijvoorbeeld om zorginstanties, woningcorporaties, nutsbedrijven en duurzaamheidswerkgroepen. Met hen willen we klimaatgesprekken voeren en samen verkennen welke opgaven er bij de verschillende partijen liggen. Dit traject starten we in de komende planperiode op.

Stap 4: Maatregelen uitvoeren

We voeren samen met onze partners maatregelen uit om de knelpunten te verminderen. Ook leveren we input in projecten van onze medeoverheden en projectontwikkelaars. Het principe hierachter is de adaptatiestrategie. We voeren maatregelen uit voor de volgende onderdelen:

- afkoppelen
- terugdringen van wateroverlast
- verminderen gevolgen van droogte
- verminderen gevolgen van hitte

We maken de openbare ruimte klimaatbestendig

We richten de openbare ruimte zo in dat we geen hittestress of wateroverlast/onderlast creëren. En we verminderen deze problemen op plekken waar daar nu wel sprake van is.

Het terugdringen van de gevolgen van overstromingen is een taak van de waterschappen en Rijkswaterstaat.

6.2.1 Afkoppelen

De komende planperiode 2024-2028 is per jaar €400.000 gereserveerd binnen de investeringen om diverse afkoppelprojecten uit te voeren, zie Tabel 6.1.

Wijken	2024	2025	2026	2027	2028
Afkoppelprojecten	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000
<i>Alle bedragen in €</i>					

Tabel 6.1 Benodigde budgetten t.b.v. afkoppelprojecten 2024-2028

Ook op lange termijn heeft de gemeente het voornemen om zoveel mogelijk hemelwater af te koppelen van het gemengde rioolstelsel. Tabel 6.2 bevat een overzicht met de wijken waar we van plan zijn om tussen 2029 en 2043 af te koppelen. Als deze wijken zijn afgekoppeld dan hebben wij geen taakstelling meer om in bestaande wijken het gemengd riool te vervangen voor een gescheiden riool. Hiermee voldoet de gemeente Nijkerk aan één van de vier speerpunten om in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig te zijn ingericht.

Wijk	Lengte nieuwe Hemelwaterriool (m)	Globale kosten (€)
Hazeveld	5.000	1.765.000
Strijland-1	7.000	2.471.000
Strijland-2	6.000	2.118.000
Luxool	3.000	1.059.000
Hoevelaken Centrumplein ¹	-	500.000
Hoevelaken Noordoost	4.000	1.412.000
Hoevelaken Zuidoost	2.000	706.000
Hoevelaken Zuidwest	7.000	2.471.000
Corlaer (restant)	5.000	1.765.000
Centrum Nijkerk	4.000	1.412.000
Nijkerkerveen	5.000	1.765.000
Totaal	48.000	17.444.000
Alle bedragen in €		
¹ afkoppelen van circa 20.000 m ² verhard oppervlak door inzet van diverse klimaatbestendige maatregelen		

Tabel 6.2 Overzicht afkoppelprojecten 2029-2043

6.2.2 Terugdringen van wateroverlast

Regenwater wordt op de meeste plaatsen in de bebouwde kom afgevoerd via het rioolstelsel. Het water van de daken gaat via de regenpijpen en het water van de straat stroomt via straatkolken in het riool. Als het hard regent, dan raakt het rioolstelsel vol. Soms regent het zo hard dat de afvoercapaciteit van het riool overschreden wordt. Er blijft dan water op straat staan. Meestal duurt dit maar kort. Als de regen stopt komt er weer ruimte in het riool vrij en wordt het water dat op straat staat alsnog afgevoerd. Soms ontstaan er hinderlijke situaties of zelfs overlast doordat er water op verhardingen blijft staan. We snappen dat dit niet prettig is voor inwoners, maar kiezen ervoor om pas in te grijpen als er kans op schade is. De komende planperiode blijven we onze inwoners actief hierover informeren. Daarnaast hebben perceeleigenaren zelf de zorgplicht om hemel- en grondwater op eigen perceel te verzamelen, bergen en verwerken. De gemeente komt in beeld als dit niet redelijkerwijs kan of als water op de erfgrans wordt aangeboden.

Figuur 6.3 Water op straat

Het heeft diverse voordelen als perceeleigenaren zelf water opvangen en benutten:

- Bewoners kunnen hun gazon en planten, regenwater in plaats van schoon drinkwater geven. Dit leidt tot lagere drinkwaterkosten voor bewoners en minder druk op onze drinkwatervoorziening.
- Er komt minder water in het riool en dat verkleint de kans op overstromende putten op straat of een overstort op oppervlaktewater tijdens hevige regenbuien.
- Met minder regenwater in het riool kunnen waterschappen efficiënter water zuiveren en grondstoffen gaan terugwinnen.

Gelukkig hebben we het systeem goed op orde. Bij hevige buien ontstaat weinig wateroverlast. Dit komt doordat er voldoende infiltratiemogelijkheden zijn en veel bergingsmogelijkheden in het oppervlaktewatersysteem. Ook de capaciteit van het rioolstelsel is in orde om het merendeel van de neerslag tijdig af te kunnen voeren.

Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW)

We voeren regelmatig hydraulische toetsingen en stresstesten uit om na te gaan of de afvoersystemen adequaat werken. Dit doen we ook in de komende planperiode. We breiden het Basisrioleringsplan (BRP) uit naar een Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW). Een BRP omvat alleen de riolering. Een SSW beslaat aanvullend ook de openbare ruimte, het oppervlaktewater en grondwater als deelsystemen van het stedelijk watersysteem. In het SSW beschrijven we alle deelsystemen, beoordelen we het functioneren van die systemen en beschrijven we eventuele maatregelen om het functioneren te verbeteren. De komende planperiode gaan we voor alle drie de kernen (Nijkerk, Nijkerkerveen en Hoevelaken) een SSW opstellen.

Impulsregeling Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

De Rijksoverheid stimuleert en ondersteunt gemeenten om klimaatadaptieve maatregelen te nemen. Dat gebeurt via de Impulsregeling. De aanvraag van de impuls gelden verloopt via de werkregio. Nijkerk heeft voor diverse projecten in de komende jaren een beroep op de Impulsregeling gedaan.

De impulsregeling in het kort: Gemeenten krijgen via deze regeling cofinanciering voor projecten die water- en droogteoverlast tegengaan. De Rijksoverheid financiert een derde van de kosten voor zulke projecten. Om van deze regeling gebruik te maken dient een uitgewerkt voorstel te worden gemaakt en de gemeentelijke financiering (twee derde van het totale bedrag) te zijn onderbouwd.

Tabel 6.4 bevat een overzicht van projecten waarvoor we impuls gelden hebben aangevraagd.

Project	Start	Gereed	Geraamde realisatiekosten	Verdeling subsidie
[-]	[-]	[-]	[€]	[€]
De Bogen	2024	2024	300.000	100.000
Reconstructie Willem Alexanderplein	2023	2023	150.000	50.000
Plein en omgeving	2023	2024	150.000	50.000
Stadshaven	2024	2027	375.000	125.000
Campenbuurt	2023	2024	1.500.000	27.000 ¹
Totaal			4.725.000	352.000
<i>Alle bedragen in €</i>				
¹ Resterende budget van €27.000,- toegekend aan Campenbuurt				

Tabel 6.4 Overzicht verdeling impulsregeling

De Rijksoverheid heeft een maximaal budget van 352.000 euro toegekend. De benodigde budgetten zijn reeds begroot en zijn niet opgenomen in de kostendeckering voor de komende planperiode.

Stedelijk Water in beeld (SWIB)

Waterschap Vallei en Veluwe wil de komende jaren meer focussen op het stedelijk water. Samen met de gemeenten wil het waterschap watersystemen verder op orde brengen en inspelen op klimaatverandering. Het doel daarbij is dat iedere gemeente een goed functionerend en gezond watersysteem heeft voor stedelijk water. Concreet betekent dit dat de waterkwaliteit en ecologische kwaliteit van het stedelijk water goed is en aansluit bij de functies van verschillende onderdelen van het watersysteem. Daarbij valt niet alleen te denken aan functies als de aan- en afvoer van water en

de berging van water. Water speelt ook een belangrijke rol in de uitstraling en beleving van de openbare ruimte en biedt verschillende gebruiksmogelijkheden aan inwoners.

Het waterschap kijkt eens in de zes jaar samen met alle gemeenten naar het stedelijk water. Hierbij worden onder andere per watrgang kwaliteitsbeelden voor de huidige en gewenste situatie toegekend. De laatste keer dat we dit traject hebben doorlopen was in 2019. In 2026 staat de volgende SWIB gepland en wordt door het waterschap geïnitieerd. Het SWIB biedt de mogelijkheid om integraal naar ons oppervlaktewater te kijken. Hiermee ontstaan kansen om tot systeembrede oplossingen te komen.

6.2.3 Verminderen gevolgen van droogte

Droogte heeft een direct effect op planten, bomen en gewassen. Tijdens langdurig droge periodes zijn we bijvoorbeeld druk met het water geven van jonge bomen en andere aanplant. Het water wordt onttrokken uit oppervlaktewater en via waterwagens aangevoerd.

Door droogte kan de grondwaterstand dieper wegtrekken dan gewoonlijk in de zomer. Het groen (gazons, bomen, struiken, tuinplanten en dergelijke) kan hieronder lijden en in uiterste gevallen zelfs afsterven. Ook kan droogte leiden tot een wijziging in draagkracht van de ondergrond, waardoor rioolleidingen kunnen breken of wegen gaan zakken. Met name betonnen leidingen, AC-leidingen en gresbuizen in zettingsgevoelige grond zijn kwetsbaar. Dit speelt in de gemeente Nijkerk nauwelijks een rol, omdat onze kernen voornamelijk op zandgrond zijn gebouwd. Riolering op zandgrond is hier minder gevoelig voor dan bijvoorbeeld riolering in gebieden met klei of veen.

Als er na een periode van droogte een hoosbui valt, kan dat vervelende gevolgen hebben bij gemengde rioolstelsels. In zo'n geval wordt via overstorten het overtollige afval- en regenwater afgevoerd naar een waterloop. We voorkomen zo dat vuil op straat komt te drijven, maar riooloverstorten hebben een nadelig effect op de waterkwaliteit en het waterleven. Dit effect is in droge periodes groter dan in niet-droge periodes, doordat er dan meer slibafzetting is in een gemengd riool. In hoeverre onze rioolstelsels aan de richtlijnen voor het milieutechnisch functioneren voldoet, toetsen we in het Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW).

De nadelige effecten van droogte kunnen verminderd worden door neerslagoverschot langer vast te houden. Maatregelen die bijdragen aan de waterbeschikbaarheid in droge periodes zijn bijvoorbeeld wormenhoeven, humusomzetting en grondverbetering. Ook het afkoppelen en infiltreren (grondwateraanvulling) via open verharding of via infiltratieriolen draagt hieraan bij.

We hebben stresstesten uitgevoerd om droogte-effecten in de gemeente Nijkerk in kaart te brengen. Op dit moment zijn de kaarten uit de stresstest nog globaal en vergen nadere uitwerking. Toch kunnen we al enkele strategieën benoemen:

- We houden zoveel mogelijk regenwater vast voor aanvulling van het grondwatertekort in het zomerhalfjaar en voor het op peil houden van de zoetwatervoorraad.
- We koppelen daken en verharding af als dit doelmatig is. We onderzoeken op projectniveau of aanvullende infiltratievoorzieningen, wadi's, greppels en sloten aangelegd dienen te worden om overtollig water tijdens neerslag op te vangen en via infiltratie naar het grondwater beschikbaar te maken voor het groen.
- In de droogtegevoelige gebieden stimuleren we het verminderen van verharding (ontstenen) op particulier terrein om de sponswerking van de tuinen te vergroten.
- We stimuleren vergroeningsprojecten bijvoorbeeld via Operatie Steenbreek of de subsidieregeling voor het vergroenen van daken en schuren.

6.2.4 Verminderen gevolgen van hitte

Als het meerdere dagen achter elkaar warm is, kan dat tot problemen leiden. Vooral kwetsbare groepen kunnen overlast ervaren bij aanhoudende warmte. Maar door hitte neemt bijvoorbeeld ook de arbeidsproductiviteit af en verslechtert de nachtrust van veel mensen.

Hitte kan ook leiden tot problemen in het watersysteem. Langdurige warmte kan bijvoorbeeld zorgen voor algengroei (blauwalg) in het water. Dit heeft een nadelig effect op de waterkwaliteit. Blauwalg zorgt ervoor dat water ongeschikt wordt als zwemwater. Ook het risico van botulisme door dode vissen of eenden is groot bij aanhoudende hitte. Deze risico's zien we steeds vaker terugkomen in onze gemeente. Waterschap Vallei en Veluwe neemt het voortouw in de aanpak hiervan.

Een ander negatief effect van hitte zien we in straat- en trottoirkolken. Deze kolken zijn uitgevoerd met een stankslot. Net als de zwanenhals in de wasbak zorgt een laagje water ervoor dat de rioollucht niet naar buiten komt. Als het langdurig droog en warm is, kunnen deze stanksloten uitdrogen, waardoor de rioollucht vrijkomt en het stinkt in de straat.

Over het algemeen valt de hittestress in onze gemeente mee. Toch kan het op een aantal plaatsen tijdens warme periodes behoorlijk heet worden. De gemeente Nijkerk zet in op hittebestrijding door het aanplanten van vitaal openbaar groen. Met name bomen hebben een belangrijke bijdrage aan het tegengaan van hitte in de openbare ruimte. Bomen creëren schaduw en ook koelte door verdamping van water via de bladeren. Ze verlagen de temperatuur met zo'n 3 tot 7 graden.

Ook vanuit waterperspectief zien we de aanplant van grote bomen als een goede ontwikkeling. Ze gaan namelijk niet alleen hittestress, maar dragen indirect ook bij aan het vasthouden van water in de bodem. We kijken daarbij wel goed naar het waterverbruik van de boom. Bomen met een hoog waterverbruik kunnen bijvoorbeeld beter niet geplant worden op plekken met zettingsgevoelige gronden of oudere funderingen onder panden.

Andere maatregelen om hittestress en de negatieve effecten daarvan tegen te gaan:

- We besteden al jaren veel zorg aan de groeiplaats van de bomen. Deze krijgt veel meer aandacht dan vroeger, zodat de bomen beter kunnen uitgroeien en vitaler zijn.
- We stimuleren het vergroenen van de openbare ruimte, tuinen en schoolpleinen.
- We geven inwoners het advies om een emmer water in de rioolkolken te gooien om de stanksloten met water te vullen en rioollucht te verhelpen.

Hitteprojecten

Om verdroging en hittestress tegen te gaan en de biodiversiteit te vergroten voeren we in de komende planperiode twee projecten uit:

Herinrichting plein De Bogen

In 2024 staat de reconstructie van het plein De Bogen gepland. We gaan het versteende plein in de wijk klimaatbestendig inrichten en vergroenen. De grote hoeveelheid verharding zorgt ervoor dat het plein op warme dagen erg heet wordt. Het groen en de bomen op het plein komen bovendien niet tot hun recht vanwege de beperkte groeiplaatsen. Verder stroomt regenwater direct naar het riool. Met de reconstructie willen we zo veel mogelijk stimuleren dat het hemelwater gaat infiltreren in de bodem en via het oppervlak vertraagd wordt afgevoerd. De reconstructie is geraamd op €300.000,-. De gemeente heeft subsidie aangevraagd bij de provincie voor een bedrag van €150.000,-.

Reconstructie Willem Alexanderplein

De reconstructie van het Willem Alexanderplein voor het NS-station Nijkerk maakt deel uit van de herinrichting van de straten Oranjelaan en Hoefslag. De werkzaamheden omvatten een volledige reconstructie van de bestaande weginfrastructuur en de parkeervoorzieningen. Het doel is om daarbij ongeveer 50% extra groen (bomen, struiken, grassen en kruidenvegetatie) op het plein te realiseren.

Dat draagt bij aan minder hittestress, meer biodiversiteit en een betere infiltratie en vertraagde afvoer van hemelwater. De reconstructie is geraamd op €150.000,-. De gemeente heeft subsidie aangevraagd bij de provincie voor een bedrag van €75.000,-.

De provincie heeft beide subsidieaanvragen toegekend. De benodigde budgetten zijn reeds begroot. Deze zijn niet opgenomen in de kostendekking voor de komende planperiode.

6.2.5 Verantwoordelijkheid

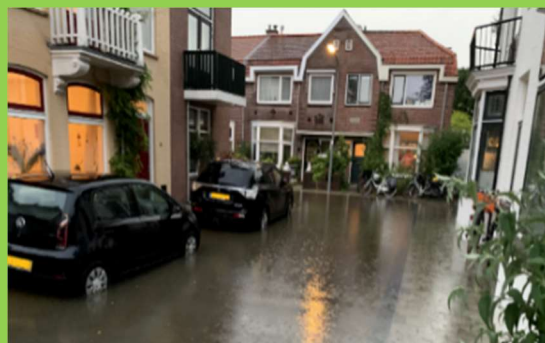
Het gemeentelijk waterbeheer richt zich primair op water binnen de bebouwde kom. Is er sprake van wateroverlast die veroorzaakt wordt door water dat afkomstig is van gemeentelijke grond? Dan ondernemen we sowieso actie. We beoordelen of de wateroverlast veroorzaakt is door een calamiteit of dat de overlast het gevolg is van een structureel knelpunt in het watersysteem. Aan de hand hiervan wegen we de urgentie voor het uitvoeren van maatregelen af. Urgente overlastsituaties worden aangepakt. De maatregelen om de wateroverlast terug te dringen worden zo snel mogelijk uitgevoerd. Bij niet-urgente wateroverlast wordt vanuit beheer een doelmatigheidstoets uitgevoerd om na te gaan welke maatregelen het meest passend zijn. Op basis hiervan wordt een planning voor de uitvoering van de maatregelen opgesteld.

Hevige regen en wateroverlast

We maken onderscheid naar verschillende gradaties:

Waterplassen op straat

Waterplassen op straat kunnen er op duiden dat het rioolstelsel tijdelijk overbelast is. De waterplassen kunnen ook het gevolg zijn van ongelijk liggende bestrating. Kleine waterplassen op straat zijn niet erg. De gemeente onderneemt geen actie. Als de plassen het gevolg zijn van verstopte straatkolken, dan volgt wel actie. De straatkolken worden schoongemaakt, zodat de waterafvoer hersteld wordt. Grote plassen op straat die langer dan twee uur blijven staan kunnen ook aanleiding zijn tot actie. Dit wordt door de gemeente per situatie beoordeeld.

Waterhinder

Als het waterafvoersysteem veel regen moet verwerken, dan kan er ook waterhinder ontstaan. We spreken van waterhinder als:

- Regenwater, rioolwater of slootwater de belangrijke verkeersaders en doorgaande (ontsluitings)wegen en (fiets)tunnels gedurende meer dan twee uur hindert.
- Regenwater, rioolwater of slootwater langer dan 4 uur hinder oplevert voor het verkeer (gemotoriseerd, fietsers en voetgangers).

We streven ernaar om alle situaties waar waterhinder ontstaat, structureel te verhelpen. De maatregelen worden uitgevoerd als er ter plaatse ook andere ingrepen in het openbare gebied nodig zijn, bijvoorbeeld rioolvervanging of herbestrating.

Wateroverlast

Er is sprake van wateroverlast als:

- Vuil rioolwater (geen regenwater) in een achterpad of tuin staat.
- Regenwater, rioolwater of slootwater via de straat huizen of gebouwen instroomt.
- Regenwater, rioolwater of slootwater de belangrijkste verkeersaders, doorgaande wegen of tunnels gedurende meer dan een halve dag blokkeert.

Verantwoordelijkheid

De verantwoordelijkheid voor wateroverlast verschilt per situatie locatie. In basis geldt dat de gemeente verantwoordelijk is voor wateroverlast in het openbare gebied en dat perceeleigenaren verantwoordelijk zijn voor wateroverlast op eigen terrein en de gebouwen die daarop staan. De gemeente komt pas in beeld als de overlast op het eigen terrein het gevolg is van knelpunten in het openbare gebied.

Wat betreft grondwater zijn burgers en bedrijven in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het afvoeren van overtollig grondwater op eigen terrein (Artikel 3.6 Waterwet). De overheid is verantwoordelijk voor grondwater in openbaar gebied, voor bouwkundige eisen aan een pand en voor het beheer van het oppervlaktewater. De eigenaar is verantwoordelijk voor het waterdicht houden van leefruimten (bouwbesluit), de onderhoudstoestand en fundering van het pand. Kruipruimtes (geen leefruimte) hoeven niet waterdicht te zijn. Voor het water dichtmaken/vochtbeperking van laaggelegen woningdelen zal eigenaar dus zelf expertise moeten inschakelen.

Adaptatiestrategie

Ook als er te veel water is, willen we dat liever niet in één keer afvoeren. Daarmee voorkomen we overbelasting van het oppervlaktewatersysteem en houden we water beschikbaar voor momenten dat er juist te weinig water is. Tijdens droge perioden in de zomer laten we bijvoorbeeld regenwater daar waar het valt. Alleen water dat we écht niet kunnen vasthouden, voeren we af.

Op hoofdlijnen hanteren we de volgende uitgangspunten in onze adaptatiestrategie:

- afvoer van regenwater naar open water of naar weinig kwetsbaar gebied.
- infiltratie naar grondwater via infiltratiebuizen, wadi's, greppels en sloten.
- vergroten van de gemengde riolering of knellende leidingen kan ook een bijdrage leveren.
- terughoudend met het vergroten van gemaalpompen omdat dit nauwelijks bijdraagt aan het verminderen van wateroverlast.

6.3 Activiteiten

Om invulling te geven aan het thema energieneutraal en klimaatbestendig worden in de planperiode 2024-2028 de onderstaande activiteiten uitgevoerd:

- Uitvoeren van diverse afkoppelprojecten
- Uitvoeren van diverse klimaatbestendige maatregelen met behulp van impulsregeling
- Uitvoeren van twee hitteprojecten met behulp van provinciale subsidie
- Opstellen Systeemoverzicht Stedelijk Water (voorheen Basisrioleringsplan):
 - SSW Nijkerk
 - SSW Nijkerkerveen
 - SSW Hoevelaken
- Opstellen Programma Water 2028-2033

- Bijdragen leveren aan hitteplan provincie Gelderland (lead ligt bij het sociaal domein)
- Bijdrage leveren aan Stedelijk Water in Beeld (SWIB) in samenwerking met het waterschap:
 - De nieuwe rondes van het SWIB zal plaatsvinden in 2025

6.4 Budgetten

De bovenstaande activiteiten worden bekostigd uit de onderstaande budgetten:

Activiteiten	2024	2025	2026	2027	2028
Exploitatie					
Opstellen SSW Nijkerk	45.000	-	-	-	-
Opstellen SSW Nijkerkerveen	-	40.000	-	-	-
Opstellen SSW Hoevelaken	-	-	40.000	-	-
Opstellen Programma Water incl. kostendekkingsplan	-	-	-	40.000	-
Bijdrage (uren) leveren hitteplan provincie*	-	-	-	-	-
Bijdrage (uren) leveren aan Stedelijk Water in Beeld (SWIB)	-	-	-	-	-
Investerings					
Diverse afkoppelprojecten	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000
Uitvoeren diverse maatregelen met impulsregeling ¹	-	-	-	-	-
<i>*Wordt bekostigd uit de personele middelen (uren)</i>					
<i>Alle bedragen in €</i>					
<i>¹Reeds begroot in projecten</i>					

In tabel 9.4, pagina 43, vindt u een overzicht van alle activiteiten voor de komende planperiode en voor welke thema's deze activiteiten ingezet worden.

7 Wonen, werken en recreatie

Er is behoefte aan plekken in de openbare ruimte waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en waar ze kunnen bewegen en sporten. Dit geldt voor de kernen, maar ook voor het buitengebied. De inrichting van de openbare ruimte speelt een belangrijke rol bij het versterken van onze leefomgeving en het bevorderen van de gezondheid van mensen. Want niet alleen voeding en beweging bepalen onze gezondheid, maar ook de fysieke en sociale omgeving waarin we ons bevinden. De aanwezigheid van voldoende groen, plekken met rust (stilte), verkoelend water (klimaatadaptatie) en aantrekkelijke en gevarieerde openbare ruimtes dragen bijvoorbeeld bij aan onze gezondheid en welzijn. En openbare ruimtes met goede fiets- en wandelvoorzieningen en buitenspeelmogelijkheden nodigen uit tot bewegen. Het is daarom wenselijk om in plannen voor de openbare ruimte rekening te houden met voldoende groen, water en mogelijkheden om te ontmoeten, te bewegen en te sporten. Dit draagt bij aan de gezondheid en het welzijn van onze inwoners.

7.1 Woningbouwopgave

De bevolkingsgroei in Nederland vraagt ook van onze gemeente een inspanning. In de komende twintig jaar moeten we naar verwachting gemiddeld 250 woningen per jaar bouwen. In totaal gaat het, voor onze gemeente om zo'n 5.000 woningen. Daarmee groeit onze bevolking tot 2031 naar circa 49.000 inwoners (op basis van een gezinsgrootte van 2,3). Het bouwen van 5.000 woningen in twintig jaar tijd, voor een groot deel in de bestaande kernen, is de opgave waar wij voor staan. Tot 2032 hebben we al plekken om woningen te bouwen. We moeten nu gaan zoeken naar plekken voor ná 2032.

Wij kiezen daarbij vaker voor nieuwe vormen van wonen, minder woningen voor ééngezinshuishoudens en het combineren van wonen met lichte vormen van werken. Hierdoor ontstaan, anders dan in de afgelopen decennia, meer en meer mengvormen van stedelijke activiteiten zoals wonen, werken, recreëren, ontmoeten, winkelen, uitgaan, spelen en bewegen. Deze opgave vraagt om een eigen ruimtelijke visie en strategie, een visie die als vertrekpunt de drie afzonderlijke kernen Nijkerk, Hoevelaken en Nijkerkerveen heeft, de kwaliteiten van deze kernen respecteert en rekening houdt met het waardevolle landelijke gebied dat de kernen omringt.

Tussen 2024-2040 worden in de gemeente circa 250 nieuwbouwwoningen per jaar gerealiseerd.

7.2 Gebiedsgerichte ontwikkeling en realisatie

Onze gemeente werkt volgens het principe van gebiedsgerichte ontwikkeling. Dat betekent dat we per wijk of per buurt bekijken wat we in de openbare ruimte gaan doen. We pakken wijken of buurten integraal aan: we kijken dus naar alle aspecten die in de openbare ruimte een rol spelen, inclusief klimaatadaptatie en de energietransitie. De vervangingsopgave vanuit het rioolstelsel vormt zelden de aanleiding voor gebiedsgerichte ontwikkelingen. In het bestaande stedelijke gebied is de kwaliteit van de riolen over het algemeen prima in orde. Vanuit water en riolering haken we graag aan bij gebiedsgerichte ontwikkelingen om verbeteringen in bijvoorbeeld het functioneren van het rioolstelsel door te voeren en klimaatadaptatie te borgen.

7.3 Bereikbaarheid

Goede bereikbaarheid van gebouwen met vitale functies in de kernen is belangrijk. We zetten ons er daarom voor in dat doorgaande wegen en routes van hulpdiensten redelijkerwijs gevrijwaard blijven van water op straat door hevige neerslag en overstromingen vanuit oppervlaktewater. Dat geldt ook voor het openbare gebied rond zorginstellingen, scholen andere maatschappelijke voorzieningen.

7.4 Activiteiten

Om invulling te geven aan het thema wonen, werken en verblijven worden in de planperiode 2024-2028 de onderstaande activiteiten uitgevoerd:

- Intensiveren van de samenwerking met woningcorporaties door actieve inzet van regenwateradviseurs bij nieuwbouw- en renovatieprojecten.
- Inzet klimaatkamer en regenwateradviseurs bij inrichting van speelplekken en sportvelden.

7.5 Budgetten

Bovenstaande activiteiten worden bekostigd uit de onderstaande budgetten:

Activiteiten	2024	2025	2026	2027	2028
Exploitatie					
Bijdrage groene daken	75.750	76.500	77.250	78.000	78.750
Voorlichting, participatie, communicatie en samenwerking	118.675	119.850	121.025	122.200	123.375
Investerings					
n.v.t.	-	-	-	-	-
<i>Alle bedragen in €</i>					
<i>Kosten worden jaarlijks verhoogd i.v.m. areaaluitbreiding</i>					

In tabel 9.4, pagina 43, vindt u een overzicht van alle activiteiten voor de komende planperiode en voor welke thema's deze activiteiten ingezet worden.

8 Communicatie

Veel van de acties die bij het Programma Water horen, hebben invloed op de openbare ruimte. Denk aan rioolvervanging, aan het realiseren van wadi's voor waterberging of afkoppelen in combinatie met een nieuwe inrichting van de buitenruimte. We werken de plannen samen met onze collega's van wegen, groen, sociaal domein, volksgezondheid uit. Zo zorgen we dat alle aspecten van een actie belicht worden en een goede afweging van belangen kan plaatsvinden. Waar het kan zetten we in op participatie met onze inwoners. Dat doen we zowel bij planvorming als bij beheer en onderhoud.

8.1 Communicatie en participatie

We maken graag gebruik van signalen uit de maatschappij. Meldingen van inwoners geven bijvoorbeeld een goede indruk van knelpunten in ons watersysteem. Ze helpen ons om problemen in beeld te krijgen en adequaat te verhelpen. Maar participatie gaat verder dan dat. We willen inwoners ook betrekken bij het ontwikkelen van de plannen voor de openbare ruimte. Want inwoners hebben regelmatig goede ideeën die een waardevolle bijdrage leveren aan onze ruimtelijke plannen. Ook zorgt bewonersparticipatie voor een groter draagvlak voor ontwikkelingen in de openbare ruimte en de koppeling met private terreinen.

Klimaatkamer

De gemeente Nijkerk heeft een Klimaatkamer (zie figuur 8.1). Een loket waar vragen gesteld kunnen worden op het gebied van klimaat, duurzaamheid en energiebesparing, laagdrempelig voor ieder bewoner. Dit is een pop-up locatie waar inwoners vragen kunnen stellen over bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning of tuin, energiebesparing of opslag van regenwater. Twee (regenwater)adviseurs geven vanuit de Klimaatkamer gratis advies over wat je kunt doen met bijv. regenwater in de tuin. Denk bijvoorbeeld aan het afkoppelen van de regenpijp, het opslaan van water, het aanleggen van een wadi of het plaatsen van een groen dak.

Figuur 8.1 Pop-up loket Klimaatkamer (bron: <https://www.duurzaam-nijkerk.nl>)

Regenton-actie

Veel regenwater stroomt via regenpijpen rechtstreeks het riool in. Door het schone regenwater op te vangen, kan het nuttig worden gebruikt. Dat is fijn voor de tuin, goed voor het milieu en het voorkomt overbelasting van het riool tijdens een stevige regenbui. Daarom betaalt gemeente Nijkerk mee wanneer een inwoner een regenton aanschaft bij één van de bedrijven die deelnemen aan de "Actie Regenton". Regenwater opvangen in een regenton levert meerdere voordelen op:

- Er is minder schoon drinkwater nodig om gazons en tuinplanten water te geven.
- Bij hevige regenbuien komt er minder water in het riool terecht en dat verkleint de kans op overstromende putten op straat.
- Met minder regenwater in het riool kan het waterschap efficiënter water zuiveren en grondstoffen terugwinnen.

Figuur 8.2 Regenton

8.2 Voorlichting, campagnes en samenwerkingen

Figuur 8.4 Landelijke campagne Stichting RIONED

wateroverlast te beperken. Daarnaast houden stenen de warmte lang vast. Door tegels te verwijderen, neemt de kans op hittestress af.

De gemeente deelt kennis binnen het platform van de Stichting Operatie Steenbreek en werkt de gemeentelijke groene structuur (waar welk type groen zich bevindt of gaat bevinden) uit in de Omgevingsvisie. Deze maatregelen sluiten aan bij een brede natuur inclusieve benadering. Hierbij gaat het naast technische oplossingen ook over:

- Het leggen van groenblauwe-verbindingen tussen het bebouwde gebied en platteland op regionale en stedelijke schaal.
- Het versterken van het binnenstedelijke ecologische systeem op wijk- en buurtniveau.
- Het afstemmen van maatregelen aan natuur inclusieve gebouwen op de invulling van parken en plantsoenen op gebouw- en straatniveau.

Samenwerking in de fysieke leefomgeving

Als gemeente hebben we een verbindende rol tussen belanghebbenden bij ingrepen in de buitenruimte. We streven hierbij een integrale benadering na. Bijvoorbeeld door parkeerplaatsen te hergroeperen en ruimte te maken voor groen. Of door schoolpleinen af te koppelen en te vergroenen in combinatie met de renovatie van een schoolgebouw. Ook wordt bij wegconstructies gekeken naar de onderhoudsstaat van het riool en de uitkomsten van de stresstesten.

Een goed werkend riool is belangrijk voor de volksgezondheid. Het borgen van de werking van de riolering is een taak van de gemeente. Daarom voeren we onder meer inspecties, onderhoud en reparaties uit. We zien ook een verantwoordelijk voor inwoners als gebruikers van het riool. Te vaak wordt het riool namelijk nog gebruikt als afvalbak. Dat zorgt voor verstoppingen en verstoort het waterzuiveringsproces. De komende planperiode zullen we daarom campagnes voeren om de inwoners te informeren over wat er wel en niet in het riool hoort.

Operatie Steenbreek

Stichting Steenbreek stimuleert gemeenten, provincies, particulieren en andere betrokken partijen om klimaatadaptieve maatregelen te nemen in tuinen, in de openbare ruimte, in stedelijk gebied en op bedrijfsterreinen. Dat doet de stichting onder meer door oplossingen, handvatten en voorbeelden voor klimaatadaptie te geven. Het verminderen van het aantal tegels heeft veel voordelen. Als regenwater op beplante grond valt, gaat het direct de grond in. Het vult daar het grondwaterpeil aan in plaats van dat het afgevoerd moet worden. Dit helpt om

Figuur 8.3 bron: <http://www.steenbreek.nl>

Samenwerking in de waterketen

We nemen deel aan de Platform Water Vallei en Eem (PWVE). Platform Water Vallei en Eem is een samenwerkingsverband op het gebied van waterbeheer tussen Waterschap Vallei en Veluwe en de 16 gemeenten in het werkgebied van het waterschap. De samenwerking is erop gericht om samen een duurzame, goed functionerende afvalwaterketen te realiseren.

Binnen het platform wordt er samengewerkt in vijf afvalwaterteams. Nijkerk zit in het afvalwaterteam met Amersfoort, Bunschoten-Spakenburg, Leusden en Waterschap Vallei en Veluwe. Het afvalwaterteam neemt gezamenlijk initiatieven. Ook wisselen we in het team ervaringen uit en ondersteunen we elkaar waar dit mogelijk is.

Samenwerking met woningcorporaties

Woningcorporaties bezitten ruim 30 procent van alle woningen in Nijkerk. Dat maakt de corporaties een belangrijke partij om mee samen te werken. Thema's als biodiversiteit, klimaatadaptatie, leefbaarheid en duurzaamheid staan hoog op de agenda van woningcorporaties.

We zoeken in de komende planperiode ook op watergebied de samenwerking met de woningcorporaties in Nijkerk. We kijken waar we werkzaamheden kunnen combineren en hoe we daar gezamenlijk over kunnen communiceren met huurders. Zulke integrale projecten zijn effectiever, goedkoper en duurzamer.

De komende planperiode willen we meer en betere afspraken maken over klimaatadaptatieve maatregelen bij herinrichtingsprojecten. Te denken valt aan:

- Het plaatsen van regentonnen bij grootschalige renovaties en/of wijkreconstructies.
- Het inzetten van de klimaatkamer (zie paragraaf 8.4) om voorlichting te geven aan huurders op welke manieren zij kunnen bijdragen aan het verduurzamen van hun eigen huurwoning en directe woonomgeving.
- Het gezamenlijk stimuleren van kwetsbare groepen om te participeren bij herinrichtingsprojecten, zodat bijvoorbeeld ouderen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en dat de nieuwe inrichting bijdraagt aan een veilige en gezonde woonomgeving.

Bovenstaande acties en ideeën zijn uitgewerkt in het communicatie- en uitvoeringsplan (zie bijlage 1). Dit plan is een dynamisch document: jaarlijks in december vindt een evaluatie plaats en stellen we de plannen bij voor het komende jaar.

8.3 Activiteiten

Om invulling te geven aan het thema communicatie worden in de planperiode 2024-2028 de onderstaande activiteiten uitgevoerd:

- Voortzetting regentonactie
- Subsidieregeling groene daken
- Voortzetting deelname Operatie Steenbreek
- Voorlichting, participatie, communicatie en samenwerking

8.4 Budgetten

De bovenstaande activiteiten worden bekostigd uit de onderstaande budgetten:

Activiteiten	2024	2025	2026	2027	2028
Exploitatie					
Lidmaatschap Operatie Steenbreek	2.525	2.550	2.575	2.600	2.625
Lidmaatschap PWVE	12.625	12.750	12.875	13.000	13.125
Bijdrage regentonnen	12.625	12.750	12.875	13.000	13.125
Bijdrage groene daken	75.750	76.500	77.250	78.000	78.750
Voorlichting, participatie, communicatie en samenwerking	118.675	119.850	121.025	122.200	123.375
Investerings					
n.v.t.	-	-	-	-	-
<i>Alle bedragen in €</i>					
<i>Kosten worden jaarlijks verhoogd i.v.m. areaaluitbreiding</i>					

In tabel 9.4, pagina 43, vindt u een overzicht van alle activiteiten voor de komende planperiode en voor welke thema's deze activiteiten ingezet worden.

9 Beheer

9.1 Reguliere beheer – en onderhoudsactiviteiten

Hieronder vindt u een omschrijving van alle reguliere beheer- en onderhoudsactiviteiten voor de komende planperiode.

Reinigen en inspecties

De reiniging van de vrijvervalriolering vond voorheen circa eens per 10 jaar plaats. Daarbij werd een deel van de riolering geïnspecteerd. Dit reinigen en inspecteren van de riolering, randvoorzieningen en de kolken wordt uitbesteed. Het reinigingsbedrijf draagt zorg voor de afvoer van het vrijkomende rioolslib en kolkafval naar een gecertificeerd verwerkingsbedrijf. Het reinigen van de riolering of kolken kan plaatselijk frequenter worden uitgevoerd indien de situatie daar om vraagt. Het inspecteren van de vrijvervalriolering gebeurt met een rijdende inspectiecamera en wordt ingepast in het reinigingsschema. Ieder jaar wordt circa 10% van alle riolering inwendig geïnspecteerd en beoordeeld.

De inspectieresultaten worden vervolgens ingelezen in het rioolbeheerbestand. Voor de interpretatie van de inspectieresultaten wordt gebruikgemaakt van de NEN 3398, 'inspectie en toestandsbeoordeling van riolen'. Aan de hand hiervan worden per type schade waarschuwings- en ingrijpmaatstaven opgenomen. Op basis hiervan kan worden overgegaan tot reparatie of eventueel vervanging van de riolering. Voor de concrete invulling van een maatregel is de technische kwaliteit doorslaggevend. Daarbij wordt de doelmatigheid van een maatregel bepaald door een financiële afweging van reparatiekosten ten opzichte van de vervangingswaarde.

Figuur 9.1 Rioolinspectie en -reiniging

Pompen en gemalen

Het beheer en onderhoud van de gemalen, drukriolering en bergbezinkbassins is uitbesteed aan derden middels een meerjaren onderhoudscontract. Het huidige onderhoudscontract loopt tot en met 2025. In 2025 moet dit opnieuw worden aanbesteed. We besteden de werkzaamheden dan opnieuw voor tien jaar uit.

Figuur 9.2 Onderhoud pomp van een bergbezinkbassin (boven) Bergbezinkbassin Horstweg Hoevelaken (onder)

Drukriolering

Drukriolering is primair bedoeld voor inzamelen en transporteren van (huishoudelijk) afvalwater uit het buitengebied. Afgelopen twee planperiodes zijn alle woningen in het buitengebied afgekoppeld. In principe komt er dus geen regenwater in de drukriolering. Regenwater kan prima lokaal verwerkt worden. Indien bij onderhoudswerkzaamheden geconstateerd wordt dat er toch hemelwater wordt verpompt, volgt er een nader onderzoek.

Foutieve aansluitingen

We willen onze riolsystemen duurzaam inrichten. Dat betekent onder meer dat we schoon regenwater liever niet vermengen met afvalwater. Waar dat doelmatig is, investeren we bij vervangingsprojecten in gescheiden riolering. Het kan gebeuren dat de afvoer voor regenwater per ongeluk wordt aangesloten op het hemelwaterstelsel en andersom. Dit noemen we een foutaansluiting. Er zijn in de gemeente Nijkerk geen knelpunten bekend met betrekking tot foutaansluitingen. In het verleden hebben we hier onderzoek naar gedaan. Ook daaruit bleek dat er nauwelijks foutaansluitingen zijn. De foutaansluitingen die zijn gevonden, zijn inmiddels verholpen. Bij in- en uitbreidingen is de kans op foutaansluitingen aanwezig. Aangezien er in de gemeente Nijkerk

jaarlijks 250 nieuwe woningen bij komen, willen we om de twee jaar standaard onderzoek gaan doen naar foutieve aansluitingen bij nieuwbouwprojecten.

Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA)

Huishoudelijk afvalwater mag niet ongezuiverd geloosd worden. In principe wordt huishoudelijk afvalwater opgevangen in een riolering en gezuiverd in een rioolwaterzuiveringsinstallatie. Er zijn echter plekken waar huishoudens geen riolering hebben. Dan moet het afvalwater ter plekke gezuiverd worden. In de gemeente Nijkerk zijn er drie locaties die niet zijn aangesloten op een vuilwaterriool. Op één locatie wordt het huishoudelijke afvalwater gezuiverd met een septic tank. Op de andere twee locaties wordt gebruikgemaakt van een helofytenfilter. Dat is een natuurlijke en biologische manier om afvalwater te zuiveren.

Klachten en meldingen

Inwoners vormen onze ogen en oren in het gebied. We ontvangen graag meldingen van inwoners over water dat hinderlijke situaties of overlast veroorzaakt. Meldingen kunnen worden ingediend via het klantcontactcentrum (KCC) van de gemeente. De binnengekomen meldingen worden direct opgepakt en afgehandeld. Of er sprake is van hinder of overlast wordt beoordeeld aan de hand van de richtlijnen van de gemeente. Bij een verstopping van de riolering moeten gebouweigenaren eerst onderzoeken of de oorzaak van de verstopping zich op eigen terrein bevindt. Dat kan bijvoorbeeld met behulp van een rioleringsbedrijf. De tekening waar het afvoerputje zit, kan verkregen worden bij team Dagelijks Beheer. De bovenstaande activiteiten worden bekostigd uit de exploitatie, zie paragraaf 9.2.

Exploitatie, voorziening groot onderhoud

Kosten van (klein en groot) onderhoud zijn niet levensduur verlengend en mogen niet worden geactiveerd. Kosten van klein onderhoud dienen in het jaar van uitvoering ten laste van de exploitatie te worden gebracht. Conform de Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) voorschriften mogen kosten voor klein en groot onderhoud niet worden geactiveerd. Voorheen werden de kosten voor groot onderhoud geactiveerd. Kosten van groot onderhoud kunnen op twee wijzen in de exploitatie worden verwerkt. Kosten in het jaar van uitvoering direct ten laste van de exploitatie brengen of kosten in het jaar van uitvoering ten laste van een vooraf gevormde voorziening brengen. We stellen voor om voor Nijkerk vanaf 2024 dit middels een nieuw in te stellen "Voorziening groot onderhoud" te laten lopen. De jaarlijkse dotatie ten laste van de exploitatie is berekend op € 200.000 per jaar (zie paragraaf 11.3, pag. 48)

In tabel 9.3 vindt u een overzicht van de budgetten vanuit de exploitatie ten behoeve van het regulier beheer en onderhoud voor de komende planperiode.

Activiteiten	2024	2025	2026	2027	2028
Inspectie en onderzoeksactiviteiten	118.675	119.850	121.025	122.200	123.375
Reiniging en onderhoud gemalen, drukriolering en BBB's	323.200	326.400	329.600	332.800	336.000
Reiniging en onderhoud vrijvervalriolering, kolken en drainage	202.000	204.000	206.000	208.000	210.000
Externe inhuur t.b.v. ondersteuning beheer	15.150	15.300	15.450	15.600	14.750
<i>Alle bedragen in €</i>					
<i>Kosten worden jaarlijks verhoogd i.v.m. areaaluitbreiding</i>					

Tabel 9.3 Overzicht budgetten exploitatie t.b.v. regulier beheer en onderhoud 2024-2028

9.2 Planvorming, onderzoeken en overige activiteiten

Om invulling te geven aan de thema's, die in hoofdstukken 5, 6, 7 en 8 zijn behandeld, worden in de komende planperiode de onderstaande activiteiten uitgevoerd, zie Tabel 9.4.

Activiteiten	2024	2025	2026	2027	2028
Onderstaande activiteiten geven invulling aan de thema's, die in de onderstaande hoofdstukken staan omschreven:					
- hoofdstuk 5: Gezondheid, leefbaarheid en veiligheid - hoofdstuk 7: Wonen, werken en recreatie - hoofdstuk 8: Samenwerking en participatie					
Inrichten meetnet hittestress	35.000	-	-	-	-
Jaarlijks beheerkosten meetnet hittestress	-	3.500	3.535	3.570	3.605
Jaarlijks monitoren van hittestress	5.000	5.050	5.100	5.150	5.200
Bijdrage groene daken	75.750	76.500	77.250	78.000	78.750
Lidmaatschap Operatie Steenbreek	2.525	2.550	2.575	2.600	2.625
Lidmaatschap PWVE	12.625	12.750	12.875	13.000	13.125
Voorlichting, participatie, communicatie en samenwerking	118.675	119.850	121.025	122.200	123.375
Nauwere samenwerking met de veiligheidsregio Gelderland-Midden, waterschap Vallei en Veluwe en drinkwaterbedrijf Vitens op het gebied van veiligheid*	-	-	-	-	-
Bijdragen leveren hitteplan in samenwerking met provincie*	-	-	-	-	-
Onderstaande activiteiten geven invulling aan de thema's, die in de onderstaande hoofdstukken staan omschreven:					
hoofdstuk 6: Duurzaamheid					
Opstellen SSW Nijkerk	45.000	-	-	-	-
Opstellen SSW Nijkerkerveen	-	40.000	-	-	-
Opstellen SSW Hoevelaken	-	-	40.000	-	-
Opstellen Programma Water incl. kostendekkingsplan	-	-	-	40.000	-
Bijdrage (uren) leveren hitteplan provincie*	-	-	-	-	-
Bijdrage (uren) leveren aan Stedelijk Water in Beeld (SWIB)	-	-	-	-	-
Totaal	279.425	244.900	246.910	248.920	210.930
Alle bedragen in €					
* Bekostigen vanuit personele middelen (uren)					

Tabel 9.4 Overzicht diverse activiteiten m.b.t. planvorming en onderzoeken 2024-2028

10 Personele middelen

Voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken zijn medewerkers nodig. Het aantal medewerkers hangt af van verschillende factoren, zoals het inwoneraantal, het aantal rioolobjecten, het ambitieniveau van de gemeente en de beschikbaarheid en toegankelijkheid van actuele gegevens. Ook speelt een belangrijke rol hoeveel taken de gemeente zelf wil uitvoeren en welke taken zij wil uitbesteden.

De komende planperiode gaat de gemeente door met de lijn die in de vorige planperiode is ingezet. Denk aan het uitvoeren van het integrale uitvoeringprogramma en diverse afkoppel- en participatieprojecten die voortkomen uit initiatieven zoals bijvoorbeeld de Klimaatkamer en de inzet van de regenwateradviseurs. Daarnaast wordt geïnvesteerd in de regionale samenwerking, verder optimaliseren van het rioolstelsel, maar ook het beter in beeld brengen van de risico's op het gebied van wateroverlast en hittestress.

Voor de komende planperiode is berekend welke personele inzet nodig is om alle watertaken uit te voeren. Daarbij zijn de handvatten uit de Kennisbank Stedelijk Water (Stichting Rioned) gehanteerd.

De Kennisbank Stedelijk Water maakt onderscheid in vijf onderdelen van de gemeentelijke watertaken die moeten worden uitgevoerd. Dit zijn:

1. Beleid en planvorming
2. Onderzoek
3. Onderhoud
4. Maatregelen
5. Facilitair

Voor de deeltaken planvorming (1), onderzoek (2) en facilitair (5) zijn kengetallen beschikbaar op basis van de omvang van het inwonersaantal. De onderhoudsinspanningen (3) kunnen worden bepaald op basis van de lengte van de riolering en het aantal voorzieningen. De personele inzet voor de maatregelen (4) is afhankelijk van het niveau van de investeringen. Op basis van de kengetallen uit het rekenmodel wordt circa 5 fte berekend voor de komende planperiode om alle gemeentelijke watertaken uit te kunnen voeren, zie onderstaande tabel.

	tijdsbesteding dagen	fte (175 dagen/jaar)
Beleid, planvorming, onderzoek en facilitair	252	1,4
Onderhoud	312	1,8
Maatregelen	321	1,8
Totaal	885	5,1

Bij de berekening is uitgegaan van 200 werkdagen (1440 uur) per jaar voor 1 fte, uitgaande van een 36-urige werkweek.

Binnen de huidige formatie is circa 3 fte per jaar beschikbaar. Ook voor de komende planperiode is deze formatie toereikend om volledig invulling te geven aan alle watertaken en opgaven. In de afgelopen planperiode is door inhuur van personeel extra menskracht beschikbaar geweest voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken. In de komende planperiode zal opnieuw een aantal werkzaamheden worden ingevuld door middel van uitbesteding. De gemeente beschikt over de juiste kennis en middelen om de activiteiten van derden aan te sturen en te monitoren.

11 Financiële middelen

Om te voldoen aan de doelen die we ons in dit Programma Water hebben gesteld, voeren we verschillende activiteiten en maatregelen uit. Via de riolheffing wordt het geld voor deze activiteiten en maatregelen bijeen gebracht door de inwoners en bedrijven van onze gemeente. In dit hoofdstuk beschrijven we wat de uitgangspunten zijn, hoeveel middelen we nodig hebben, hoe we de riolering willen gaan financieren en wat dat betekent voor de riolheffing in de komende jaren.

Wat is een realistisch afschrijvingstermijn?

In de afgelopen beheerperiode is meer inzicht verkregen in de kwaliteit van het (afval)watersysteem. Daaruit kwam naar voren dat de riolering langer mee kan dan eerder is aangenomen oftewel langer nut oplevert. Op grond van de lokale situatie in Nijkerk kan gesteld worden dat de stabiele ondergrond een positief effect heeft op de levensduur van het riool. Door het regulier uitvoeren van camera inspecties is er tijdig inzicht welke riolen vervangen of gerepareerd moeten worden en kunnen daardoor levensduur verlengend werken. Daarnaast is door het toepassen van de nieuwste technieken (relinen) de levensduur van de riolering verlengd en worden tegelijkertijd de lasten beperkt.

In theorie kan de afschrijvingstermijn gelijk worden gesteld aan de te verwachten technische levensduur van een actief. De afschrijvingstermijn moet naast de technische levensduur ook gerelateerd worden aan de feitelijke, te verwachte gebruiksduur. Dat wil zeggen dat ook gekeken moet worden naar planologische ontwikkelingen. Hoe realistisch het is dat een (oude) wijk nog 80 jaar meegaat met exact hetzelfde stratenplan? We hebben te maken met herinrichtingen in wijken. Daarnaast spelen er technologische ontwikkelingen o.a. op het gebied van het omgaan met de waterafvoer.

Uit nadere studie is gebleken dat de meeste gemeenten een afschrijvingstermijn van maximaal 40 of 60 jaar hanteren. Een termijn van 80 jaar is niet gebruikelijk. Het risico van een economische afschrijvingstermijn die langer is dan de feitelijke/technische afschrijvingstermijn is dat bij nieuwe (vervangings) investeringen versneld moet worden afgeschreven of er ontstaat een stapeling van kapitaallasten van oude en nieuwe investeringen. In de huidige financiële verordening wordt hier rekening mee gehouden. De afschrijvingstermijnen zijn voor de resp. onderdelen als volgt:

- Pompen 15 jaar;
- Afschrijvingstermijn drukriool van 25 jaar;
- Afschrijvingstermijn vrijverval riool van 40 jaar.

11.1 Uitgangspunten

Voor de financiële doorrekening hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

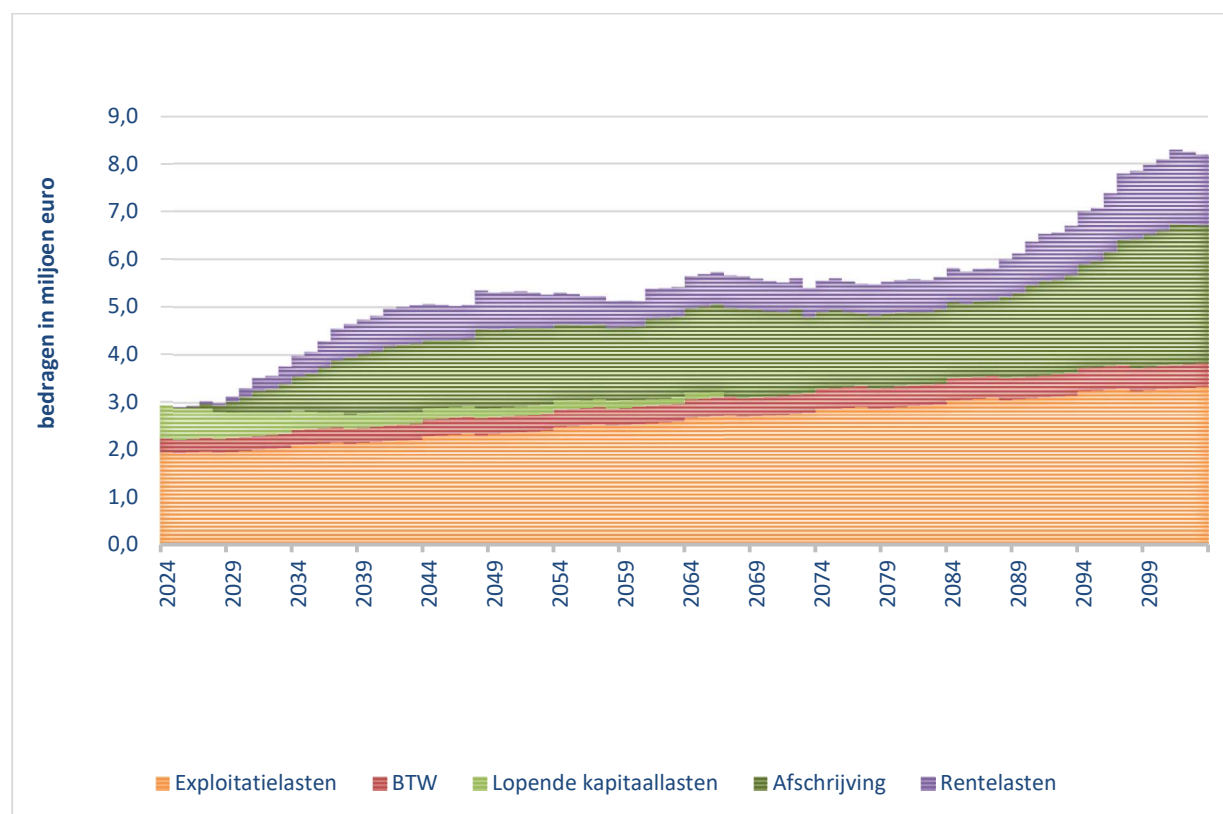
- Startjaar 2024
- Starttarief €116,60¹
- Beschouwde periode 80 jaar
- Prijspeil 2023
- Heffingseenheden 21.836²
- Saldo spaarvoorziening op 1 januari 2024 € 7.599.457
- Afschrijvingsvorm lineair
- Rente 2,0%
- BTW 21%
- ¹ Voor de berekeningen is alleen gebruik gemaakt van het gebruikerstarief aangezien het model slechts met één tarief kan rekenen. Bij het opstellen van de jaarlijkse begroting en bij de jaarlijkse tariefbepaling dient het tarief te worden opgesplitst in een gebruikers- en eigenarendeel;
- ² Voor de berekening is een fictieve heffingseenheid berekend op basis van het gebruikers- en eigenarendeel (een gewogen gemiddelde);
- Afschrijvingstermijn conform huidige afschrijvingstermijnen (vastgelegd in de financiële verordening). De termijnen zijn voor de resp. onderdelen als volgt:

- Pompen 15 jaar;
- Afschrijvingstermijn drukriool van 25 jaar;
- Afschrijvingstermijn vrijverval riool van 40 jaar.
- De rioolheffing mag maximaal kostendekkend zijn: de geraamde opbrengsten mogen de geraamde lasten niet overstijgen (artikel 229b Gemeentewet);
- Inflatie is niet meegenomen in de berekeningen; alle uitgaven en inkomsten zijn uitgedrukt op basis van een vast prijspeil (2023).

11.2 Exploitatielasten

De komende planperiode voorzien we een lastenverhoging. Naast loonstijgingen, stijgende energiekosten, materiaalkosten heeft de gemeente ook een enorme opgave om de gemeente Nijkerk voor 2050 klimaatbestendig in te richten. Hieronder een overzicht en onderbouwing van alle belangrijkste uitgaven voor de komende planperiode. Deze bestaat uit o.a. exploitatielasten en investeringskosten. Naast de reguliere vervangingsinvesteringen, die nodig zijn om het huidige rioolstelsel in stand te houden, zijn ook extra investeringen nodig om te zorgen dat het rioolstelsel van de gemeente Nijkerk in 2050 klimaatbestendig is.

De verwachte kosten voor het rioleringsbeheer over de periode 2024 t/m 2103 zijn weergegeven in figuur 11.1.

Figuur 11.1 Overzicht rioleringsuitgaven 2024-2103

De exploitatielasten bestaan voor een belangrijk deel uit de kosten voor het onderhoud dat nodig is voor het in stand houden van onze watervoorzieningen. Denk daarbij aan het dagelijks onderhoud van het rioleringsstelsel, onderzoek en planvorming. Daarnaast hebben we te maken met loonkosten en de jaarlijkse dotatie aan de voorziening groot onderhoud (VGO).

11.3 Voorziening groot onderhoud

Wij stellen voor een nieuwe voorziening groot onderhoud in te stellen met een jaarlijkse dotatie van 200.000 euro. Dit bedrag is gebaseerd op de berekeningen voor groot onderhoud in de komende planperiode. In Tabel 11.2 is een overzicht weergegeven voor de komende 10 jaar met de benodigde onttrekkingen en verwachte eindsaldo.

Planjaar	Dotatie per jaar	Kosteninschatting per jaar	Saldo 31/12 VGO
2024	200.000	196.500	3.500
2025	200.000	150.850	52.650
2026	200.000	247.450	5.200
2027	200.000	205.000	200
2028	200.000	183.250	16.950
2029	200.000	121.950	95.000
2030	200.000	151.500	143.500
2031	200.000	247.550	95.950
2032	200.000	272.000	23.950
2033	200.000	190.050	33.900
Alle bedragen in €			

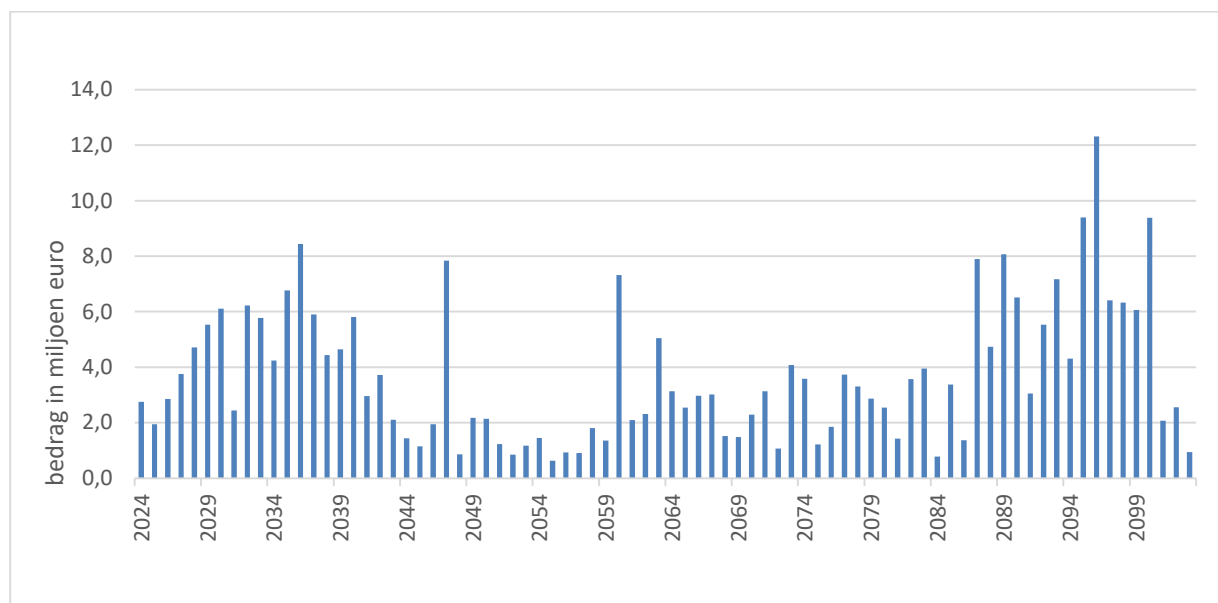
Tabel 11.2: Overzicht saldo voorziening groot onderhoud

11.4 Investerings

De investeringen bestaan voornamelijk uit kosten voor het vervangen of vernieuwen van de watervoorzieningen, zoals vrijvervalriolen, drukriolen, gemalen en persleidingen. Hieronder vindt u een overzicht van alle benodigde investeringen voor de komende planperiode.

In de komende 80 jaar wordt een aantal grote vervangingspieken verwacht. In 2036 wordt een vervangingspiek van circa 8,3 mln verwacht, in 2047 circa 7,7 mln en in 2096 ruim 12 mln. Deze vervangingsopgave vereist een grote inspanning van de ambtelijke organisatie. Naast het beschikken van voldoende capaciteit om alle noodzakelijke vervangingen en reguliere taken uit te voeren is het werven van gekwalificeerde medewerkers als grootste zorg en uitdaging (zie hoofdstuk 10).

In figuur 11.3 vindt u een overzicht van de benodigde investeringen voor de komende 80 jaar.

Tabel 11.3: Overzicht investeringen 2024-2103

Hieronder vindt u een nadere omschrijving van de verwachte investeringen voor de komende planperiode.

Rioolvervangingen

Tabel 11.4 bevat een overzicht van de benodigde rioolvervangingen 2024-2028, op basis van de leeftijd van een riool. Naast de benodigde vervangingsinvesteringen is in dit overzicht geen rekening gehouden met kosten van klimaatadaptieve maatregelen.

Planjaar	2024	2025	2026	2027	2028
Riool-vervanging	-	-	-	-	3.009.326
Alle bedragen in €					

Tabel 11.4 Overzicht rioolvervangingen 2024-2028

Uitvoeringsprogramma integrale herinrichting wijken

Tabel 11.5 bevat een overzicht van het uitvoeringsprogramma 2024-2028, met projecten die integraal worden opgepakt in samenwerking met wegbeheer, groenbeheer en het huidige PRMI (Programma Ruimtelijke en Maatschappelijke Investerings). Naast de benodigde vervangingsinvesteringen is ook rekening gehouden met kosten voor het afkoppelen.

Project	2024		2025		2026		2027		2028	
	Afkoppelen	Vervangen	Afkoppelen	Vervangen	Afkoppelen	Vervangen	Afkoppelen	Vervangen	Afkoppelen	Vervangen
Hoefslag	-	75.000								
Oranjelaan	-	75.000								
Vetkamp			706.000	25.350						
Coltoflaan/Krudupstraat			141.200	-						
Gildenstraat aanvullend Campenbuurt			123.550	-						
Campenbuurt	-	400.000								
Renselaer	-	400.000								
Paasbos							850.000	50.000	915.000	50.000
Beulenkamp					500.000	1.155.000	470.750	1.155.000		
Hoevelaken noord west zuid west	175.000		175.000		175.000	0				
Torenstraat/Vrijheidslaan	-	150.000								
Spaanse Leger		700.000								
De Brink Hoevelaken					250.000		250.000			
Centrumplein Middelaar							200.000			
Subtotaal	175.000	1.800.000	1.145.750	25.350	925.000	1.155.000	1.770.750	1.205.000	915.000	50.000
Totaal	1.975.000		1.171.100		2.080.000		2.975.750		965.000	
Totaal afkoppelen 2024-2028	4.931.500									
Totaal vervangen 2024-2028	4.235.350									
Totaal	9.166.850									

Tabel 11.5 Overzicht uitvoeringsprogramma integrale herinrichting wijken incl. afkoppelen 2024-2028

Vervangen gemalen en drukrioleringsunits

Rioolgemalen vormen de vitale en kwetsbare onderdelen van ons (vuilwater)rioolstelsel. Daarom is het belangrijk dat zij naar behoren blijven functioneren. We zorgen er dan ook voor dat deze op tijd worden vervangen. Gemalen bestaan uit een bouwkundig deel (de gemaalkelder met eventueel een opbouw) een mechanisch deel (de pompen, de afsluiters en de terugslagkleppen) en een elektrisch deel (de pompbesturing, de bedrading en de schakelkast).

De kosten voor het vervangen van de verschillende onderdelen van de gemalen zijn ingeschat op basis van ervaringscijfers van gemeente Nijkerk. Tabel 11.6 is een overzicht weergegeven van de vervangingskosten van de pompen en gemalen voor de komende planperiode.

Planjaar	2024	2025	2026	2027	2028
Gemalen (bouwkundig)	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Gemalen (E/M)	70.000	70.000	70.000	€70.000	35.000
Pompunits (E/M)	204.225	204.225	204.225	204.225	204.225
Totaal	374.225	374.225	374.225	374.225	304.225
<i>Alle bedragen in €</i>					

Tabel 11.6 Overzicht vervangingskosten pompen en gemalen 2024-2028

Vervangen persleidingen

Persleidingen vormen eveneens essentiële onderdelen van ons (vuilwater)rioolstelsel voor het buitengebied. Daarom is het belangrijk dat zij naar behoren blijven functioneren. We zorgen er dan ook voor dat deze op tijd worden vervangen. De persleidingen hebben een levensduur van circa 60 jaar. Voor de komende planperiode zijn geen vervangingen van persleidingen gepland, zie Tabel 11.7).

Planjaar	2024	2025	2026	2027	2028
Persleidingen	-	-	-	-	-
<i>Alle bedragen in €</i>					

Tabel 11.7: Overzicht geplande vervangingskosten persleidingen 2024-2028

Vervangen bergbezinkbassins en ledigingspompen

Een bergbezinkbassin (BBB) is een grote ondergrondse ruimte (kelder) waar overtollig rioolwater tijdelijk kan worden geborgen, waardoor het vervuilde deel bezinkt (en dus gedeeltelijk wordt gezuiverd) en het sterk vervuilde water bij overstort niet in het oppervlakte water terechtkomt. Afgelopen 40 jaar heeft de gemeente Nijkerk veel verhard oppervlak afgekoppeld van het gemengde vuilwatersysteem, waardoor bergbezinkbassins steeds minder relevant zijn. Gemeente Nijkerk heeft besloten om de bergbezinkbassins niet meer te vervangen of te renoveren. De ledigingspompen blijven we wel vervangen tot het einde van de bouwkundige levensduur van de BBB. De BBB wordt aan het einde van de levensduur gesaneerd of indien doelmatig omgebouwd tot ondergrondse waterberging. Voor de komende planperiode zijn geen vervangingen van bergbezinkbassins en ledigingspompen gepland, zie Tabel 11.8.

Planjaar	2024	2025	2026	2027	2028
BBB (bouwkundig)	-	-	-	-	-
BBB (E/M)	-	-	-	-	-
Totaal	-	-	-	-	-
<i>Alle bedragen in €</i>					

Tabel 11.8 Overzicht vervangingskosten bergbezinkbassins (BBB) 2024-2028

Diverse afkoppelprojecten

In Tabel 11.9 vindt u een samenvatting van de benodigde investeringen voor diverse afkoppelprojecten voor de komende planperiode.

Projecten	2024	2025	2026	2027	2028
Diverse afkoppelprojecten	400.000	400.000	€ 400.000	400.000	400.000
<i>Alle bedragen in €</i>					

Tabel 11.9 Benodigde investeringen afkoppelprojecten

In tabel 11.10 is een samenvatting weergegeven van alle uitgaven voor de komende planperiode: exploitatiekosten incl. dotatie voorziening groot onderhoud, BTW, oude en nieuwe kapitaallasten (afschrijving en rente).

Planjaar	2024	2025	2026	2027	2028
Exploitatielasten (incl. dotatie VGO)	1.948.989	1.928.918	1.947.382	1.965.847	1.944.311
BTW	296.377	291.054	293.824	296.593	290.962
Lopende kapitaallasten	671.965	650.202	628.525	607.498	569.433
Nieuwe kapitaallasten (afschrijving+ rentelasten)	-	27.550	54.007	79.408	103.791
Totaal	2.917.331	2.897.724	2.923.738	2.923.738	2.908.497
<i>Alle bedragen in €</i>					

Tabel 11.10: Overzicht rioleringsuitgaven 2024-2028

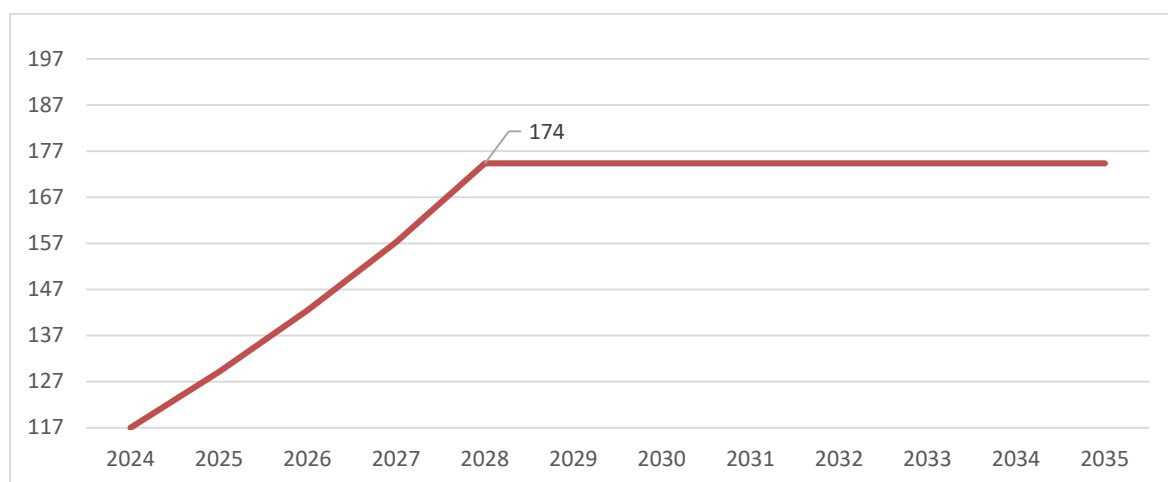
11.5 Kostendekkingsberekening rioolheffing

Om te bepalen welke inkomsten nodig is om alle rioleringsuitgaven te bekostigen is een kostendekkingsberekening uitgevoerd. In Tabel 11.11 vindt u een overzicht van de rekenresultaten.

Planjaar	2024	2025	2026	2027	2028
Tarief	116,60	129	142	157	174
<i>Alle bedragen in €</i>					

Tabel 11.11: Overzicht ontwikkeling rioolheffing

In Figuur 11.12 is de ontwikkeling van de rioolheffing weergegeven over het gehele beschouwde periode van 80 jaar.

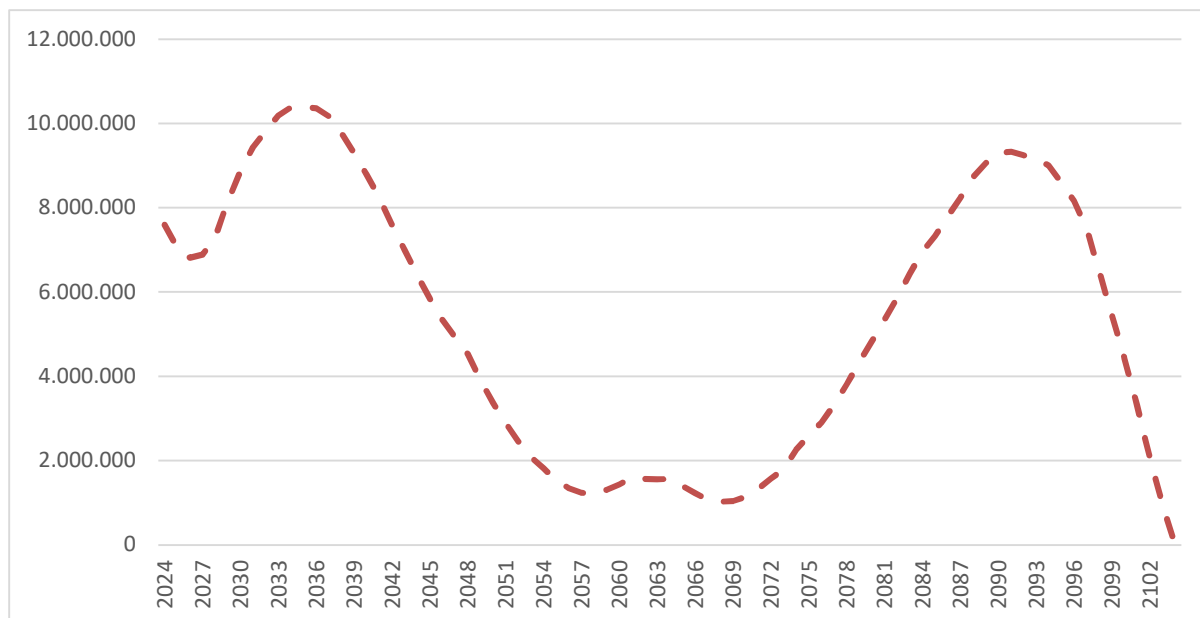

Figuur 11.12: Ontwikkeling rioolheffing (€)

De rioolheffing zal jaarlijks, over een periode van vier jaar, geleidelijk stijgen met 10,47% (stijging per jaar van 12-17 euro) naar een kostendekkend eindtarief van 174 euro.

11.6 Tariefegalisatievoorziening

Met betrekking tot het saldo van de tariefegalisatievoorziening, geldt over het algemeen, dat deze niet negatief mag zijn. In figuur 11.13 is de ontwikkeling van de tariefegalisatievoorziening weergegeven. Over de gehele beschouwde periode van 80 jaar blijft de voorziening positief, waarbij een maximale stand wordt bereikt van circa 10,4 mln in 2034, een minimale stand van circa 1,0 mln in 2069 en een eindstand van circa nul in 2104.

Figuur 11.13: Ontwikkeling saldo tariefegalisatievoorziening

11.7 Conclusie

De rioolheffing zal jaarlijks, over een periode van vier jaar, geleidelijk stijgen met 10,47% naar een kostendeckend eindtarief van 174 euro. De tariefegalisatievoorziening is gedurende de gehele beschouwde periode van 80 jaar niet negatief.

Bijlage 1 Communicatie- en uitvoeringsplan

Communicatie- en uitvoeringsplan Programma Water Nijkerk 2024-2028

Gemeente Nijkerk - maart 2024

Dit communicatieplan is opgesteld door:

Aan de totstandkoming van dit communicatie- en uitvoeringsplan hebben gewerkt:

Namens de gemeente Nijkerk:

Dhr. S. van Triest

Mevr. F. Brolsma

Namens De Slijpkruik:

Mevr. L. Lowijs

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting	1
2.	Inleiding	2
2.1.	Aanleiding	2
2.2.	Doel	2
2.3.	Communicatie tot nu toe	3
2.4.	Communicatie- en uitvoeringsplan	3
3.	Bereiken doelen en doelgroepen	4
4.	Communicatiemiddelen en activiteiten	5
4.1.	Klimaatkamer	5
4.2.	Regenwateradviseurs	6
4.3.	Voorlichting, campagnes en samenwerking met derden	8
4.4.	Overige activiteiten	11
4.5.	Kansen	12
5.	Evaluatie	13
	Bijlage 1. Jaaroverzicht Klimaatkamer 2023	14
	Bijlage 2. Jaaroverzicht www.duurzaam-nijkerk.nl 2023	18

1. Samenvatting

In het Programma Water Nijkerk 2024-2028 staat de invulling en uitvoering van de gemeentelijke watertaken beschreven. Het programma sluit aan bij de brede maatschappelijke thema's (gezondheid, leefbaarheid en veiligheid, duurzaamheid, wonen, werken en recreatie en samenwerking in participatie) en bij de doelen en ambities van de Omgevingsvisie. Het doel van het Programma Water Nijkerk 2024-2028 is: *In 2050 is de gemeente Nijkerk klimaatbestendig en waterrobuust ingericht*. De manier waarop we dit als gemeente willen bereiken hebben we vertaald in vier speerpunten: 1. Afkoppelen, 2. Wijkgerichte aanpak, 3. Omgevingsgericht werken en 4. Samenwerking.

In dit communicatie- en uitvoeringsplan vertalen we alle acties en ideeën uit het Programma Water Nijkerk 2024-2028 naar concrete communicatie- en uitvoeringsmiddelen. Dit plan is een dynamisch document: jaarlijks in december vindt een evaluatie (zie 5. Evaluatie) plaats en stellen we de plannen bij voor het komende jaar. Het communicatie- en uitvoeringsplan wordt als bijlage bij het Programma Water Nijkerk 2024-2028 gevoegd.

Samen met het Team Communicatie, maar ook met het Sociaal Domein, benaderen we specifieke doelgroepen actief op een eigen manier om hen aan te zetten tot duurzame acties. In planperiode 2024-2028 zetten we communicatiemiddelen en activiteiten in, die we als volgt onderverdeeld hebben:

1. **Klimaatkamer:** een pop-up locatie waar inwoners vragen kunnen stellen over bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning of tuin of de opslag van regenwater. Het doel van de Klimaatkamer is om inwoners te voorzien van antwoorden en informatie en hen aan te zetten tot actie om bij te dragen aan het verduurzamen van gemeente Nijkerk. Het resultaatoverzicht 2023 van de Klimaatkamer is bijgevoegd als bijlage. Concrete acties voor 2024 zijn:
 - a. Tuintegel-inruilactie: Wanneer inwoners van gemeente Nijkerk tuintegels uit hun tuin inleveren, krijgen zij hier een waardebon voor die zij kunnen inruilen voor vaste tuinplanten.
 - b. Biodiverse kortingsacties.
 - c. Herinrichting Campenbuurt.
2. **Regenwateradviseurs:** Regenwateradviseurs helpen gemeenten hun inwoners te bereiken, te informeren en in beweging te brengen zodat er zoveel mogelijk Nederlanders de zaag in de regenpijp gaan zetten en hun tuinen gaan vergroenen.
 - a. Regentonactie: Gemeente Nijkerk betaalt 50% (tot een maximum van €100) mee wanneer een inwoner een regenton aanschafft bij een bedrijf dat deelneemt aan de 'Actie Regenton'.
3. **Voorlichting, campagnes en samenwerkingen:** Duurzaam-nijkerk.nl, communicatieadviseur Duurzaamheid, Operatie Steenbreek, informeren over gebruik riool, lesmateriaal scholen en klimaatgesprekken.
4. **Overige activiteiten:** Meetnet hittestress, Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW) en monitoring grondwaterstanden

Dit communicatie- en uitvoeringsplan is een dynamisch document: jaarlijks in december vindt een evaluatie plaats en stellen we de plannen bij voor het komende jaar.

2. Inleiding

2.1. Aanleiding

Gemeente Nijkerk heeft het Programma Water Nijkerk 2024-2028 opgesteld. Dit wordt in mei 2024 vastgesteld door de gemeenteraad. In dit programma staat de invulling en uitvoering van de gemeentelijke watertaken beschreven. Het plan bevat een uitvoeringsprogramma voor de aankomende vijf jaar. Met het Programma Water geven we een concrete invulling aan de speerpunten op het gebied van water. Het geeft een beeld van waar we nu staan, maar meer nog waar we heen willen of soms moeten. Water is een breed thema. Op rijksniveau speelt het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en op lokaal niveau is het klimaatbestendig maken van onze straten en buurten een belangrijk thema. In het Programma Water behandelen we afval-, hemel- en grondwater.

Het Programma Water sluit aan bij de brede maatschappelijke thema's en bij de doelen en ambities van de Omgevingsvisie. In het Programma Water beschrijven we hoe de gemeente Nijkerk vanuit het beleidsveld water bijdraagt aan de thema's, welke activiteiten en middelen nodig zijn om hier invulling aan te geven. Het Programma Water draagt bij aan de volgende maatschappelijke thema's:

- Gezondheid, leefbaarheid en veiligheid
- Duurzaamheid
- Wonen, werken en recreatie
- Samenwerking en participatie

Daarnaast gaan we in het Programma Water ook in op thema's zoals droogte, hittestress, leefbaarheid, veiligheid, duurzaamheid en participatie.

2.2. Doel

In 2050 is de gemeente Nijkerk klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. De manier waarop we dit als gemeente willen bereiken hebben we vertaald in vier speerpunten:

1. **Afkoppelen.** Onze afkoppelambitie is hoog, maar er is geen versnelling nodig. Er is in de gemeente Nijkerk namelijk relatief beperkt sprake van wateroverlast. Er is dan ook geen urgentie om wegen open te maken om bijvoorbeeld een regenwatersysteem aan te leggen. We combineren de aanleg van zo'n systeem met rioolvervangingen en wegreconstructies. Afkoppelen is een maatregel met een tweeledig doel. Enerzijds is het een efficiënte manier om regenwater in goede banen te leiden en hiermee de werking van het (afval)watersysteem te verbeteren. Anderzijds is afkoppelen een duurzaamheidsmaatregel. Door afkoppeling vloeit het regenwater namelijk terug naar het grondwater of oppervlaktewater. Het raakt dus niet meer verontreinigd doordat het mengt met vuil rioolwater, waarna het eerst verpompt en gezuiverd dient te worden.

2. **Wijkgerichte aanpak.** We gaan in de komende planperiode werken volgens een wijk- en buurtgerichte aanpak. Dat betekent dat we de opgaven voor de openbare ruimte zo veel mogelijk per wijk of buurt bekijken. Dat doen we integraal. We kijken dus niet alleen naar de vervanging van het riool en het afkoppelen van hemelwater, maar ook bijvoorbeeld naar hoe we een buurt of wijken kunnen vergroenen of de biodiversiteit kunnen vergroten. Op die manier kunnen we de openbare ruimte in een wijk of buurt op de meest efficiënte manier verbeteren en beperken we overlast voor bewoners, omdat we werkzaamheden combineren.

3. **Omgevingsgericht werken.** We kijken verder dan het openbaar terrein alleen, want ook de inrichting van private terreinen heeft invloed op onze wateropgaven. We zetten daarom in op participatie met

bewoners, ondernemers en andere eigenaren van private terreinen. Samen kunnen we komen tot nog betere gebiedsoplossingen en de impact van maatregelen vergroten. Als we bijvoorbeeld afkoppelen in het openbaar gebied, kunnen we waar mogelijk ook woningen afkoppelen. Onze ervaring is dat bewoners enthousiast meewerken aan het afkoppelen.

4. Samenwerking. De opgaven die we hebben, stoppen niet bij de grenzen van onze gemeente. Daarom kijken we met het afvalwaterteam (AWT) naar deze opgaven. Dit team bestaat uit de gemeenten Amersfoort, Leusden en Bunschoten en Waterschap Vallei en Veluwe. Daarnaast is er een aparte samenwerking met de provincie Gelderland en met Vitens. Ook nemen we actief deel aan het samenwerkingsverband Platform Water Vallei en Eem (PWVE). Binnen dit platform kijken we naar de regionale waterketen. Daarnaast willen we ook de samenwerking intensiveren met de veiligheidsregio, woningcorporaties, bedrijven en inwoners.

Daarnaast maken we gebruik van de kansen van andere maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld klimaatadaptatie, om buurten groener en aantrekkelijker in te richten, woningen gezonder te maken en hittestress bij kwetsbare groepen te voorkomen.

2.3. Communicatie tot nu toe

Gemeente Nijkerk zet de volgende communicatiemiddelen in om bovenstaand doel te bereiken:

- Klimaatkamer (zie 4.1 Klimaatkamer).
- Regenwateradviseurs (zie 4.2 Regenwateradviseurs).
- Website www.duurzaam-nijkerk.nl (zie 4.3 Voorlichting, campagnes en samenwerking).
- Gemeentelijke website www.nijkerk.eu met o.a. nieuwsberichten en informatie over isoleren en (wind)energie.
- Gemeentepagina in huis-aan-huiskrant Stad Nijkerk.
- Deurhanger hemelwaterriool over het schoonhouden van het riool.
- Flyers/posters over o.a. een tuin vol vogels, bijen en vlinders en het vergroenen van je dak.
- Beeldbrieven. Voor de regentonactie (zie 4.2 Regenwateradviseurs) is een beeldbrief gemaakt die bij de doelgroep wordt bezorgd twee weken voordat de regenwateradviseurs aanbellen.
- Vlogs met o.a. uitleg over het aansluiten van een regenton of tegels uit de grond halen.
- Berichten op gemeentelijke social mediakanalen Facebook en X.

In de afgelopen jaren is er geëxperimenteerd en gepioneerd op het gebied van communicatie en participatie en hebben we veel positieve feedback ontvangen. In 2024 gaan we de communicatie concreet vormgeven op basis van wat we geleerd hebben. Dit continueren we in planperiode 2024-2028.

2.4. Communicatie- en uitvoeringsplan

In dit communicatie- en uitvoeringsplan vertalen we alle acties en ideeën uit het Programma Water Nijkerk 2024-2028 naar concrete communicatie- en uitvoeringsmiddelen. Dit plan is een dynamisch document: jaarlijks in december vindt een evaluatie (zie 5. Evaluatie) plaats en stellen we de plannen bij voor het komende jaar.

3. Bereiken doelen en doelgroepen

Bij de uitvoering van het Programma Water Nijkerk zijn veel partijen betrokken. De gemeente Nijkerk had op 31 januari 2023 45.029 inwoners verdeeld over verschillende leeftijdscategorieën en doelgroepen. Om de gestelde doelen in het volgende hoofdstuk te bereiken wordt rekening gehouden met de verschillende doelgroepen. Ouderen (65 jaar en ouder) dienen op een andere manier te worden aangesproken dan inwoners onder de 65 jaar. Gemeente Nijkerk maakt gebruik van een dashboard met inwonersprofielen. Hierop is informatie te vinden over o.a. inkomen, opleidingsniveau en voorkeur voor online of papieren media. Op basis van deze harde data, in combinatie met informatie van onder andere het Sociaal Domein, benaderen we specifieke doelgroepen actief op een eigen manier.

4. Communicatiemiddelen en activiteiten

4.1. Klimaatkamer

De gemeente Nijkerk heeft een Klimaatkamer (zie voorpagina). Dit is een pop-up locatie waar inwoners vragen kunnen stellen over bijvoorbeeld het verduurzamen van hun woning of tuin, energiebesparing of opslag van regenwater. Regenwateradviseurs geven vanuit de Klimaatkamer gratis advies over wat inwoners kunnen doen met bijv. regenwater in de tuin. Denk bijvoorbeeld aan het afkoppelen van de regenpijp, opslaan van water, aanleggen van een wadi of plaatsen van een groen dak.

Het doel van de Klimaatkamer is om inwoners te voorzien van antwoorden en informatie en hen aan te zetten tot actie om bij te dragen aan het verduurzamen van gemeente Nijkerk. In 2023 zijn er 700 persoonlijke gesprekken gevoerd in de Klimaatkamer (zie Bijlage 1.). Het jaarlijkse doel is een stijging van 10%. Voor 2024 betekent dit dus 770 persoonlijke gesprekken.

Locatie

De Klimaatkamer staat op dit moment op De Brink in Hoevelaken (vlakbij De Stuw). Wanneer en hoe vaak de Klimaatkamer verandert van locatie, wordt per planjaar vastgesteld aan de hand van de evaluatie van het jaar ervoor. Een verhuizing van de Klimaatkamer wordt gecommuniceerd via de gemeentelijke social mediakanalen Facebook en X, via de website duurzaam-nijkerk.nl en lokale nieuwsmedia. Ook zijn de openingstijden hier te vinden.

Acties en activiteiten

Tuintegel-inruilactie

Wanneer inwoners van gemeente Nijkerk tuintegels uit hun tuin inleveren, krijgen zij hier een waardebon voor die ingeruild kunnen worden voor vaste tuinplanten. De tuintegels worden thuis opgehaald. Voor één vierkante meter aan tuintegels ontvangen inwoners een bon ter waarde van €10. Het maximale aantal tegoedbonnen is vijf per huishouden (dus maximaal €50). Er kunnen maximaal 10 m² aan tuintegels ingeleverd worden. Voor iedere m² aan ingeleverde tuintegels krijgt de inwoner een zak tuinaarde met een maximum van vijf zakken. Regenwateradviseur Renée Kleijn registreert en bewaakt het proces.

De tuintegel-inruilactie geldt:

- In het voorjaar bij kwekerij Bast, tuincentrum Muis en Van Soeren tuinplanten.
- In de zomer bij bouwmarkten zoals Praxis en Karwei.
- In het najaar en de winter bij Zorgkwekerij Harcohof.

Biodiverse kortingsacties

Daarnaast zullen er in het voorjaar en in de zomer, in samenwerking met de gemeente, bij genoemde leveranciers diverse acties plaatsvinden waarbij klanten korting krijgen op een specifiek biodivers assortiment.

Herinrichting Camperbuurt

Tijdens de herinrichting van de Camperbuurt is regenwateradviseur Renée in de periode van begin oktober tot eind december 2024 twee dagen per week beschikbaar voor advies en informatie. In deze periode houdt zij spreekuur voor bewoners en organiseert zij in ieder geval een actie met de Koningin Emmaschool. Dit wordt in de komende maanden uitgewerkt en in de evaluatie nader beschreven.

Advies vanuit de Klimaatkamer

Als inwoners eenmaal bij de Klimaatkamer aangekomen zijn, worden ze te woord gestaan door Regenwateradviseur Renée Kleijn. Zij is tijdens openingstijden aanwezig in de Klimaatkamer en geeft gratis advies over wat inwoners kunnen doen met regenwater in hun tuin. Denk hierbij aan het afkoppelen van de regenpijp, opslaan van water, aanleggen van een wadi of plaatsen van een groen dak. Soms maakt een kleine stap, zoals het neerzetten van een regenton, al veel verschil. Door het schone regenwater op te vangen, kunnen inwoners het nuttig gebruiken. Dat is fijn voor hun tuin, goed voor het milieu en het voorkomt overbelasting van het riool tijdens een stevige regenbui.

De inzet van de Klimaatkamer wordt jaarlijks mede bepaald op basis van de evaluatie van voorgaande jaren.

4.2. Regenwateradviseurs

Regenwateradviseurs helpen gemeenten hun inwoners te bereiken, te informeren en in beweging te brengen zodat er zoveel mogelijk Nederlanders de zaag in de regenpijp gaan zetten en hun tuinen gaan vergroenen. Naast Renée Kleijn ondersteunt ook regenwateradviseur Lanny Olie gemeente Nijkerk om die beweging op gang te krijgen. Lanny ontzorgt ons door mee te denken met kennis van zaken en het bieden van advies, content, organisatie, concepten, producten en enthousiasme. Zij benadert bewoners actief en registreert en bewaakt gemaakte afspraken. Daarmee is zij de mobiele spreekbuis vanuit de gemeente. Voor de jaarlijkse evaluatie levert Lanny een jaaroverzicht aan, net als reeds gedaan is voor de Klimaatkamer (zie Bijlage 1.) en de website Duurzaam-nijkerk.nl (zie Bijlage 2).

Acties en activiteiten

Gemeente Nijkerk heeft in het kader van klimaatadaptatie diversen projecten op de planning staan, waarbij onder andere de inzet van regenwateradviseurs is gewenst.

Regentonactie

Veel regenwater stroomt via regenpijpen rechtstreeks het riool in. Door het schone regenwater op te vangen, kan het nuttig gebruikt worden. Dat is fijn voor de tuin, goed voor het milieu en het voorkomt overbelasting van het riool tijdens een stevige regenbui. Daarom betaalt gemeente Nijkerk 50% (tot een maximum van €100) mee wanneer een inwoner een regenton aanschaft bij één van de lokale ondernemingen die deelnemen aan de 'Actie Regenton' (De Westermolen, Intratuin, Praxis en webshop Zinken koper.nl, die de regentonnen levert in Nijkerkerveen).

Regenwater opvangen in een regenton levert meerdere voordelen op:

- Er is minder schoon drinkwater nodig om gazons en tuinplanten water te geven.
- Bij hevige regenbuien komt er minder water in het riool terecht en dat verkleint de kans op overstromende putten op straat.
- Met minder regenwater in het riool kan het waterschap efficiënter water zuiveren en grondstoffen terugwinnen.

Doel: Het doel van de regentonactie is om jaarlijks meer huishoudens van een regenton te voorzien. Tijdens deze planperiode maken we dit doel meetbaar, afhankelijk van de jaarlijkse evaluaties.

In de planperiode 2024-2028 worden de regenwateradviseurs in ieder geval ingezet bij de volgende projecten in samenwerking met Woningstichting Nijkerk:

- Renovatie woningen van Zuilenstraat (74 adressen)

- Renovatie seniorenwoningen Zonnehof Nijkerkerveen (13 adressen)
- Renovatie eengezinswoningen Westerveenstraat Nijkerkerveen (30 adressen)

Daarnaast plaatsen we regentonnen bij grootschalige renovaties en/of wijkreconstructies. In de komende planperiode gaat het in ieder geval om de volgende projecten: Husselmansgoed en Roetsengood (58 adressen), Angeler (18 adressen) en Hoevelaken Noord-West Huijgensef (ca. 50 adressen).

Overige inzet

De inzet van de regenwateradviseurs wordt jaarlijks mede bepaald op basis van de evaluatie van voorgaande jaren.

Hieronder is een voorbeeld van communicatie over de regentonactie door middel van een beeldbrief te vinden. Deze brief is ingezet bij een specifiek project in samenwerking met Woningstichting Nijkerk.

Renovatie van de huurhuizen in uw straat

Margrietstraat
Julianastraat
Irenestraat

U krijgt gratis een regenton van ons
En die sluiten we ook voor u aan!

Hoi, ik ben Susan Dekkers
En ik ben Lanny Olie

Binnenkort komen wij bij u langs en vragen of u een GRATIS regenton wil. Dat kost u niks. U krijgt het van de gemeente.

Het water uit de regenton kunt u goed gebruiken voor uw tuin- of kamerplanten.
Zo wordt niet alleen uw huis duurzamer. Maar ook uw tuin!

U mag kiezen.

Een grote kunststof regenton + voet
168 liter

Of een mooie houten regenton.
100 liter

Vraag over deze actie? Bel gerust.
Susan 06 - 153 10 332
Lanny 06 - 580 76 183

Of scan de QR-code

gemeente Nijkerk
duurzaam Nijkerk
WSN

Gratis regenton-actie van gemeente Nijkerk. In samenwerking met Westermolen en Dasco.

Heeft u vragen over het vergroenen van uw huis of tuin? Kom langs in onze Klimaatkamer. Of kijk op www.duurzaam-nijkerk.nl

4.3. Voorlichting, campagnes en samenwerking met derden

Duurzaam-nijkerk.nl

De website www.duurzaam-nijkerk.nl is het centrale punt in de communicatie over duurzaamheid en klimaatadaptatie in gemeente Nijkerk. Op deze site is informatie te vinden over o.a.:

- groene tuin
- groen dak
- wateroverlast voorkomen
- gratis advies bij de Klimaatkamer
- gratis advies van de Regenwateradviseurs
- regenpijp afkoppelen
- de tuintegel-inruilactie
- de regentonactie (zie 4.2 Regenwateradviseurs)
- verschillende andere acties

Ook zijn er testimonials/ervaringsverhalen te vinden van inwoners van gemeente Nijkerk en kunnen inwoners zich aanmelden voor alle lopende acties (tuintegel-inruilactie en regentonactie). Gemeente Nijkerk plaatst wekelijks een bericht op www.duurzaam-nijkerk.nl en dagelijks op de social mediakanalen zoals Facebook. De site had in 2023 ongeveer 40.000 views door bijna 14.000 unieke bezoekers. In de eerste maanden van 2024 had de website gemiddeld 40 bezoekers per dag. In Bijlage 2 is een jaaroverzicht opgenomen van de websitestatistieken van 2023.

Doel: Het hoofddoel is informatie beschikbaar stellen zodat inwoners gaan verduurzamen, wat gemeente Nijkerk helpt bij onze maatschappelijke opgave om als gemeente energieneutraal te worden. Daarnaast is het doel om de customer journey te sturen: de content is divers omdat we willen dat mensen terugkomen. Via korting op regenton hopen we dat ze uiteindelijk hun huis isoleren. De website is een ondersteunend middel voor allerlei andere communicatie zoals: beleid, processen, bijeenkomsten, regelingen en acties.

Website Nijkerk.eu en gemeentepagina in huis-aan-huiskrant De Stad Nijkerk

De gemeentelijke website Nijkerk.eu en de gemeentepagina in de huis-aan-huiskrant De Stad Nijkerk worden ingezet als communicatiemiddel bij campagnes zoals het informeren over het gebruik van het riool. De gemeentepagina in de huis-aan-huiskrant wordt tevens geüpload als PDF op de gemeentelijke website.

Doel: Informeren van bewoners.

Inzet communicatieadviseur Duurzaamheid

Duurzaamheid, energiebesparing, klimaatadaptatie en het Programma Water vertonen verschillende raakvlakken. Om deze kruisbestuiving onder de aandacht te brengen van inwoners, wordt communicatieadviseur Duurzaamheid Frederieke Brolsma ingezet. In gemiddeld 8 uur per week zet zij zich in voor het Programma Water Nijkerk. Haar werkzaamheden bestaan uit informatie verzamelen en plaatsen op de website www.duurzaam-nijkerk.nl en gemeentepagina, social media posts maken, creëren middelen voor de Klimaatkamer, andere acties en ondersteunen bij persmomenten.

Doel: De kruisbestuiving tussen duurzaamheid, energiebesparing, klimaatadaptatie en het Programma Water onder de aandacht brengen van de inwoners van gemeente Nijkerk.

Operatie Steenbreek

Stichting Steenbreek stimuleert gemeenten, provincies, particulieren en andere betrokken partijen om klimaatadaptieve maatregelen te nemen in tuinen, in de openbare ruimte, in stedelijk gebied en op bedrijfsterreinen. Dat doet de stichting onder meer door oplossingen, handvatten en voorbeelden voor klimaatadaptatie te geven. Het verminderen van het aantal tegels heeft veel voordelen. Als regenwater op beplante grond valt, gaat het direct de grond in. Het vult daar het grondwaterpeil aan in plaats van dat het afgevoerd moet worden. Dit helpt om wateroverlast te beperken. Daarnaast houden stenen de warmte lang vast. Door tegels te verwijderen, neemt de kans op hittestress af. De gemeente Nijkerk deelt kennis binnen het platform van de Stichting Operatie Steenbreek en werkt de gemeentelijke groene structuur(waar welk type groen zich bevindt of gaat bevinden) uit in de Omgevingsvisie. Deze maatregelen sluiten aan bij een brede natuurinclusieve benadering.

Tuintegel-inruilactie

Zie 4.1 Klimaatkamer.

Doel: Dankzij de tuintegel-inruilactie hebben inwoners in 2023 433 m² aan tuintegels vervangen voor vaste beplanting. Het doel voor de komende planperiode is een jaarlijkse minimale stijging van 15%. Voor 2024 komt dit dus neer op minimaal 498 m² aan tuintegels vervangen voor vaste beplanting.

Informeren over gebruik riool

Een goedwerkend riool is belangrijk voor de volksgezondheid. Het borgen van de werking van de riolering is een taak van de gemeente. Daarom voeren we onder meer inspecties, onderhoud en reparaties uit. We zien ook een verantwoordelijkheid voor inwoners als gebruikers van het riool. Te vaak wordt het riool namelijk nog gebruikt als afvalbak. Dat zorgt voor verstoppingen en verstoort het waterzuiveringsproces. De komende planperiode zullen we daarom campagnes voeren om inwoners te informeren over wat er wel en niet in het riool hoort. Hiervoor maken we gebruik van het campagnemateriaal van Stichting RioNed.

Doel: Minimaal drie keer per jaar stellen we een specifiek onderdeel uit het Programma Water Nijkerk centraal op de gemeentelijke website of op de gemeentepagina in huis-aan-huiskrant De Stad Nijkerk. In 2024 zal afval in het riool één van deze onderwerpen zijn.

Lesmateriaal scholen

Onze regenwateradviseurs gaan, in samenwerking met het Sociaal Domein, proactief scholen in gemeente Nijkerk benaderen met een campagne dat aansluit op het Programma Water Nijkerk en duurzaamheid. Hierbij is er aandacht voor thema's als klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Doel: In 2024 komen we met een plan van aanpak om ervoor te zorgen dat alle basisschoolleerlingen van gemeente Nijkerk voorzien worden van lesmateriaal over duurzaamheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Klimaatgesprekken

We gaan in gesprek met vertegenwoordigers van partijen die te maken krijgen met de gevolgen van klimaatverandering. Het gaat bijvoorbeeld om de brandweer (denk aan risico's bij extreme regenval zoals tunnels die onder water komen te staan of het gebruik van bluswater afkomstig uit het riool). Met hen willen we klimaatgesprekken voeren en samen verkennen welke opgaven er bij de verschillende partijen liggen. Dit traject starten we in de komende planperiode op.

Doel: In 2024 maken we een plan met daarin welke partijen we deze planperiode benaderen en wat er besproken gaat worden. De gemeente is initiatiefnemer.

Samenwerkingen

- We werken nauw samen met veiligheidsregio Gelderland-Midden, waterschap Vallei en Veluwe en drinkwaterbedrijf Vitens op het gebied van veiligheid en gezondheid.
- We leveren een bijdrage aan het hitteplan in samenwerking met provincie Gelderland, zie 4.4 Overige activiteiten.

Doel: We zorgen voor afstemming in de communicatie naar bewoners en treden daarnaast minimaal twee keer per jaar gezamenlijk naar buiten m.b.v. een media-uiting.

4.4. Overige activiteiten

Meetnet hittestress

We richten een meetnet in om hittestress in kaart te brengen. Dit doen we door op verschillende locaties in de gemeente thermometers te plaatsen waarmee we hittestress meetbaar maken. Bij de thermometers plaatsen we bijvoorbeeld informatiebordjes incl. qr-codes waarmee we inwoners informeren en aansporen zelf een bijdrage te leveren aan het verminderen van hittestress. We monitoren jaarlijks de mate van hittestress en doen na twee planperiodes een concreet voorstel om gemeente Nijkerk te vergroenen, dat we vervolgens uitvoeren. Ondertussen blijven we hittestress meten.

Doel: Bewustwording creëren bij inwoners van gemeente Nijkerk en de gemeente zelf en inwoners aan te sporen zelf een bijdrage te leveren.

Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW)

We voeren regelmatig hydraulische toetsingen en stresstesten uit om na te gaan of de afvoersystemen adequaat werken. Dit doen we ook in de komende planperiode. We breiden het Basisrioleringsplan (BRP) uit naar een Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW). Een BRP omvat alleen de riolering. Een SSW beslaat aanvullend ook de openbare ruimte, het oppervlaktewater en grondwater als deelsystemen van het stedelijk watersysteem. In het SSW beschrijven we alle deelsystemen, beoordelen we het functioneren van die systemen en beschrijven we eventuele maatregelen om het functioneren te verbeteren.

Doel: De komende planperiode gaan we voor alle drie de kernen (Nijkerk, Nijkerkerveen en Hoevelaken) een SSW opstellen.

Monitoring grondwaterstanden

Vanaf deze planperiode worden, in samenwerking met Waterschap Vallei en Veluwe, grondwaterstanden regionaal geregistreerd. Hiermee wordt het meetnet uitgebreid, o.a. in verband met de ontwikkeling van nieuwe wijken.

Doel: Het vergaren, concretiseren en verbeteren van de informatie rondom regionale grondwaterstanden.

4.5. Kansen

Gemeentelijke bijdrage aan duurzaamheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit

We vragen veel van inwoners van gemeente Nijkerk op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Om hen te laten zien dat ze er niet alleen voor staan, starten we een campagne met daarin centraal wat de gemeente zelf doet. Hiermee zorgen we voor een doorvertaling van onze acties en werkzaamheden (takken snoeien, blad laten liggen, afkoppelen, groen of water in plaats van steen) naar wat het concreet oplevert voor de inwoners van gemeente Nijkerk. Door uit te leggen wat de inwoner eraan heeft, zullen ze zelf ook meer geneigd zijn om een bijdrage in de vorm van eerdergenoemde acties te leveren.

Doel: Minimaal ieder kwartaal een media-uiting op de gemeentelijke website of gemeentepagina in huis-aan-huiskrant De Stad Nijkerk waarin wij uitleggen wat de gemeente in dat planjaar heeft bijgedragen aan duurzaamheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

5. Evaluatie

Dit communicatie- en uitvoeringsplan is een dynamisch document: jaarlijks in december vindt een evaluatie plaats en stellen we de plannen bij voor het komende jaar. Voorafgaand aan het jaarlijkse evaluatiemoment meten wij of de doelen zoals opgesteld in hoofdstuk 4 Communicatiemiddelen en activiteiten behaald zijn. Dit doen we aan de hand van data en gesprekken met de (regenwater)adviseurs. Als doelen niet behaald zijn bepalen we tijdens het evaluatiemoment hoe we ervoor zorgen dat de doelen het jaar erop wel behaald worden. Een voorbeeld hiervan is het inzetten van andere communicatiemiddelen of activiteiten.

Evaluatie van de voortgang en eventuele tussentijdse bijstelling van het Programma Water Nijkerk vindt plaats als er zich grote veranderingen voordoen. Deze uitkomsten vormen een vast agendapunt tijdens het jaarlijkse evaluatiemoment van dit communicatie- en uitvoeringsplan.

Bijlage 1. Jaaroverzicht Klimaatkamer 2023

In één jaar ruim 700 x persoonlijk contact met inwoners

januari - april '23

Koetsendijk, Nijkerk

- 77 dagen open
- 110 bezoekers

Actie

December: warme sokken en warmwaterkruiken.

Info locatie

Niet optimaal. Eigenlijk wilden we op het plein staan, maar door de herinrichting kon dat niet.

De Kolkstraat / Koetsendijk is geen drukke straat en bleek ietwat uit de looproute van mensen.

Op de marktdag stond een marktkraam voor het bruggetje dat naar de Klimaatkamer leidde.

4 mei

Wheemplein, Nijkerk

Locatie 1: naast de Boni

- 7 dagen open
- 104 bezoekers

Info locatie

Fantastische locatie: zichtbaar, in de loop, op een plek waar mensen regelmatig komen.

Actie

Gratis plantjes voor de eerste 50 bezoekers.

Er kwamen klachten van mensen die gewend waren hun fiets op die plek neer te zetten (wat daar eigenlijk niet mag). Daarom gaf de wethouder opdracht de Klimaatkamer te verplaatsen.

17 mei – 30 juni

Wheemplein, Nijkerk

Locatie 2: achter parkeerplekken

- 25 dagen open
- 172 bezoekers

Actie

Gratis bloemzaadjes.

Gratis flyers.

Info locatie

Op deze tweede locatie stond de Klimaatkamer niet meer 'in de loop' en was bovendien slecht zichtbaar. Hierdoor nam het aantal bezoekers enorm af.

21 sept '23- jan '24

De Brink, Hoevelaken

- 4 x per week open
- 348 bezoekers

Info locatie

Opnieuw in Hoevelaken, opnieuw op een zichtbare locatie waar veel mensen langskomen.

Actie

Gratis bloembollen in het najaar.

Gratis vetbollen in de winter.

De acties slaan aan, mensen fietsen ervoor om.

De tuintegel-inruilactie

Eén van de acties van de Klimaatkamer is de succesvolle tuintegel-inruilactie.

Dankzij deze actie hebben inwoners dit jaar **433 m²** aan tuintegels vervangen voor vaste beplanting.

Deze actie is gericht op zowel bewustwording als 'aan de slag gaan'. De feedback die we krijgen is dat inwoners het prettig vinden het gevoel te hebben een zinvolle bijdrage te leveren waar ze zelf ook veel plezier van hebben. Een mooie start van een klantreis richting het verduurzamen van hun huis.

Deze actie draagt bij aan:

- meer groen
- meer biodiversiteit
- minder hittestress
- regenwater dat makkelijk in de bodem zakt
- een beter grondwaterpeil

Onze lokale samenwerkingspartners bij deze actie:

- Zorgkekerij Harcohof (voor de plantjes).
- Timmer Grond- Weg- en Waterbouw (die halen de tegels op).

Analyse

Kracht	Zwakte
• We komen als gemeente naar inwoners toe i.p.v. andersom • Het is <u>niet</u> het gemeentehuis • Laagdrempelig • Er is tijd en ruimte voor een persoonlijk gesprek • Overdekt • Door zichtbaar te staan maken we reclame voor onszelf • We zijn zichtbaar voor doelgroepen in alle fases van de 'funnel'	• Weersomstandigheden hebben effect op de hoeveelheid bezoekers
Kans	Bedreiging
• Slimme acties trekken mensen over de streep om aan de slag te gaan • Inwoners komen er ook met vragen over het verduurzamen van hun huis • De Klimaatkamer kan ook benut worden door het Energieloket • En voor slimme duurzaamheidsacties	• Een slechte locatie. Een zichtbare locatie, in de loop van de inwoners is essentieel • Als de kamer te lang op één plek staat, droogt het aantal potentiële bezoekers op

Bijlage 2. Jaaroverzicht nijkerk.nl 2023

www.duurzaam-nijkerk.nl

Website statistieken

1/3 inwoners bezocht de website!

Nijkerk telt 45.029 inwoners (peildatum 31-1-'23). In 2023 had de website 13.975 unieke bezoekers. **33%** van de inwoners heeft de website gezien.

	2023	2022	2021
Aantal gebruikers	13.975	14.700	11.140
Aantal views	40.482	47.717	42.862

Invloedrijke gebeurtenissen

Landelijke en mondiale gebeurtenissen

- De grootste piek van de prijzen voor gas en energie is voorbij
- Zomer Europa: hitterecords, droogte, bosbranden en noodweer
- Zomer Nederland: nat
- Winter: weer tijd om te stoken, hoge gasprijzen opnieuw voelbaar
- Niet eerder wekte Europa zoveel zonne-energie op. Nederland heeft met ruim 14% het hoogste aandeel zonne-energie in die stroomproductie. (Bron: National Geographic)
- Negatieve stroomprijzen (meer opgewekt dan verbruikt)

Nijkerk

- Januari: social post met tips over geluidsoverlast warmtepomp voorkomen
- Maart: regentonactie weer onder de aandacht
- Juni: acties Duurzaam Nijkerk op een rijtje bij promotie
- Juni: regentonactie en tuintegel-inruilactie erg populair
- Oktober: energietoeslag
- November: bijeenkomsten over windmolens (project A28)

Top 25 best bezochte pagina's

aantal weergaven – aantal bezoekers

1	Home - Duurzaam Nijkerk	3.830	2.115
2	Subsidies en financiële regelingen - Duurzaam Nijkerk	2.472	1.668
3	Regenton-actie - Duurzaam Nijkerk	1.578	1.028
4	Energieloket Nijkerk - Duurzaam Nijkerk	1.429	995
5	Energietoeslag - Duurzaam Nijkerk	1.332	802
6	Tuintegel inruilactie - Duurzaam Nijkerk	1.138	663
7	Inwoner - Duurzaam Nijkerk	1.015	604
8	A28 Zon en wind - Duurzaam Nijkerk	1.004	646
9	Klimaatkamer Nijkerk - Duurzaam Nijkerk	987	542
10	Windmolens - Duurzaam Nijkerk	944	621
11	Nieuws - Duurzaam Nijkerk	934	230
12	Energiescan - Duurzaam Nijkerk	738	515
13	Duurzaamheidslening Nijkerk - Duurzaam Nijkerk	701	454
14	Toekomstbestendig Wonen Lening - Duurzaam Nijkerk	683	386
15	Beleid duurzaamheid Nijkerk - Duurzaam Nijkerk	632	368
16	Afval is grondstof - Duurzaam Nijkerk	619	408
17	Zonnepanelen - Duurzaam Nijkerk	593	444
18	Aanmelden bijeenkomst windmolens 2023 - Duurzaam Nijkerk	524	313
19	Subsidie voor groen dak - Duurzaam Nijkerk	514	328
20	Isoleren - Duurzaam Nijkerk	503	335
21	Bijeenkomst Windmolens in Nijkerk - Duurzaam Nijkerk	496	342
22	Regenpijp afkoppelen - Duurzaam Nijkerk	479	359
23	Duurzaam verbouwen - Duurzaam Nijkerk	471	366
24	Vlogs energie besparen doe je zo! - Duurzaam Nijkerk	471	351
25	Warmtepomp - Duurzaam Nijkerk	460	366

Top 10 - Best bekeken pagina's

'23	Pagina	Aantal views	Aantal bezoekers
1	Home	3.830	2.115
2	Subsidies	2.472	1.668
3	Regenton-actie	1.578	1.028
4	Energieloket	1.429	995
5	Energietoeslag	1.332	802
6	Tuintegel-inruilactie	1.138	663
7	Inwoner	1.015	604
8	A28 Zon en Wind (windmolens)	1.004	646
9	Klimaatkamer	987	542
10	Windmolens	944	621

Ter vergelijking:

'22	Pagina	Aantal views	Aantal bezoekers
1	Home	4.813	2.699
2	Subsidies	3.497	2.369
3	Energieloket	2.471	1.586
4	Regenton-actie	2.027	1.357
5	Inwoner	1.510	868
6	Energiescan	1.174	794
7	Energiebespaarvoucher huurder	1.173	602
8	De Energiebespaarvoucher	1.160	683
9	Tuintegel-inruilactie	1.138	768
10	Zonnepanelen	1.086	770

'21	Pagina	Aantal views	Aantal bezoekers
1	Home	9.907	5.336
2	Energiebespaarvoucher (algemeen)	4.610	2.425
3	Energiebespaarvoucher (woningeigenaren)	3.617	1.882
4	Inwoner (landingspagina)	1.872	1.101
5	Subsidies	1.487	1.006
6	Energiebespaarvoucher (huurders)	1.323	668
7	Energieloket	1.317	845
8	Nieuws	797	347
9	Isolatie	728	523
10	Beleid	727	473

Top 10 – Binnenkomers

Op welke pagina komen nieuwe gebruikers rechtstreeks binnen:

	Pagina	Gebruikers	Aantal views
1	Home	986	1.416
2	Financiële regelingen	917	1.173
3	Energietoeslag	765	1.158
4	Regenton-actie	718	964
5	Energieloket	475	605
6	Tuintegel-inruilactie	470	786
7	Afval-is-grondstof	362	431
8	Klimaatkamer	338	547
9	Beleid windmolens	332	389
10	Vlogs over energie besparen	329	406

Hoe komt men op de website

Via zoekmachine	6.388
Direct (rechtstreeks op een pagina)	5.167
Social media	2.320
Link op andere website	222
Onbekend	?

APPARAATCATEGORIE	GEBRUIKERS
mobile	6,3K
desktop	3,7K
tablet	404
smart tv	1

Via welk device?

Onmisbare voorwaarde: de website moet mobile-friendly zijn (en dat is hij).

Per kwartaal / seizoen

Q1 / winter

	Bezoekers	Views
Home	766	1.208
Subsidies financ.reg.	615	856
Energieloket	381	556
Inwoner	254	393
Energiescan	252	367
Regenton-actie	244	347
Vlogs	231	322
Duurz.-lening	205	316
Warmtepomp	230	289
Subs. Groen dak	195	283

Q2 / lente

	Bezoekers	Views
Regenton-actie	505	756
Home	386	692
Subsidies financ.reg.	426	639
Tuintegel-inruilactie	327	607
Klimaatkamer	206	358
Inwoner	145	256
Energieloket	173	236
Duurz.-lening	143	227
Afval is grondstof	141	220
Regenpijp afkoppelen	162	213

Q3 / zomer

	Bezoekers	Views
Home	259	448
Subsidies financ.reg.	298	416
Regenton-actie	213	349
Klimaatkamer	127	276
Toek. Won. Lening	147	275
Tuintegel inruilactie	127	222
Energieloket	155	206
Energietoeslag	137	206
Acties Duurzaam Nijkerk	93	134
Inwoner	82	127

Q4 / herfst

	Bezoekers	Views
Home	791	1.482
A28 Zon en Wind	557	846
Energietoeslag	456	786
Windmolens	440	673
Subsidies financ.reg.	370	561
Aanmelden bijeenkomst A28	313	524
Bijeenkomst Windmolens	342	496
Energieloket Nijkerk	312	431
Nieuws	98	364
Toek. Won. Lening	155	245

Wat kunnen we concluderen:

- Inwoners weten de website goed te vinden
- Mensen komen steeds vaker direct binnen op een bepaalde pagina die ze willen bekijken
- Via online links / doorkliks en links + QR-codes (b.v. op gemeentepagina)
- We gebruiken zeer diverse content. Met die haakjes hengelen we veel bezoekers binnen.

Grootste interesses:

- Subsidies en
- persoonlijk advies (Energieloket en Klimaatkamer)
- Acties die korting geven slaan nog steeds erg aan
- De regenton-actie en tuintegel-inruilactie blijven onverminderd populair (concreet en behapbaar)

Onderwerpen met toenemende interesse

- De **windmolens**. Dit jaar was er een update over het m.e.r.-onderzoek in combinatie met bijeenkomsten
- NIEUW: Om informatie te vinden over de **Energietoeslag** gingen veel mensen naar de website Duurzaam Nijkerk
- NIEUW: dankzij een mini-campagne over **afval scheiden** keken heel wat inwoners op de website

Bijlage 2 Reactie Waterschap Vallei en Veluwe

Adres Steenbokstraat 10
Postbus 4142
7320 AC Apeldoorn
Telefoon (055) 527 29 11
E-mail info@vallei-veluwe.nl
Website www.vallei-veluwe.nl

Gemeente Nijkerk
T.a.v. de heer PT Westra
Postbus 1000
3860 BA NIJKERK

Datum	26 februari 2024	Contactpersoon	Dimitri van Dam
Uw kenmerk		E-mailadres	dvandam@vallei-veluwe.nl
Ons kenmerk	1780099/1780372	Telefoonnummer	+31615017983
Onderwerp	Programma Water Nijkerk 2024-2028		

Geachte heer Westra,

Onlangs ontvingen wij van u het concept Programma Water Nijkerk 2024-2028, met de vraag om hierop te reageren.

Allereerst willen we u complimenteren met dit overzichtelijke plan wat geheel is toegesneden op onder meer de omgevingswet. Het programma geeft een goed beeld van de huidige situatie en de richting waar de gemeente Nijkerk naar toe wil. Het programma bevat ook concrete handvatten en is daarbij breder gekeken dan de gebruikelijke onderwerpen afval-, hemel- en grondwater.

Dus kortom: als waterschap kunnen we ons vinden met de in het programma ingezette lijn en stemmen in met het Programma Water Nijkerk 2024-2028. Dit programma biedt een goede basis om in de komende periode onze samenwerking voort te zetten.

Hoogachtend,

Dimitri van Dam
Beleidsadviseur planvorming
afdeling Plannen en projecten (P&P)

Bijlage 3 Begrippenlijst

Afkortingen

AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
BBB	bergbezinkbassin
BBV	Bergbezinkvoorziening
BBL	Bergbezinkleiding
BBT	best beschikbare techniek
BRP	basisrioleringsplan
Bob	Binnen onderkant buis
GRP	gemeentelijk rioleringsplan
DPRA	Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie
DWA	droogweerafvoer
HWA	hemelwaterafvoer
IBA	installatie voor individuele behandeling van afvalwater
NEN	Nederlandse norm
NPR	Nederlandse praktijkrichtlijn
OAS	Optimalisatiestudie afvalwatersysteem
ODDV	Omgevingsdienst de Vallei
RWA	regenwaterafvoer
RWZI	rioolwaterzuiveringsinstallatie
Wm	Wet milieubeheer
Wvo	Wet Verontreiniging oppervlaktewater

Termen en definities stedelijk afvalwater en hemelwater

AC-Leiding	Een asbestcement leiding bestaat uit een mengsel van 80 procent cement en 20 procent asbest
aangroei	verzameling van organismen die zich op de buiswand hebben vastgehecht of in slierten aan de buiswand hangen
aansluitvergunning	vergunning op grond van de aansluitverordening en de Wvo die wordt afgegeven door het zuiveringsschap voor de aansluiting op de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI)
aantasting	een wijziging van de structuur van de buiswand als gevolg van (bio)chemische of mechanische processen
afkoppelen	het actief scheiden van vuilwater en regenwater met als doel om het regenwater niet meer naar de RWZI te transporteren
afvalwater	alle water waarvan de houder zich met het oog op de verwijdering daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen (opmerking: hieronder wordt dus ook afvloeiend regenwater begrepen)
afvoerend oppervlak	het naar de riolering afwaterende oppervlak
afzetting	aankoeking van slib, vet en kalk op de buiswand; tevens afzetting van bodemmateriaal anders dan zand ter plaatse van een buisverbinding of scheur
basisinspanning	term die de waterkwaliteitsbeheerders gebruiken voor het aanduiden van de inspanningen die elke gemeente moet uitvoeren of uitgevoerd heeft om de vuiluitworp uit de riolering tot een bepaald niveau te reduceren
basisrioleringsplan	document (tekening + toelichting en berekeningen) met de huidige situatie van de riolering en de uit te voeren verbeteringsmaatregelen
beheer	zie rioleringsbeheer
bemalingsgebied	een rioleringsgebied waaruit het afvalwater door een gemaal wordt verwijderd
beoordelen	het toetsen van een parameter aan de bijbehorende maatstaf en het geven van een oordeel over de uitkomsten van de toetsing
bergbezinkvoorziening	reservoir voor de tijdelijke opslag van afvalwater waarin tevens slibafzetting plaatsvindt met een voorziening om het slib te kunnen verwijderen en waaruit overstortingen kunnen plaatsvinden
berging	de inhoud van de riolering uitgedrukt in m ³ of mm

bergingsverlies	de vermindering van berging door permanente vulling in de riolering als gevolg van verzakkingen
beslisboom aan- en afkoppelen verhard oppervlak	hulpmiddel voor gemeentes en particulieren om verantwoorde beslissingen te nemen bij het aan- en afkoppelen van verhard oppervlak op wijk- en straatniveau
classificatie	de indeling van toestandsaspecten in klassen
controleren	controle, toezicht houden op (bijvoorbeeld op de naleving van voorschriften, op het beheer van een zaak, op de werking van een machine)
droogweerafvoer (dwa)	de hoeveelheid afvalwater die per tijdseenheid in een droogweersituatie via het rioolstelsel wordt afgevoerd
dwa-rioolstelsel	zie vuilwaterrioolstelsel
emissiespoor	onderdeel van het tweesporenbeleid van waterkwaliteitsbeheerders gericht op het tot een bepaald niveau terugbrengen van de emissies (vuiluitworp) uit een rioolstelsel, ongeacht de werkelijke waterkwaliteit
externe overstort	rioolput voorzien van een overstortdrempel die loost buiten het in beschouwing genomen rioolstelsel, meestal op oppervlaktewater
Heffingseenheden	Aantal aansluitingen op het riool.
gemengd rioolstelsel	rioolstelsel, waarbij afvalwater inclusief ingezamelde neerslag door 1 leidingstelsel wordt getransporteerd
gescheiden rioolstelsel	rioolstelsel, waarbij afvalwater exclusief neerslag door een leidingstelsel wordt getransporteerd en neerslag door een afzonderlijk leidingstelsel rechtstreeks naar oppervlaktewater wordt afgevoerd
Gresbuis	Een gresbuis is een (riool)buis gemaakt van vette klei en chamotte met een gladde en zeer harde afwerking.
hydraulisch	waarbij van de leer van de praktische toepassing van waterbeweging wordt gebruikgemaakt
hydraulische berekening	het door rekenen bepalen van het hydraulisch functioneren van een rioolstelsel
Infiltratieriool/ IT-riool	rioolbuis die ontworpen en aangelegd is om hemelwater in de bodem te brengen, waarna het in de bodem kan infiltreren
ingrijpmaatstaf	grenstoestand waarbij ingrijpen in de actuele toestand noodzakelijk is en waarbij maatregelen moeten worden opgesteld
inspectie	het waarnemen, herkennen en beschrijven van de toestand
maatstaf	grenswaarde (getalsmatig) op basis waarvan geconcludeerd wordt of aan een functionele eis wordt voldaan
onderhoud	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij de toestand van objecten ongewijzigd gehandhaafd wordt
onderzoek	het verzamelen, ordenen, analyseren en verwerken van gegevens, zodanig dat informatie kan worden afgeleid over de toestand en het functioneren van de buitenriolering
overstorting	de lozing van afvalwater via een overstortdrempel naar oppervlaktewater

overstortput	rioolput voorzien van een overstortdrempel
randvoorziening	vloeistofdichte voorziening als onderdeel van het rioolstelsel die als doel heeft de lozing van vuil uit het rioolstelsel op oppervlaktewater te verminderen (voorbeeld: Bergbezinkbassin)
regenwaterriool	riool alleen bestemd voor de inzameling en het transport van neerslag
regenwaterrioolstelsel	rioolstelsel alleen bestemd voor de inzameling en het transport van neerslag
renovatie	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij een ingrijpende toestandswijziging wordt doorgevoerd; evenaren technische staat van nieuwaanleg
reparatie	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij een beperkte toestandswijziging wordt doorgevoerd
riolering	het samenstel van riolen, rioolputten en bijbehorende voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater
rioleringsbeheer	zorg voor het functioneren van de buitenriolering
riool	samenstel van buizen tussen twee putten bestemd voor de inzameling en/of het transport van afvalwater
rioolput	constructie toegang gevend tot het rioolstelsel (te herkennen aan gietijzeren deksels in de weg)
rioolwaterzuiveringsinrichting	het totaal van de grond, gebouwen en apparatuur voor de zuivering van afvalwater (RWZI)
rwariol / rwariolstelsel	zie regenwaterrioolstelsel
verbeterd gescheiden rioolstelsel	gescheiden rioolstelsel met voorzieningen waardoor de neerslag slechts bij wat grotere regenbuien naar oppervlaktewater wordt afgevoerd. Het meest vervuilde deel van de neerslag wordt 'geborgen' in de riolering en naar de zuivering afgevoerd.
verbeteren	het aanpassen van het oorspronkelijke functioneren
vervangen	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij het bestaande object wordt verwijderd en een nieuw gelijkwaardig object wordt teruggeplaatst
visuele inspectie	het op directe dan wel op indirecte wijze via optische hulpmiddelen inspecteren van de toestand
vrijvervalriool	riool waardoor afvalwater door middel van de zwaartekracht wordt getransporteerd

vuilemissie	zie vuiluitworp
vuiluitworp	het totaal aan stoffen (niet zijnde water) geloosd uit een rioolstelsel op het oppervlaktewater via overstorten. Hierbij kan gedacht worden aan biologisch afbreekbare stoffen die bij afbraak in het water zuurstof verbruiken (BZV), aan stikstof en fosfaten en aan zware metalen.
vuilwaterriool	riool alleen bestemd voor de inzameling en het transport van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater, niet zijnde neerslag
vuilwaterrioolstelsel	rioolstelsel voor de inzameling en het transport van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater, niet zijnde neerslag
Waarschuwingmaatstaf	grenstoestand waarbij de actuele toestand discutabel is en nader onderzoek nodig is
wadi	systeem voor hemelwaterberging en -afvoer door infiltratie en/of drainage
waterkwaliteitsdoelstelling	doelstelling voor de kwaliteit van een oppervlaktewater, nodig om dat water een bepaalde functie te kunnen laten vervullen
water op straat	het optreden van waterstanden boven maaiveldniveau
wateroverlast	het optreden van waterstanden boven maaiveldniveau waarbij hinder of schade wordt ondervonden
wortelingroei	de wortels van bomen of planten, die door voegen, scheuren of via gebouw- of kolkaansluitingen het riool zijn ingegroeid
zandinloop	het intreden van zand via buisverbindingen of scheuren

Termen en definities grondwater

Afsluitende laag	Laag in de bodem die zo wordt genoemd vanwege de eigenschap dat hij grondwater slecht doorlaat
DINO	Digitale Informatie Nederlandse Ondergrond, een direct benaderbare databank voor grondwatergegevens in beheer bij TNO Grondwater en Geo-Energie in Delft
Doorlatendheid	Het vermogen van de grond om water en/of lucht door te laten
Drainage	De afvoer van water over en door de grond en door het waterlopenstelsel
Drooglegging	De afstand tussen het oppervlaktewaterpeil en het maaiveld
Freatisch grondwater	Het grondwater in de bovenste bodemlaag, dat (indirect) in contact staat met de atmosfeer. De freatische grondwaterstand is een andere term voor grondwaterspiegel.
Geohydrologie	De leer van de grondwaterstroming en de -dynamiek in samenhang met de structuur en de opbouw van de ondergrond
GHG	Gemiddeld hoogste grondwaterstand. Dit is het gemiddelde van de drie hoogste grondwaterstanden van de afgelopen 8 jaren, gebaseerd op maandelijkse metingen.
Grondwater	Water beneden het grondoppervlak, meestal beperkt tot het water beneden de Grondwaterspiegel
Grondwaterisohypse	Hoogtelijn voor de grondwaterstand of voor de stijghoogte van het grondwater. Een grondwaterisohypsenkaart geeft met lijnen (isohypsen) punten aan met gelijke stijghoogte. De kaart geeft onder andere informatie over de stromingsrichting van het grondwater.
Grondwateronderlast	Problemen die zich voordoen als gevolg van lage grondwaterstanden. Bijvoorbeeld aantasting van houten funderingen als gevolg van droogstand.
Grondwateroverlast	Wateroverlast door hoge grondwaterstanden. Bijvoorbeeld plasvorming op binnenterreinen of vocht in kruipruimten.
Infiltratie	Intreding van water in de bodem, sponswerking van de bodem
Kruipruimte	Ruimte onder de begane grondvloer in gebruik voor het bereiken van leidingen voor inspectie, onderhoud of reparatie, en voor ventilatie van de vloer en eventuele houten constructiedelen onder de woning.
Kwel	Het uittreden van grondwater

Ontwatering	De afvoer van water uit percelen over en door de grond en eventueel door drains, kleine sloten en greppels naar een stelsel van grote waterlopen, met als functie afwatering
Ontwateringsdiepte	De afstand tussen de hoogste grondwaterstand tussen twee ontwateringsmiddelen (sloot, drain) en het maaiveld
Onverzadigde zone	Deel van de grond boven de grondwaterspiegel, waarin de bodemporiën zowel water als lucht bevatten. De verzadigde zone is het deel waar de poriën geheel gevuld zijn met water.
Opbolling	Het maximale hoogteverschil tussen de grondwaterspiegel en de waterstand in de drainagebuizen en/of watergangen
Peilbuis	Algemene term voor een buis of soortgelijke constructie met een kleine diameter waarin een grondwaterstand c.q. stijghoogte kan worden gemeten
REGIS	Regionaal Geohydrologisch Informatiesysteem, een interactief informatiesysteem dat beschikt over voor het waterbeheer relevante en actuele gegevens. REGIS wordt beheerd door TNO.
Stijghoogte	Hoogte boven een referentievlak tot waar het water in een peilbuis stijgt. Deze stijghoogte is afhankelijk van de druk van het grondwater ter plaatse van de opening onder in de peilbuis.
Wadi	Voorziening voor de opvang, berging en afvoer van neerslag. In een komvormige greppel kan het regenwater infiltreren. Vervolgens kan infiltratie naar het grondwater plaatsvinden of afvoer via een drain.
Zetting	Bodemdaling als gevolg van inklinking, van krimp, door de bouw van kunstwerken, het ophogen van de grond of het aanbrengen van andere materialen